

MANEL AISA PÀMPOLS

PER UN CANVI D'HÀBITS
**ANARQUISME I MUNICIPALISME
AL SEGLE XXI**

el
LOKAL

MANEL AISA PÀMPOLS

PER UN CANVI D'HÀBITS

**ANARQUISME I MUNICIPALISME
AL SEGLE XXI**

el
LOKAL

Barcelona, març 2019

Llicència:

Aquesta obra està sota llicència de reconeixement -
No comercial- sense obra derivada 3.0 de Creative Commons

Edició: Associació Cultural el Raval “El Lokal”

C/ de la Cera, 1 Bis. 08001 Barcelona

ellokal@ellokal.org

www.ellokal.org

Dipòsit legal: B 7436-2019

ISBN: 978-84-120257-0-5

Impressió: Estugraf impresores S.L. C/ Pino,5. 28350 Ciempozuelos, Madrid

A l'Olga i el seu somriure màgic i resplendent.

Índex

Pròleg d'Isidre Pallàs	9
Introducció	13
L'anarquisme com a necessitat social	17
La societat capitalista en què vivim. Frenar la involució	53
El que és col·lectiu i el que és individual.....	63
Pedagogia	73
La utopia	79
La democràcia una paraula que es desfà a la boca.....	83
La nació, el nacionalisme, què és el que tenim	91
Algunes consideracions a tenir en compte per l'Assemblea permanent i els delegats del municipalisme llibertari	95
L'estat nació i l'anarquisme	111
Les conclusions d'un federalisme municipalista	129
Agraïments	131
Bibliografia	133

Pròleg

Vaig conèixer al Manel Aisa a bord de l'*Steve Irwin*, un vaixell de Sea Shepherd que es dedica a impedir la pesca il·legal de balenes a l'Antàrtic. El vaixell havia atracat d'emergència al port de Barcelona perquè, després de fer una campanya contra la pesca de tonyina roja al Mediterrani, Itàlia i França van prohibir-li atracar als seus ports. La tripulació estava formada per una quarantena de voluntaris, tots joves, i en la seva majoria anarquistes. Em van demanar si algú els podia fer una visita guiada per explicar-los la Barcelona anarquista. És així com en Manel i jo ens vàrem citar al vaixell ecologista. L'Aisa, nascut al popular barri del Raval, és una de les persones que més abastament coneix aquesta història, sense haver-la après en cap més universitat que la del carrer. Els seus veïns eren els fills dels que havien perdut la guerra, els qui havien arribat a la ciutat fugint de la repressió i la misèria. Els seus mestres eren aquells que explicaven històries d'altres temps on el poder obrer i la llibertat es passejaven a pit descobert pels carrers i les places de Barcelona. En Manel ens va explicar, doncs, una història que coneixia molt bé. Una història de bombes i resistència, d'organització i solidaritat, d'actes heroics i de traïcions, errors i encerts: el resum viscut de la trajectòria anarquista que la ciutat amaga. Pintor d'ofici, llibreter de vocació i historiador per força, perquè no li quedava més sortida que la d'unir-se als treballadors autodidactes que es posen a escriure per explicar la versió desconeguda de la història obrera, la que la burgesia catalana ignora i menysprea, en el millor dels casos i que, més sovint, manipula i tergiversa. En Manel, doncs, és el continuador d'aquells que formaven ateneus i sindicats, d'aquells que amb il·lusió i força explicaven la Idea als treballadors que sortien esgotats de les fàbriques i

els tallers, d'aquells que els feien comprendre el perquè de les seves condicions de vida i de treball. I llibre rere llibre, xerrada rere xerrada, assistint a assemblees i participant en debats ho continua fent, a cada un dels locals que s'amaguen pels racons on la llibertat encara no ha estat expulsada, en aquesta Barcelona de postal.

L'anarquisme, la revolució, la lluita per canviar unes estructures injustes, no és una qüestió d'on es pot sortir amb les mans netes. El canvi social demana participar en l'acció, involucrar-se en les lluites per combatre la injustícia, per avançar cal el compromís amb la gent i les organitzacions. Cal prendre partit, adoptar posicions. Cal estar amb la gent que es mou inquieta. Cal equivocar-se per encertar i ambdues coses per seguir endavant.

I en aquest llibre, en Manel es torna arremangant per parlar d'ara, del que passa, del que cal fer. Sense viure de records i de gestes passades, aprenent del passat per encarar el futur. Recollint l'esperit de col·laboració i d'ajuda mútua de Kropotkin, l'experiència i teoria de Proudhon, el pensament de Bakunin i sobretot la pràctica de l'anarquista més important del segle XX, Murray Bookchin. En Manel s'endinsa en l'estudi de la pràctica d'aquest darrer i defensa, sense embuts, que els anarquistes s'han de presentar a les eleccions municipals. No per conquerir el poder i exercitar-lo, sinó per buidar de poder les institucions i passar-lo a qui l'ha de tenir de veritat, la gent del carrer, el poble. Cal entrar als ajuntaments, sense complexos i al mateix temps bastir les organitzacions de base, els col·lectius implicats en els moviments socials que han de prendre l'alternativa, el poder real, per fer de l'autogestió una realitat general. Aquest poder desmembrat en assemblees de barri, en consells de ciutat que prenen les decisions i a qui l'ajuntament ha d'obeir. I tot això s'ha de dur a terme en un món on realment es pugui viure, deixant enrere el consumisme capitalista que ens obliga a comprar coses que no necessitem, amb diners que no tenim, per impressionar gent a qui no els importa el que fem o pensem. Ara, on cada dia que passa ens acostem més al col·lapse energètic. Ara, que les energies fòssils s'estan esgotant amb rapidesa i el petroli barat ens ha portat la pol·lució atmosfèrica i, per acumulació, el canvi climàtic. Ara és el moment de l'acció, de construir, si encara podem, un món nou després de la desfeta ecològica que ens deixa aquest capitalisme que només pot

créixer devorant futur. Aquest capitalisme que arrasa la natura, que amb el creixement, imprescindible per a la seva subsistència, ens duu a les portes de la nostra eliminació com a espècie. És ara, doncs, que cal posar les bases d'aquesta societat nova, lliure, llibertària, ecologista i feminista que ens ha de portar a l'equilibri natural i la igualtat i fraternitat entre les persones. El decreixement no és una opció, sinó una obligació. No tindrem un món on viure si no acabem amb el capitalisme. El decreixement arribarà, si us plau per força, perquè el progrés entès com a creació de cada cop més béns per a satisfer necessitats no vitals ja no és un camí possible. De fet el progrés capitalista per acumular beneficis privats i el progrés socialista de crear cada cop més riquesa per repartir-la, no són sinó la mateixa cara d'una moneda, on qui ho paga és la destrucció de la natura, finita, que ambdós sistemes han vist, erròniament, com una font inesgotable de recursos, una vaca que es pot munyir i munyir sense que mai es debiliti. El planeta terra té límits i no s'han respectat. L'aire que respirem està viciat, l'aigua de rius i mars contaminada, les terres fèrtils esgotades per l'agricultura industrial. Tot això s'ha de revertir, donar-hi la volta i pensar en clau humana. Els paràmetres de benefici a qualsevol preu cal convertir-los en clau de qualitat de vida per a la gent. Treballar menys, abandonar i reduir les poblacions de les grans ciutats, deixar de moure's en cotxes particulars, apostar de veritat pel transport públic, compartit, solidari. Cultivar horts comunitaris, deixar de consumir per consumir i adonar-se que la vida és més important que posseir coses. Construir fonts d'energia neta molt a prop dels llocs on es necessita i deixar les grans infraestructures pensades per conservar el privilegi dels qui només pensen en acumular.

Una feïnada, tot això. Però si fem com fa en Manel, si ens posem a la feina, potser encara tenim temps de fer-ho abans que el capitalisme i la seva economia de guerra acabi amb tots nosaltres. Ens cal, doncs, als anarquistes, deixar de viure en un món heroic i passat. Sense oblidar Seguí, Ascaso, Durruti, cal que ens impliquem en les lluites contra els desnonaments, en les lluites ecologistes i antinuclears, per la sanitat pública, per l'ensenyament i en totes aquelles on la majoria de la gent hi guanya quan es guanya. Ja n'hi ha prou de no posar-s'hi, perquè aquesta lluita o aquella no és per l'anarquia. Totes les lluites pels drets de les persones, en qualsevol indret de món, són lluites anarquistes, perquè les lluites per afavorir els

drets i les necessitats vitals de les persones sempre són contra el poder que els hi nega. A més a més, s'ha de lluitar d'una forma que no doni poder a ningú, sense armes, perquè les armes ens porten les avantguardes, que després no volen abandonar el poder que han aconseguit amb la força i, com ja hem vist masses vegades, es giren contra la gent a qui diuen defensar.

Ecologisme, drets socials, autogestió, pacifisme, feminisme, aquestes són les idees sobre les que pivota el nou món que portem als nostres cors.

Una feinada. Ens haurem d'arremangar com en Manel.

Isidre Pallàs

Introducció

Quan estic a punt d'acabar aquest treball, més o menys com a continuïtat d'un petit escrit presentat al centenari de la CNT l'any 2010, que va tenir molt poc recorregut, i ara que aquest final d'any 2018 dono per acabada la reflexió sobre el tema, com el procés de tancar una etapa i encetar-ne una altra, espero que estigui basada com a mínim en el debat i que algunes persones prenguin notes a partir d'aquest debat com a necessitat de canviar alguna cosa, les actituds si més no, com diuen «*Cambiar, por tanto, no es una opción sino una necesidad imperativa... La producción de necesidades.*»¹

Em trobo aquesta setmana que a Barcelona s'ha celebrat la primera manifestació que esperava fa molt de temps i per moments m'emociona veure que hi ha gent que s'organitza per afrontar el problema del canvi climàtic. "La metròpolis de Barcelona cap a la justícia climàtica". Soc molt conscient que per afrontar l'emergència climàtica realment faran falta una sèrie de condicionants que en aquest moment no existeixen. Una d'aquestes condicions és la voluntat política d'impulsar un canvi per part dels governants, que probablement no pot ser encarada per aquells que ens han portat fins aquí. És necessària una societat conscient de la problemàtica i disposada a corregir els errors, però no n'hi haurà prou de ser-ne conscient, i conseqüents, si aquesta actitud no va acompanyada d'una societat més culta a tots els nivells i amb la responsabilitat que pertoca a cadascú.

Perquè de moment, mirant els ulls de les persones que et creues pel carrer, difícilment trobarem sortida a una iniciativa com el municipalisme llibertari i la seva assemblea permanent com a eina per trobar esperances compartides en un món cada vegada més individualista, on les polítiques liberals sembla

---

1 AAVV *Claves del ecologismo social* Ed. Libros en acción. Madrid, 2009. Pàgina 19.

que han guanyat el cel, però evidentment, aquestes polítiques neoliberals ens han portat a un carreró sense sortida que difícilment podem acceptar-ne la continuïtat, però que alhora és evident que deixa empremta en els ciutadans a nivell global. Canviar les tendències i tornar a una racionalitat del que és col·lectiu, autogestionari i solidari difícilment té credibilitat en molts dels marcs socials i econòmics que ens envolten. Crec que cal repensar les situacions sobretot ara quan, per exemple, en el fulletó que ens van donar durant la manifestació del diumenge passat diu al començament: *«Encara que costi d'admetre, ens troben immersos en una emergència climàtica. Segons l'últim informe de l'IPC (La màxima autoritat científica al món en aquest àmbit) només tenim 12 anys per aturar el desastre climàtic. Per tal de limitar la temperatura mitjana mundial a +1,5 ° C i evitar així els pitjors escenaris, cal reduir un 45% les emissions de CO2 per a l'any 2030 respecte dels nivells del 2010. I aquesta reducció ha d'arribar al 100% a l'any 2050.»*²

Aquesta exigència, a l'alçada dels temps en què estem, arriba en un moment crític, i més quan l'anarquisme militant ja va viure i creure que podia canviar el món a començaments del segle XX i, per això, van lluitar tan generosament i van plantar cara als egoïsmes d'aquells que en aquest país només creien en una societat capitalista. Científicament es demostra que el camí d'aquest sistema ja no té més recorregut. Nosaltres, amb la mà estesa, sempre hi ha algun incrèdul, pensem que donar una oportunitat a la vida passa per entendre el món més col·lectivament. Primer cal recollir els escrits i el pensament d'altres que ens han precedit o que encara estan en la batalla i creure que pràctiques del moviment autogestionari, sense que aquestes siguin revolucionàries per si mateixes, poden iniciar el debat per construir d'una vegada per totes una possibilitat de canvi d'hàbits i de vida de les persones d'aquest planeta; res millor que començar per les polítiques més pròximes del municipalisme llibertari, el debat és inexcusable, perquè la pràctica adquireix el grau d'urgent, ja que: *«Los recursos que los seres humanos utilizamos cada año como fuentes de materiales y energía, y como sumideros de residuos, superaron hace tiempo la producción anual de la Tierra.»*³

---

² *La metròpolis de Barcelona cap a la justícia climàtica* Edita: Moviment per la justícia climàtica, 2018. Pàgina 4.

³ AAVV *Claves del ecologismo social* Ed. Libros en acción. Madrid, 2009. Pàgina 67.

Toca, doncs, posar-se les piles o posar-se les piles, i en aquest cas ara hem de ser tots, i el fet de veure que les persones es mobilitzen ens dona una certa esperança, encara que soc molt conscient, que manquen moltes altres coses i sobretot una mentalitat àmplia i generosa, que de moment brilla per la seva absència. *«Al hombre moderno le es difícil pensar el desarrollo y la modernización en términos de descenso en lugar de crecimiento y consumo de energía. Para él, una técnica avanzada significa una profunda intervención en los procesos físicos, mentales y sociales. Si queremos aprehender las herramientas con justeza, nos es necesario abandonar la ilusión de que un alto grado de cultura implica un consumo de energía tan elevado como sea posible.»*⁴

---

4 Los amigos de Ludd *Las ilusiones renovables* Muturreko Burutazioak , 2007. Pàgina 48.

L'anarquisme com a necessitat social

Des de fa un grapat d'anys em preocupa tot allò que m'envolta i, d'alguna manera, m'agradaria que tot fos molt diferent. He arribat a la conclusió que això no és pel meu egoisme, que segurament en tinc, sinó perquè crec que aquest món on vivim necessita urgentment canvis i ara, ja no val a badar, l'anarquisme pot ser l'excusa, però segurament ni tan sols alimenta el desig, el que realment importa és el viure i convida amb dignitat i afinitats.

Posar-me, doncs, a definir què és l'anarquisme i buscar els creuaments que m'indiquin d'on ve i cap a on va, és un projecte o un exercici que m'apassiona però no és l'objectiu de ser o no ser anarquista, perquè crec que, segurament, aquesta nova mirada crítica d'un anarquisme amb dret a evolucionar necessitarà una nova definició amb consonància amb la lectura que els mateixos anarquistes siguin capaços de llegir i de l'evolució dels canvis socials i de les noves tecnologies. Aquestes noves tecnologies tenen unes línies d'investigació diversificades, que van des de la robòtica als avenços científics i digitals, així com la intel·ligència artificial i els sistemes de control. Tots aquests avenços tecnològics poden arribar a determinar un canvi social, però com ens indica Edward Snowden ja estan operant amb impunitat per traçar-nos un camí involucionista. Les noves tecnologies poden desenvolupar certs sectors, per exemple, els de la medicina o els de la biologia i, per descomptat, poden incidir en la nostra salut o en altres apartats força importants com l'alimentació, els transgènics i tot allò que envolta el medi ambient. L'urbanisme i la tecnologia també són a l'origen

dels desajustos que s'han generat sobretot en aquest últim segle, des de la massificació a la velocitat. La tecnologia ha permès que la vida vagi accelerada, però no tant com el nostre aparell sensitiu, els nostres sentiments i les sensibilitats que evolucionen amb altres ritmes més pausats, etc.

Per començar en el àmbit teòric de l'anarquisme pot ser de rebut una primera introducció al pensament d'un referent com és Pierre Joseph Proudhon. Aquest pensador fa una observació de quan podem considerar el naixement polític i social de l'anarquia; ell mateix ens ajuda a situar-lo pels volts de l'edat mitjana i ens diu: «*La panarquía, pantocracia o comunismo, nace naturalmente de la muerte del monarca o jefe de familia, y de la declaración de los súbditos, hermanos, hijos o socios, de querer permanecer en la indivisión sin elegir un nuevo jefe. Esta forma política, si es que de ella hay ejemplos, es sumamente rara, a causa de hacerse sentir más el peso de la autoridad y abrumar más al individuo que el de cualquiera otra. Apenas ha sido adoptada más que por las comunidades religiosas que han tendido al aniquilamiento de la libertad en todos los países y bajo todos los cultos. La idea no por esto deja de ser obtenida a priori, como la idea monárquica: encontrará su explicación en los gobiernos de hecho, y debíamos mencionarla aun cuando no fuese más que para memoria.*»⁵

Sens dubte aquesta anarquia de la que ens va parlar Proudhon sobre la negació del cap, del líder i del monarca és un moment important de rebel·lió que segurament podríem trobar en èpoques encara més pretèrites, poc després de les topades entre l'home de Neandertal i l'Homo sapiens, ja que es diu que van portar un temps de lluites molt significatives i que nosaltres només sabem resumir i simplificar. Aquests fets ens donen pistes de com l'home de Neandertal, amb una constitució física més forta, no va saber contrarestar les iniciatives de l'Homo sapiens que començava a fabricar eines, a pensar i a construir un llenguatge; però això ens agafa massa lluny i, per tant, és millor recórrer als pensadors i a les reflexions més recents i, a partir d'ells, construir l'imaginari actual. És en aquesta perspectiva que ens atrevim a plantejar, per exemple, el pensament de Murray Bookchin i ens ajuda a llegir un altre anarquista nord-americà, John Zerzan, de tendència primitivista. Recullo unes paraules de Bookchin sobre Zerzan a partir de

---

5 Pierre Joseph Proudhon *El principio Federativo* Ed. Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgina 98.

la lectura de Futuro primitivo que considero molt adients per entendre la nostra involució «Zerzan, otro viajero del túnel del tiempo de “Man the Hunter”, mantiene en su libro Futuro primitivo que antes de la domesticación, antes de la invención de la agricultura, la existencia humana consistía esencialmente en una vida de ocio, intimidad con la naturaleza, sabiduría sensual, igualdad sexual y buena salud.»⁶

Si aquestes observacions són certes, el camí de la involució és extraordinari i caldrà un gran esforç per reequilibrar les nostres opcions de vida. També i en altre context molt més proper recollim el pensament d'Errico Maltesta, quan en un primer moment intenta definir l'Anarquia i adaptar-la al nostre pensament, i ens diu: «Anarquía significa sociedad organizada sin autoridad, entendiéndose por autoridad la facultad de imponer la propia voluntad, y no ya el hecho inevitable y benéfico de que quien mejor entienda y sepa hacer una cosa llegue más fácilmente a lograr que se acepte su opinión, y sirva de guía en esa determinada cosa a los que son menos capaces que él.»⁷

Malatesta no solament ens ajuda a definir la falta d'autoritat. En una mateixa frase també qüestiona, precisament, l'exercici de la imposició autoritària de la mateixa anarquia, cosa que ens fa pensar profundament i, sobretot, de com es poden desenvolupar estratègies perquè aquesta quotidianitat de la no imposició sigui present a la pràctica i al discurs.

Però, de moment, contextualitzaré i m'aproparé a la qüestió perquè ja em van bé les apreciacions de Proudhon que també ens dona la impressió que tot aquest inici d'anarquisme és una mica llunyà, però alhora, sempre és molt present, i tan sols cal furgar una mica en la nostra història recent i trobarem molt per comentar. Entre altres coses ja fa temps que tenim el tema claríssim, com a mínim en aquest tros de país, ja que la història dels últims cent vuitanta anys ha donat i encara dona per reflexionar i escriure molt. Així, la sang vessada abundantment en qualsevol de les cantonades dels principals carrers de les zones industrials o veïnals d'aquest país. És una història rica pel que fa a esdeveniments que ja formen part de la crònica del moviment obrer, encara que avui dia la desmemòria sembla que guanya terreny i els continuadors, habitants aliens de la Terra, sembla que no tinguin gaire interès a recordar els seus antecessors i fàcilment es

6 Murray Bookchin *Anarquismo social o anarquismo personal* Ed. Virus. Barcelona, 2012. Pàgina 73.

7 Maltesta *Pensamiento y acción revolucionarios*. Ed. Proyección. Buenos Aires, 1974. Pàgina 18.

deixen manipular i enganyar, ja sigui per por, per inutilitat, per estratègia o per simple supervivència o desinterès. El cert és que després de la caiguda del mur de Berlín les coses van començar a canviar i, avui dia, quan el descontent podria ser més seriós que mai, l'apatia transita pels carrers de les nostres poblacions i els pretesos anarquismes no en són cap excepció.

Crec que l'anarquisme ha de fer-se moltes preguntes mentre, alhora, busca escenaris que propiciïn oportunitats de desfer-se de l'encerclament polític actual. Després de veure la capacitat organitzativa del moviment llibertari, en aquest moment bastant nul·la, tinc la impressió que els moviments insurreccionalistes difícilment es poden argumentar en l'Europa actual, on solament sembla ser que tenen drets d'impunitat els feixismes que van apareixent conforme li cal al capitalisme de cada indret geogràfic.

La via que intento desenvolupar i explicar tan bé com puc en aquest treball està relacionada amb el municipalisme com a camí de desenvolupament de les idees anarquistes, no com a fet revolucionari, sinó vivencial, com a única via factible i possible en aquest moment, com una de les poques sortides de l'anarquisme amb la proximitat del que és local. També cal fer-se infinitat de preguntes per trobar sortides raonades per continuar endavant i pel fet que un mateix, sigui capaç de buscar-se, quins són els seus objectius vivencials, així en el camp de l'anarquisme avui dia necessitem recorre amb freqüència a Tomás Ibáñez i veiem, com sol fer en els seus llibres, que ens ajuda a pensar amb humilitat i senzillesa: *«La vida es lo que transcurre mientras nos preparamos para vivir, es lo que fluye mientras hacemos proyectos de vida; así mismo, la revolución pasará mar adentro y se mantendrá fuera de nuestro alcance si no la anclamos, firmemente, en el presente [...] Así pues, el anarquismo no sólo debe ofrecer razones y medios para luchar, también tiene que ofrecer razones para vivir de otro modo y medios para experimentar, en la práctica, una vida diferente.»*⁸

Doncs en això estem. Senzillament necessitem projectar una vida social diferent de l'actual. Queda clar, sobretot, com a persones quins són i han de ser els nostres objectius tan individuals com col·lectius, tenint sempre molt present les referències del passat i el constant futur que ens arriba a cada instant a partir d'aquest moment tampoc cal que sigui ineludible ser,

---

8 Tomás Ibáñez *Anarquismo es movimiento*. Ed. Virus. Barcelona, 2014. Pàgines 86-88.

sentir-se o definir-se anarquista per tenir uns objectius de vida clars. El que crec que és més peremptori és definir una vida activa i digna que la puguem trobar en els paràmetres de la dignitat, el respecte a l'altre i, sobretot, la no especulació o aprofitament de la plusvàlua i l'esforç dels altres; és a dir, el rebuig frontal a qualsevol tipus d'explotació. A partir d'aquest moment, si ens definim com anarquistes, caldrà replantejar-nos sempre el per què? I, per a què? O, si més no, el com? Aquest anarquisme en trànsit, en definitiva, ens interpel·la ja i ens situa en les diferents possibilitats de desenvolupar aquesta transitorietat. És recomanable mantenir aquesta situació durant tota la nostra vida, ja que crec que és molt important que sempre tinguem la curiositat d'anar més enllà, i no esperar que els nostres problemes convivencials de tot tipus es resolguin sols, via tecnologia, política, etc. Només la nostra arcaica vivencialitat (esperem una bona longevitat!) ens ha de vèncer.

D'alguna manera creiem que tots tenim, pel sol fet d'existir, les mateixes necessitats i els mateixos drets; per tant, com deia l'Anselmo Lorenzo tots tenim el mateix dret a seure a la taula del banquet de la vida, amb les mateixes condicions: *«Vivir es el supremo derecho y el gran deber que contraemos por el hecho de ser. Armonizar ese derecho y ese deber en nosotros mismos y en las relaciones de cada individuo con la totalidad de los de nuestra especie, es el objeto de la sociedad humana.»*⁹

Naturalment Anselmo Lorenzo quan ens parla d'aquesta magnitud apropa l'home a la natura i al respecte envers l'entorn natural. I el moviment llibertari sempre ha tingut clara aquesta premissa que ens remarca Lorenzo; però també, contestant el per a què?, perquè ningú quedi exclòs i marginat de tots els aspectes de la vida, igual que el camí, *«el anarquismo implica naturalmente pacifismo [...] lo que importa en política, lo que importa en historia es la claridad de visión, la fuerza de la razón. Nada, en el lento curso de la civilización se ha conquistado nunca por otros medios. Un hombre se ha puesto a contemplar la existencia, ha discernido sus elementos clara y distintamente; ha comprendido de qué modo esos elementos pueden reordenarse para lograr un mejor efecto, para un mayor bienestar.»*¹⁰

9 Anselmo Lorenzo *El Banquete de la Vida* Ed. Imprenta Luz. Barcelona, 1901. Pàgina 10

10 Herbert Read *Anarquía y orden. Ensayos sobre política* Ed. Americalee. Buenos Aires, 1959. Pàgines 108-109.

Per tant, quina és la seva actualitat i quina pot ser la seva projecció de futur sempre és difícil de preveure, encara que naturalment en aquestes primeres dècades del segle XXI no sembla que han estat gaire prolífiques les aventures de l'anarquisme, si més no tal i com el coneixem històricament. Crec que l'anarquisme avui dia està condicionat, com retingut i detingut per algun dret teòricament moral i dirigit per una ortodòxia, que no ho és, que condiciona tota evolució del pensament lliure. Aquesta situació alenteix l'avanç i a penes aporta res al debat de les idees, ja entrat el segle XXI i amb unes altres dinàmiques socials i condicionants fins i tot morals, amb tota la disbauxa cultural que representa tota l'emigració d'un món globalitzat econòmicament i summament precaritzat i molt poc cohesionat socialment, sobretot de les últimes dècades amb totes les càrregues emocionals i culturals i, per descomptat, religioses que han envaït l'espai quotidià d'uns per altres, i el que tot això representa per la convivència del dia a dia; com a mínim cal ser conscients d'aquesta nova realitat completament diferent a totes les etapes que va viure amb certa intensitat l'anarquisme per les terres que acostumem a trepitjar, probablement tothom precisa del coneixement i les actituds que ens pot generar l'anarquisme, però arribar de nou als racons més precaritzats econòmicament de la societat, és a dir, a l'emigració no és gens fàcil, per diversos motius com són la por, les religions, el treball miserable, els papers, els maleïts papers. Però tampoc és fàcil arribar a reorganitzar les vides dels coetanis que han patit la desconexió social dels seus predecessors, el camí constantment s'ha de reconstruir, és com el mite de Sísif que Camus ens descriu en els seus assajos, però com sempre, probablement és un problema cultural i pedagògic que cal reorientar no solament en el nivell sindical, sinó principalment convivencial en tots els seus aspectes, i aquestes accions passant sens dubte per la pràctica del municipalisme, entès com la nostra política de proximitat social, l'espai on deixar les pròpies energies individuals amb els altres.

Però, probablement, des d'un anarquisme de convivència crec que ha arribat l'hora d'afrontar d'alguna manera més directa les contradiccions que genera aquest anarquisme, obrir vies dins del pensament de les persones que estan fustigades pel poder i, sobretot, treure'ns el pes del que representa la historicitat del moviment llibertari i de la seva pròpia història

que avui dia, desapareguts tots els grans guerrers i gegants de l'anarquisme del segle XX, només ha d'escriure, si cal?, la història des de noves maneres d'entendre la convivència de les persones i el respecte a l'entorn del segle XXI, sense voler aplicar les receptes de temps passats que ens frenen qual-sevol iniciativa.

Ha canviat tant l'Estat i el mateix capitalisme i, sobretot, la seva eficàcia amb els controls cada vegada més sofisticats tecnològicament, que cal ser molt conscient de la força del capitalisme i de l'estat nació i fins on arriba i quines són les esclertes per on furgar, si és que en queda alguna.

Encara que argumentem, escoltem sovint que "som més que ells". Més que res és un crit d'ànim davant el que ens enfrontem, que no és ni més ni menys que el capitalisme, i aquest crit és un instant d'il·lusió amb la possibilitat i l'esperança de frenar totes les seves embranzides. La realitat ens espanta i sempre anem molt enrere en l'acció, encara que de vegades sembla que tenim la capacitat de qüestionar-ho tot, falta continuïtat de moment. Per tant, crec que cal fer una lectura nova a partir d'una mirada profunda a l'entorn quotidià de cadascú de nosaltres des del lloc de treball, en els barris, el conflicte de l'habitatge, o allà on el destí fins ara ens ha portat. Així, el treball esclavista d'avui dia i la política de proximitat dels barris, pobles o ciutats i, naturalment, com a gran punt de reflexió, el canvi climàtic més que evident i sense oblidar altres temes com la higiene dels nostres aliments, les malalties, l'agricultura industrial, la riquesa acumulada pel treball a través dels segles, la propietat robada com a patrimoni d'uns pocs, la robòtica, i altres reptes del futur com tenir la curiositat de conèixer altres camps d'investigacions com la filosofia transhumanista, la biologia sintètica, la nanotecnologia, etc. Cal pensar com encarar-los social i col·lectivament, probablement amb noves dinàmiques que permetin la participació de cadascun dels convidats del segle XXI. Amb tot aquest científisme la renda del capital treball està enlaire, i l'alternativa pot ser la renda bàsica.

Però de moment, les coses de la vida encara estan per fer, discutir i evolucionar, però vulguem o no, tants canvis dins del nostre entorn fan que les estratègies d'un temps que pertany al passat difícilment poden ser ara vàlides en tot el seu ADN per l'actualitat i això que s'accepta des de la base de l'anarquisme ortodox necessita per reorganitzar-se i subsistir aquesta

nova mirada del segle XXI i les seves opcions que des de la utopia caminen el més ràpidament possible fins el pragmatisme.

És a dir, que com llibertaris o anarquistes, hem de tenir clar d'obrir nous trets d'identitat, i no imposar un model de societat com podria ser i ens recorda Carlos Taibo «*No hay nada más absurdo que la pretensión de imponer el comunismo libertario o algo parecido.*»¹¹

I en unes pàgines més enllà del mateix llibre Carlos Taibo ens recorda la simplicitat ideològica del pensament anarquista quan, i amb molt encert, ens diu: «*La idea maestra del anarquismo es simple: ningún partido, ninguna agrupación política o ideológica, que se emplaza por encima o al margen de las masas trabajadoras para gobernarlas o guiarlas conseguirá nunca emanciparlas, incluso si lo desea sinceramente.*»¹²

Respectant el que ens diu Carlos Taibo queda clar que la societat que s'ha de construir ha de desenvolupar la seva política horitzontal el més àmpliament possible, però això no és fàcil ni serà fàcil, perquè hi ha molta gent que creu que la societat està impregnada d'anarquisme, d'aquelles persones que sense identificar-s'hi tenen, en moments puntuals, reaccions completament llibertàries. Per la meua part no tinc tan clar que això sigui així, ja que molts d'aquests comportaments generalitzats entren dins del camp de la condició humana, però si és veritat que la societat ha fet molt seus un seguit de comportaments que en el seu moment podien ser perseguits, pel que en l'avançament d'aquestes històries sempre els pioners es troben al costat dels que lluiten, que en definitiva són els que fan avançar la societat, aquells que la transgredeixen. Ara bé, en aquest últims anys, en el nostre territori és evident que la involució guanya terreny en tots els terrenys i per descomptat en la pobresa, que està enquistada dins la societat. En el llibre *La Imaginación Hipotecada* els seus autors de bones a primeres llancen una pregunta en ple segle XXI que diu: «*La precarización cada vez mayor, ¿resulta inevitable en el capitalismo del siglo XXI? Vale la pena recalcar que el sentido de esta pregunta estriba en que la regresión social no sólo se ha*

11 Carlos Taibo *Repensar la Anarquía*. Ed. Los libros de la Catarata. Madrid, 2013. Pàgina 37.

12 *Ibidem*. Pàgina 43.

*disparado vertiginosamente en el periodo reciente, sino que las amenazas de nuevos deterioros no dejan de extenderse.»*¹³

Efectivament aquesta precarització obeeix a una intencionalitat del sistema capitalista, probablement sabem que avui dia el sistema capitalista i la seva pretesa democràcia tenen el poder i el control de tot l'aparell estatal, però cada vegada més ens adonem de la seva capacitat de reciclar-se i perpetuar-se. Sembla que l'únic interès que té el sistema és el control econòmic, però fins i tot li sobra mà d'obra, que no valora com producte de mercat, i a la que ha deixat d'estimar si és que alguna vegada el sistema ha estimat algú. En definitiva, Proudhon ens ho diu més d'una vegada, i d'això ja fa uns quants anys, ara que des de l'Estat espanyol es parla sovint de la Constitució, diu Proudhon «*Todos los artículos de una constitución pueden reducirse a uno solo, el que se refiere al papel y a la competencia de ese gran funcionario que se llama el Estado.*»¹⁴

Tot i que per el moment dona l'impressió que l'Estat és més fort que mai, també dona impressió que ja fa uns anys, sobretot després de la caiguda del mur de Berlín, el capitalisme no necessita l'Estat per sobreviure i expandir-se. Parlem d'un Estat com el que coneixem a Europa que sembla que tingui avui altres interessos més d'acord amb les multinacionals i la macroeconomia, que domina tots els àmbits socials i gairebé no dona respir a una hipotètica i cada vegada més estranya democràcia del vot personal de cadascú de nosaltres cada quatre anys.

De totes maneres l'ànim està sempre molt a l'abast de les il·lusions dels llibertaris i així trobem mostres com les de l'Antonio Blanco que diu: «*La gran conquista de la humanidad va a ser la libertad y el consenso. Eso es la Acracia. Atrás quedará la violencia y la coacción fundamentando las relaciones personales, como un mal sueño, como lo fue la esclavitud o el racismo.*»¹⁵

Mentrestant Félix Carrasquer ens aproxima a Fourier en el seu magnífic treball sobre el federalisme que ens dona un xic d'esperances organitzatives a partir de quan ens diu de Fourier: «*Pero el defensor más apasionado de*

13 AAVV *La Imagenación Hipotecada. Aportaciones al debate sobre la precariedad del presente* Libros en acción. Madrid, 2016. Pàgina 20.

14 Pierre Joseph Proudhon *El principio federativo* Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgina 125.

15 Antonio Blanco *¿Democracia o Acracia? Divagaciones para salir de una crisis*. Editorial Salud. Barcelona, 1995. Pàgina 15.

una organización libremente federada fue Fourier, de cuyo pensamiento puede ser un vivo destello esta frase: "La perfección del estado social es la unión absoluta de la libertad y del orden". Ciertamente que el término —absoluta— pudo ser un producto de su carácter vehemente, aunque estuvo acertado Fourier al considerar que la libertad del individuo en el orden social solamente es posible dentro del federalismo. Contrario al estado, y a todo cuerpo burocrático. Fourier opinaba que, a medida que los falansterios fueran organizándose irían federándose entre sí hasta llegar a crear, por la propia función, una federación inteligentemente coordinada y armoniosa.»¹⁶

Però pel moment encara no entrarem en el tema, deixem el federalisme plural a un cantó perquè ja tindrem temps de parlar d'aquest tema; el situacionista Raoul Vaneigem ja ens parla freqüentment de què l'Estat cada vegada és més dèbil pel seu propi interès, i encara que en molts aspectes és així almenys en tot el que ha deixat d'interessar, com seria l'apartat de l'estat del benestar, és patent i evident que solament li interessa realment en el moment de comptar els vots que permetent als polítics d'un o altre color continuar governant. De fet sempre es parla del gran exèrcit que suposen els jubilats pensionistes com la peça de canvi de la governança, fins que arribi el dia en que ni aquest estratègia tingui el seu poder. Cada vegada és més clar que els grans estat nació estan per afavorir les intervencions econòmiques de les multinacionals, i les transaccions econòmiques desorbitades i possiblement fictícies de la banca, potenciant l'amiguisme de cadascú dels Estats i de qui gestiona aquestes empreses de dimensions globals, moltes d'elles en sectors estratègics per la comunitat. Aquests conglomerats viuen en concomitància amb el poder a canvi de favors, per això és molt interessant que la societat civil pugui reapropiar-se de moltes de les gestions que actualment controlen les empreses multinacionals organitzades en lobbies, sobretot en sectors bàsics com l'aigua, l'electricitat, les comunicacions o la planificació energètica. Com apunta Petrella «*Tenemos que desinventar el Estado idea lanzada por el semanario The Economist portavoz respetado del liberalismo económico mundial en su número del 20 de mayo de 1995.*»¹⁷

16 Félix Carrasquer *Federalismo. Estructura y dinámica federal. Una proyección de liberación humana* Ed. Descontrol. Barcelona, 2018. Pàgina 65.

17 Riccardo Petrella *El bien Común. Elogio de la solidaridad* Temas de debate. Madrid, 1997. Pàgina 16.

Això de desinventar l'estat nació és una proposta que ja ens agrada, però tindrem que aplicar-nos una mica més perquè tingui algun efecte més positiu per les persones, perquè l'objectiu ha de ser omplir les nostres vides, i la de tots els essers, com deia abans Anselmo Lorenzo, respecte al banquet de la vida; així Petrella ens marca l'objectiu i diu: «*A un acceso justo a la alimentación, la vivienda, la energía, la educación, la salud, el transporte, la información, la democracia y la expresión artística.*»¹⁸

Sens dubte, el futur constantment s'està definint i reescrivint però les formes de governar-nos semblen perennes i en realitat si observem amb deteniment hi ha cada vegada més evidències d'un canvi social que es mou en el dubte. La situació actual té molt d'atzarosa, s'assembla al llançament d'una moneda a l'aire i depèn de com caigui canviarà el sentit del camí o el conjunt dels pobles agafarà una altre bifurcació; la ziga-zaga, que es practica en algun esport, i no la línia recta, és un escenari real, és a dir, el futur és molt incert, i ara mateix hi ha massa desorientació.

En un moment en què ja sembla que la majoria dels estats han reconegut el canvi climàtic i per la qual cosa s'entén que el mateix sistema maligne i carregat de privilegis tindria que reflexionar i actuar sobre la seva projecció de present i futur, en aquest context des d'una base social un dels poquets projectes amb futur, i que ja hem esbossat abans, passa pel municipalisme i si és llibertari millor. Un municipalisme que ha de partir d'un federalisme tant de les persones com de les entitats veïnals i una adequació de les eines de convivència que afavoreixi l'enteniment; que permeti a pobles i ciutats, organitzats des de les bases socials i de forma assembleària, arribar a establir un mecanisme de treball i de lliure intercanvi que aconseguixi donar uns fruits transgressors de l'ordre establert. Un municipalisme que Murray Bookchin ens deixa apuntat en els seus escrits, i ens diu per exemple: «*Crear un poder confederal municipalista para contrarrestar el Estado... ¿Qué hará con estos cuatro poderosos principios? ¿Cómo les daremos forma y contenido social? ¿De qué maneras y con qué medios los convertiremos en relevantes para nuestra época y haremos que sirvan a*

---

18 Ibídem. Pàgina 18.

los fines de un movimiento popular organizado para lograr el empoderamiento y la libertad?»¹⁹

I el mateix Murray Bookchin és fa una sèrie de preguntes que entre tots hauríem de ser capaços de reflexionar sobre elles, i a cada indret ser capaços de resoldre. Alhora ser eficients per obrir vies en aquesta direcció com les que ja expressava Proudhon en el seu projecte federalista a mitjans del segle XIX; així veiem quan el prologuista del llibre, l'anarquista Juan Gómez Casas, ens situa davant Pierre Joseph Proudhon i ens posa al corrent de les seves reflexions *«En El principio Federativo, como verá el lector, Proudhon afirma que todo consiste en transformar la nación en provincias autónomas, administradas por sí mismas, disponiendo de una fuerza de iniciativa y de una influencia suficiente. Debido al contrato de federación, cuya esencia consiste siempre en reservar más a los ciudadanos que al estado, a las autoridades municipales y provinciales más que a la autoridad central, las atribuciones federales no pueden jamás exceder en número ni en realidad a las de las autoridades comunales y provinciales, sin deslizarse hacia el despotismo.»²⁰*

Si entenem bé, el que uns i altres ens marquen, ens adonem que el camí ja fa temps que està traçat i l'anarquisme del segle XXI, com a mínim de moment, crec que no pot marcar pautes revolucionàries, com les podia entendre per exemple Errico Malatesta quan ell mateix ens parla de la necessitat de l'ús de la violència com a resposta a la violència estatal i política, sobretot a l'hora de parlar del canvi; sobretot quan tot canvi pot representar un moment de sotrac i de perspectiva revolucionària, així Malatesta diu: *«Esta revolución debe ser necesariamente violenta, aunque la violencia sea por sí misma un mal. Debe ser violenta porque sería una locura esperar que los privilegiados reconocieran el daño y la injusticia que implican sus privilegios y se decidieran a renunciar voluntariamente a ellos. Debe ser violenta porque la transitoria violencia revolucionaria es el único medio para poner fin a la mayor y perpetua violencia que mantiene en la esclavitud a la gran masa de los Hombres.»²¹*

---

19 Murray Bookchin *Anarquismo social o anarquismo personal* Virus editorial. Barcelona, 2012. Pàgines 100-101.

20 Pierre Joseph Proudhon *El principio federativo* Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgina 39.

21 Enrico Malatesta *Pensamiento y acción revolucionarios* Ed Proyección. Buenos Aires, 1974. Pàgina 59.

Entenem perfectament el que ens indica Malatesta, però crec que en aquest moment un procés revolucionari amb força o violència difícilment pot donar resultats, en primer lloc, perquè l'estat o els estats estan prou preparats per contrarestar qualsevol iniciativa en aquesta direcció i, després, és evident que avui dia manquen consciències revolucionàries que vulguin o estiguin disposades a l'enfrontament directe amb l'estat. Amb freqüència recordo una crònica de la Vaga general de 1902 a Barcelona on el cronista de la revista *l'Esquella de la Torratxa* ens parla de la primera vaga general d'Espanya. Les anteriors mobilitzacions havien estat bullanques; doncs bé, aquesta era la primera manifestació que es feia a la Rambla i a la plaça Catalunya i on les forces governamentals tenien unes escopetes molt millors que les armes que portaven els manifestants, així doncs començaven els desavantatges per als manifestants.²²

Tot i que ha plogut molt i altres moments de xoc han existit en aquest país i en altres del nostre entorn o més enllà, la lluita avui dia camina en un país com el nostre en teoria "civilitzat", amb les cometes que vulgueu. Els canvis, els profunds canvis que necessita la societat des de la nostra vessant solament poden vindre des de les raons socials i sobre tot, amb el xoc del canvi climàtic perquè crec que aquesta situació, afecta la naturalesa principalment i són els humans els causant del desajust; és necessari repensar una societat que camini amb nous paràmetres, cosa que significa recuperar el discurs emancipador i ecologista pel qual fa tants anys que lluitem i el reivindiquem.

Per això crec que, si més no, és bàsic buscar situacions per a una millor convivència entre iguals i garantir el respecte a l'entorn. En aquest sentit podem seguir els situacionistes com Guy Debord, que recull observacions que fa el propi Bakunin quan encara és possible portar a bon port una revolució; i ens diu: *«El Anarquismo tiene el mérito de representar el rechazo de las condiciones establecidas para el conjunto de la sociedad, en lugar de centrarse en una crítica que privilegie aspectos especializados; pero, al considerar esta totalidad en términos absolutos, según el capricho individual y antes de su realización efectiva, se condena a una incoherencia demasiado fácilmente constatable. El anarquismo se limita a repetir y a replantear en cada lucha su*

---

22 *l'Esquella de la Torratxa*, març 1902.

misma conclusión absoluta, pues esta conclusión primordial se identifica desde el principio con el resultado total del movimiento. Así Bakunin podía escribir, en 1873, cuando abandona la Federación Jurasiana, lo siguiente “En los últimos nueve años, se han desarrollado en el seno de la Internacional más ideas de las que hacen falta para salvar al mundo, y no creo que nadie sea capaz de inventar ya una idea nueva. Pero no es momento de ideas, sino de hechos y de acciones”.»²³

Així doncs ens ha de quedar clar que el malestar i el descontent ja fa massa temps que duren i les diferències classistes continuen creant injustícies. Tot i que pot haver-hi algarades i conats de revolució, avui dia el sistema capitalista i les seves democràcies tenen un control exhaustiu de les persones a través de l'estat nació i de les grans multinacionals que en certa manera controlen l'opinió i, fins i tot, les consciències i l'estat d'ànim de les persones i els pobles. Així doncs, tot i no descartar mai el que vindrà, crec que la tasca de l'anarquisme del segle XXI té com a mínim dues opcions i una passa de nou per la inhibició (el més possible del sistema), allunyar-nos el més possible de les ciutats monstres i construir alguna cosa paral·lela, com ja van fer els nostres amics fourieristes amb les utopies i els seus falansteris dels segles XIX i anteriors; o bé buscar les esclertes de l'Estat i col·laborar amb altres col·lectius socials per edificar, per exemple, un municipalisme llibertari fortament arrelat al federalisme dels individus. Crec que des de l'anarquisme, diguem ortodox, es mira amb molt recel aquest municipalisme, si bé és cert que aquest topa amb un sistema capitalista com el que patim amb constants contradiccions. Cal recordar que el nostre anarquisme en aquest moment està en una etapa de reformisme social, els puritanismes del passat a penes tenen projecció, això sí, enganxats com paparres al present, el nihilisme ja fa moltes dècades que va quedar enrere i en tot cas el practiquen altres ideologies o religions, que són nefastes i no tenen respecte per la vida.

Aquest nou nihilisme no té res a veure avui dia amb nosaltres, però tenim contradiccions dins de l'anarquisme ortodox, que en ocasions no està gaire lluny dels personatges xenòfobs d'aquesta Espanya que reneix; caldrà posar sobre la taula tots els plantejaments i estar atents al debat i a on va aquesta ortodòxia llibertària que segur podria tenir altre recorregut. Així com també i recordant la Rússia dels Tsars, queda clar que avui en

---

23 Guy Debord *La sociedad del espectáculo* Pretextos. València, 2000. Pàgina 90.

dia són altres els que poden a arribar a practicar un altre manera de lluita, com ens assenyala Tomás Ibáñez «*La lucha y el compromiso no son valores autosuficientes; combatir en nombre de unas convicciones y de un ideal no es necesariamente encomiable, como nos lo recuerdan las luchas impulsadas por el imaginario fascista o yihadista.*»²⁴

Queda clar que almenys una part de l'anarquisme ha d'obrir via allà on hi ha algun batec que s'interessi per la vida del conjunt, però les necessitats obliguen en aquest món, i les persones són canviants i aquests fets constants d'un món tremendament injust ens obliga a actuar amb altres grups i col·lectius. Aquesta actitud d'actuar pot ser considerada de reformista i, per tant, és desprestigiada pel radicalisme revolucionari, però crec que cal prendre aquesta decisió entre altres coses per tenir la nostra presència dins els moviments socials, i no ser part passiva dels esdeveniments, ni còmplices del poder establert, això sí, sempre tenint presents sistemes de participació assemblearis, però també l'acord lliure com un dels camins a recórrer en aquesta nova etapa del municipalisme llibertari, que, com ja hem dit, té l'origen en el federalisme de les persones. Murray Bookchin ens diu: «*Según los principios anarquistas la mayoría no tiene más derecho a mandar a la minoría, ni tan sólo a una minoría de uno, que la minoría a la mayoría.*»²⁵

Però l'anarquisme, com sabem, té una dilatada història de lluita emancipadora i sembla ser que ara és com si estiguéssim instal·lats en un laberint, i sorprenentment, no en sabéssim sortir; ja he comentat alguna cosa més amunt, sense ànims de molestar a ningú. A l'entrar en el camp de la historicitat de l'anarquisme més d'un, amb l'excusa d'una pretesa ortodòxia de l'anarquisme, que obliga a la fidelitat del purisme de la idea i que freqüentment limita l'acció del que cal fer en un món en el qual s'ha d'actuar amb molta rapidesa, perquè els esdeveniments es generen constantment, no se n'adona que aquest purisme massa ortodox paralitza qualsevol iniciativa, i això en els últims anys passa sovint; hi ha persones dins del camp llibertari a qui ja va bé la immobilitat, el seu anarquisme de teoria i pràctica, que avui dia gairebé no té recorregut als carrers, si bé, és veritat que manca molta història de l'anarcosindicalisme per recuperar i posar en valor, des de la desmemòria o de la tergiversació que sovint

24 Tomás Ibáñez *Anarquismo es movimiento*. Ed. Virus. Barcelona, 2014. Pàgina 85.

25 Murray Bookchin *Anarquismo social o anarquismo personal* Virus editorial. Barcelona, 2012. Pàgina 41.

dona l'oficialitat dels estaments acadèmics, universitaris, etc., que han fet molt de mal a l'historicisme del moviment obrer, encara que la història no hauria de posar pals a les rodes en l'evolució biològica dels esdeveniments a cada moment. Com diu Albert Camus magistralment: «*Todo el mundo creía, hasta hoy que el futuro de la historia dependía un poco de la lucha de los educadores contra los verdugos. Mas nunca se pensó en que bastaba, sin más, con que los verdugos fueran oficialmente nombrados educadores.*»²⁶

Camus ens posa a lloc d'una forma bestial i ens fa baixar a tocar de peus a terra; per això entenc que evidentment cal continuar construint la nostra pròpia història amb les humilitats que calguin, encara que entrem constantment en contradicció, el que ja no ens serveix és l'immobilisme.

Tot i que necessitem amor no ens serveixen els poetes que parlen només de les flors i de la seva estimada i poca cosa més, poetes que gairebé no trepitgen el carrer i viuen en una fal·làcia amagant que d'una manera o altra estan amb el poder i disposen del seu petit poder, que emana de les iniciatives partidistes de la cultura de distracció i divertiment tan practicades avui dia, des dels ajuntaments requerits o consigna de partit en tot moment, tot entre bambolines i amb el millor dels somriures, en el país de les platges de Malibú i en això recordo el poema de Neruda *Hombre Invisible* que magistralment canta Julia León i diu en una de les seves estrofes :

*Yo me río
me sonrío
de los viejos poetas
siempre dicen "yo"
Por las calles
solo andan ellos
o la dulce que aman
nadie más [...]*²⁷

Això de Malibú i el poema de Neruda, és simplement per posar-nos una mica en alerta, per ser d'alguna manera conscients del món en què vivim i el compromís de tots nosaltres en aquesta necessitat.

26 Albert Camus *La sangre de la libertad* Editorial Americalee. Buenos Aires, 1960. Pàgina 144.

27 Pablo Neruda *Hombre Invisible* poema publicat l'any 1954.

Ens cal entendre quin és el passat del moviment llibertari i la seva ombra que projecta i cal assenyalar constantment el revisionisme i el negociacionisme que ens envolta, però també ser curosos en les nostres observacions.

A partir d'aquí cal denunciar i fer visible aquesta manipulació com tantes d'altres i reinterpretar la història perquè en aquest país les ferides no s'han acabat de tancar mai, encara algunes famílies no han perdut mai el seu poder i privilegis, em refereixo a la dreta i els franquistes i el seus feixismes, que protegits per l'Estat i fins i tot per aquesta Europa tan cega, una Europa que hem descobert que encara està en el segle anterior i que continua tergiversant la història tal i com li convingui. A partir d'aquí tot-hom té dret a dir la seva com a resposta a *tan osados contrincantes*, ja sigui d'una dreta malèvola però també d'una pretesa historicitat acadèmica que encara conserva els seus privilegis que procedeixen bé de la democràcia cristiana o del marxisme soterrat, que també en moltes ocasions furga en la ferida, en aquest apartat de la història contemporània amb una guerra civil encara no resolta, i una ferotge repressió durant uns altres quaranta anys amb les seves ferides, que mai han cicatritzat, i a cada pas aprofiten per esclafar el dèbil i així menysprear qualsevol iniciativa sorgida des de la base. Encara furguen més en la ferida si pel mig hi ha les empremtes del moviment anarquista que per aquests indrets de Barcelona i rodalies va deixar força marques. És per això que necessitem respostes a cada pas i sovint reinterpretar la història perquè el poder esta aquí per contradir-nos a cada instant la història complexa i de resistència d'un poble que va voler ser lliure; però els de sempre són molt poderosos i nosaltres, "el poble", dividit i enganyat constantment i recelós de mitges veritats, la qual cosa frena qualsevol iniciativa que surti de les assemblees de base o d'altres indrets de la societat. Mentrestant, esperem que aquesta Europa pretesament de governs democràtics es faci ressò de la seva pròpia historia, aquella que ens va marcar en la dècada dels quaranta, així ens convida a reflexionar com sempre el nostre gran referent Albert Camus, que no ens deixa indiferents quan diu: *«Dicen ustedes Europa, pensando en tierra de soldados, granero de trigo, industrias domésticas, inteligencia dirigida. ¿Quizá voy demasiado lejos? Mas sé, al menos, que cuando ustedes dicen Europa, incluso en sus mejores momentos, cuando se dejan llevar por sus propias mentiras, no pueden dejar de pensar en una cohorte de naciones dóciles, conducidas por una Alemania de*

*señores hacia un porvenir fabuloso y ensangrentado. Quisiera yo que sintiera usted bien esta diferencia.»*²⁸

Segur que aquella Europa destrossada de la que ens parla en Camus, té poc a veure amb l'actual que solament pensa en clau econòmica, és a dir, l'Europa dels bancs, dels economistes, però de moment en absolut l'Europa de les persones que aviat o tard si hi ha en algun lloc d'aquest continent una mica de seny els homes i les dones hauran de començar a canviar de xip, perquè d'alguna manera tots tinguem una oportunitat de vida.

En fi, deixem els governs europeus i la seva malmesa democràcia, però de moment tornem a la nostra quotidianitat i a la necessitat de construir un anarquisme en aquest segle XXI, dins de la península ibèrica o de la mateixa Europa social, o com a mínim que arrelhi a qualsevol lloc geogràfic del planeta, per tenir precedents molt més actuals, però de moment nosaltres podem partir del nostre entorn, lloc tangible i on creixen les nostres arrels.

D'alguna manera necessitem protagonisme, ja que les actituds antagonistes que desenvolupa l'anarquisme estan desfetes en aquest moment en molts dels seus aspectes, sempre continuem recurrent als tòpics de sempre, que estan molt bé, però necessitem creure'ns la praxis.

Probablement *d'aquí plora la criatura* i no s'acabi mai de parlar de la guerra civil o de la revolució espanyola i ja hem dit i deixat entreveure que cal donar una resposta constantment, però no tenim el mitjàns que poden tenir d'altres ciutadans amb més poder adquisitiu i altres interessos econòmics, polítics o de reagrupament social, i amb tot l'aparell estatal i burocràtic, de partits, lobbis, o universitats al seu costat.

El pas endavant que reclamo va en el sentit de passar pàgina i prendre partit per la vida, per la lluita de classes que permeti la vida, creant així complicitats amb la resta de moviments socials. Després de totes les experiències acumulades encara que em resulta complex i difícil de donar una resposta concreta i categòrica del terme i de les seves possibilitats futures, tenim prou experiències acumulades, nous projectes socials al marge d'aquest pretès anarquisme de manual que ens volen imposar els

---

28 Albert Camus *La sangre de la libertad* Editorial Americalee. Buenos Aires, 1960. Pàgina 27.

ortodoxes. Tot i que com diu Hakim Bey: «*El futuro es como una enterrada bomba de relojería que hace tic-tac en el presente.*»²⁹

Hem de tenir cura i ser conscients del que ens estem jugant a aquestes alçades del començament del segle XXI, amb un capitalisme força tacat de sang i cada vegada més desprestigiats i un futur sempre incert on probablement cal fer un salt qualitatiu en l'evolució de l'espècie, com diu Eudald Carbonell: «*Per mitjà de la socialització de la tècnica, haurem de revisar algun d'aquest aspectes per tal que els comportaments humans vagin perdent el llast dels anys de diferenciació cultural i evolució biològica. Contràriament al que planteja la història cultural i moral, l'eliminació de fronteres i de jerarquies ha de ser l'estratègia pròpiament nostra que permeti una humanització més ràpida del planeta Terra, i més tard, del sistema solar.*»³⁰

Cal doncs fer una mirada a aquest futur que ens espera a tots, sense distinció de classes socials i de moment ens conformem a entendre'ns com a éssers que pensen i no cal tenir pressa per arribar al sistema solar però si tenir cura d'allò més pròxim, o sia, el planeta Terra del que ens parla Eudald Carbonell. Un planeta que ens marca acceleradament, com un conte enrere que ja no té fre, les nostres últimes oportunitats; ha arribat el moment de parar per un moment a reflexionar el temps que calgui i després continuar, però això ja no és possible, cal prendre decisions i, sobretot, desfer-se de les etiquetes que ens oprimeixen; però la falta de compromís social és evident i des de l'anarquisme pràcticament residual tot i que és evident que hi ha nuclis resistents, són possiblement massa poc amb estructures no consolidades dins dels moviments socials de barri o ciutat i poca cosa més. Aquests nuclis anarquistes amb freqüència entenen la lluita com una etapa de resistència que en absolut vol dir rebel·lia o revolució. El sentit llibertari ara ens porta a ser pausats i reflexius i participar en el que és col·lectiu sobretot davant d'aquest món cada vegada amb més reticències a l'activisme i els egoismes exacerbats. Què hem de fer? Cap on hem de tirar? Són preguntes constants a les quals s'ha de donar una resposta col·lectiva.

---

29 Hakim Bey *Zona temporalmente autónoma (TAZ)* Ed. Enclave de libros, 2014. Pàgina 33.

30 Eudald Carbonell i Robert Sala *Encara no som humans. Propostes d'humanització per al tercer mil·lenni* Editorial Empúries. Barcelona, 2001. Pàgina 69.

Com a primera escomesa d'aquest projecte cal de moment apropar-nos i recordar una mica el pensament de Lluís Andrés Edo quan ens parlava insistentment de la "Carta de Barcelona" un projecte que estava inconcret aleshores i que responia a la possibilitat de bastir un projecte alliberador, fer-li una primera mirada al seu municipalisme llibertari amb la construcció i dinamisme d'una assemblea permanent paral·lela a l'ajuntament amb la definició d'una carta municipal paral·lela per Barcelona que tenia per objectiu l'estructura assembleària dels barris i així construir una xarxa social ramificada en carrers, barris i si s'escau en els llocs de treball. Una assemblea permanent on conflueixen totes les expressions per racionalitzar el debat a partir de les necessitats de cadascú i que aquestes arribin al nucli central, denominat *Assemblea paral·lela permanent*, òrgan amb la capacitat organitzativa per interpel·lar l'ajuntament com a corrent social dels barris o del poble. Diu en Lluís Andrés Edo: «*Sugerir al Movimiento libertario la creación de una estructura, federativamente vertebrada, a través de las miles de localidades existentes, basada en el Municipio Libre, paralelo al oficial, sin esperar al "Sobresalto".*»³¹

O sigui la idea de Lluís Andrés Edo, que difereix una mica de la de Murray Bookchin, cal tenir-la present i molt en compte i procurar desenvolupar aquest persistent projecte des del vesant social dels barris amb aquesta "assemblea permanent" que els grups municipalistes llibertaris han d'anar desenvolupant i, arribat el moment, incidir fent propostes dins dels ajuntaments, segons Edo com a grup de pressió i mai com a partit.

És evident que la major part de les persones del món occidental poden entendre actualment que la realitat ha de canviar, excepte pels polítics i les multinacionals que estan molt ben instal·lades dins del seu sistema i els seus agents que encara estan amb el creixement com a recurs per al repartiment de la riquesa, naturalment amb un cercle tancat de privilegiats, amb lleis intentant legislar i esperant que la tecnologia o la robòtica o algun dels nous descobriments científics justifiquin el seu immobilisme i la seva incapacitat per evolucionar en busca d'un equilibri social i natural. Aquest és ara mateix el gran cavall de batalla que té la humanitat, i per això tenim, com sempre, l'objectiu de construir alguna cosa nova, amb més

---

31 Butlletí FELLA núm. 5 Primavera, 2001.

equitat; aquesta fita no és fàcil i menys si Europa, un món capdavanter, no pren cap nova iniciativa i el problema econòmic o social cada vegada és pitjor; i no solament això sinó que enquista el pensament per la por al que desconeixem, a l'altre, i els egoïsmes rancis de la dreta apareixen en un important segment de la població que té por de perdre els seus privilegis de casta i solament consideren a l'altre per esquil·lar-lo o bé per aprofitar-se del seu territori i de la seva mà d'obra sempre barata. Així Max-Neef exposa amb detall: *«Si las empresas multinacionales controlan estos factores, solo se puede hablar de neocolonialismo, no de industrialización, puesto que el resultado final es que el único papel que juega la población es el de proporcionar mano de obra barata mientras que los beneficios van a las metrópolis; es decir; donde las corporaciones inversoras tienen sus sedes. Según el actual estado de cosas, está por demás decir que la existencia de pobreza es una condición sine qua nom para que el modelo neoliberal pueda reproducirse.»*³²

Doncs estem com estem perquè poca cosa ha canviat des del colonialisme del segle XVIII, per no anar més lluny.

Però l'anarquisme busca respostes per la globalitat de les persones i com sempre ha de recórrer a vells textos, que encara guardats, si tu vols al fons de l'armari i amb molta pols a sobre, com es veu, encara tenen la seva vigència i és necessari que les persones es familiaritzin amb ells, així un cop més ens hem de fixar en el que ens diu l'apreciat Proudhon en el seu llibre *El principio Federativo*, perquè ens dona unes posicions de sortida per entendre quin haurà de ser el nostre tarannà en la construcció d'una nova societat: *«1º Conviene formar grupos, ni muy grandes ni muy pequeños, que sean respectivamente soberanos, y unirlos por medio de un pacto federal.*

2ª Conviene organizar en cada Estado federado el gobierno con arreglo a la ley de separación de órganos o de funciones, esto es, separar en el poder todo lo que sea separable, definir todo lo que sea definible, distribuir entre distintos funcionarios y órganos todo lo que haya sido definido y separado, no dejar nada indiviso, rodear por fin la administración pública de todas las condiciones de publicidad y vigilancia [...] El sistema federativo es aplicable a todas las naciones y a todas las épocas, puesto que la humanidad es progresiva en todas sus generaciones y en todas sus razas, y la política de la federación, que es por

32 Manfred Max-Neef y Philip B Smith *La economía desenmascarada. Del poder y la codicia a la compasión y el bien común* Icaria editorial. Barcelona, 2014. Pàgina 121.

*excelencia la del progreso, consiste en tratar a cada pueblo, en todos y cualquiera de sus períodos, por un régimen de autoridad y centralización decrecientes que corresponda al estado de los espíritus y de las costumbres.»*³³

Ens queda clar que tot en qualsevol època, espai de temps i ubicació geogràfica té els mateixos condicionants per ser tractat, per això en aquest treball de municipalisme em queda clar que Proudhon i tots els seus textos caminen en una direcció oportuna, que una societat com la que ens toca viure, necessita, i, per tant, tenim el dret i el deure de tenir molt present en cada moment el pensament de Pierre Joseph Proudhon, perquè és una de les poques persones que des de primer moment intenta racionalitzar les nostres vides, aquí al planeta Terra davant de la teranyina creada per un sistema que s'ha dedicat a espoliar els recursos naturals i a explotar totes aquelles matèries primeres allà on es trobessin, i també l'explotació sense sentit del capital social, és a dir, de les persones, del seu treball i de la seva plusvàlua, o sia, el seu valor treball / capital.

Ha d'haver-hi un canvi de valors que ens permeti racionalitzar el consum i sobretot les necessitats naturals en l'ordre del coneixement i en l'ordre de la salut, per això necessitem canviar els ritmes socials, les angoixes i per descomptat totes les contaminacions, vinguin de on vinguin i ser racionals en allò que és irracional i a penes té sentit; la riquesa quantificada en diners, hem d'aprendre a deixar-la al marge, avui dia hi ha molt de treball realitzat en aquest sentit que sols cal una consciència social per començar a aplicar, així trobem reflexions que cal tenir presents i constantment preguntar-nos com portar-les a la pràctica: *«¿Cuál es el mínimo de comunidad necesario para que pueda edificarse el espacio de lo civil y ponerse en marcha la idea ilustrada de progreso y no la pesadilla tecno-económica del progreso capitalista? Ese mínimo suelo la razón no lo puede determinar, la razón no tiene nada que decir a ese respecto o se lo encuentra delante, o no encontrará una tierra en la que echar raíces y empezar a caminar. Por eso, desde una posición republicana, es imposible no entusiasmarse con los nuevos e inesperados horizontes que estos distintos procesos, y sus actuales prolongaciones institucionales, abren para el futuro ya en el más inmediato presente. En cierto modo, la pregunta teórica acerca de los límites de la comunidad de cara a las esperanzas de la razón nunca*

33 Pierre Joseph Proudhon *El principio federativo* Ed. Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgines 129, 130.

encontrará una respuesta definitiva en la teoría misma, por las restricciones que impone una razón finita no metafísica ¿Encontraremos esta respuesta en la práctica de estos movimientos? que así sea empieza a no ser sólo deseable sino absolutamente impostergable.»³⁴

Així doncs, cal entrar en una nova dinàmica, encara que sembli una obvietat, cal que les persones es familiaritzin conscientment amb temes com el dels federalismes, del qual hem parlat abans i que no té res a veure amb aquest federalisme que defensen els polítics socialistes; o sigui cal separar molt bé que és el federalisme entès des del pur oportunisme polític de les idees defensades per en Proudhon i altres homes com Pi i Margall, o com el catedràtic Antoni Jutglar o el nostre estimat amic Bernard Muniesa, que sovint parlen des del federalisme de les persones, passant pels federalismes en plural, el propi de l'escala de veïns, del carrer, del barri, del poble, la ciutat, la regió, el país, el món, en definitiva, el federalisme col·lectiu, i la lliure interrelació de tot els components actius, l'autodeterminació de l'individu i de l'espai que ocupa. Per desenvolupar aquesta tasca força reformista avui dia crec que solament pot tenir la viabilitat com a mínim des de la nostra vesant i perspectiva del municipalisme llibertari i de l'assemblea permanent que hem esmentat abans com a eines a desenvolupar i anar creixent; una mica com aquella construcció de la societat paral·lela que van ser capaços de construir els anarcosindicalistes dels anys vint a partir, sobretot, del congrés regional de Sants de 1918.³⁵

Una de les primeres lliçons que podem extreure de Murray Bookchin, força interessant i l'única opció o, com a mínim, una de les poques que tenim i que abans ja hem apuntat que pot tenir un cert impacte en un futur molt proper, és la necessitat de tenir una perspectiva revolucionària sinó simplement intentarem apaivagar les destrosses que han ocasionat les teòriques avantguardes democràtiques i els capitalistes d'Occident o els il·lustrats apàtrides d'opció de saló, perquè la crítica moltes vegades prové dels que estan de tornada, o sigui aquells que posen el fre a qualsevol iniciativa, sigui encertada o errònia, aquells que no volen que canviï res, fins

---

34 Palmar Álvarez Blanco y Antonio Gómez L Quiñones (coordinadores) *La imaginación Hipotecada. Aportaciones al debate sobre la precariedad del presente* Libros en Acción. Madrid, 2016. Pàgina 215.

35 Manel Aisa *Efervescencia social de los años veinte. Barcelona 1917-1923*. Editorial Descontrol, Barcelona. Pàgines 15-16.

i tot personatges de l'esquerra aparentment radical; però qualsevol canvi necessita persistència significativa, i més quan no sempre disposa d'unes bones majories perquè sigui escoltat.

Per tal que aquest municipalisme llibertari tingui arrelament entre les noves generacions per conquerir la pràctica quotidiana, és bàsic seguir el plantejament del nostre amic Lluís Andrés Edo que ens parlava de l'*Assemblea permanent* a partir també de les definicions d'un gran periodista llibertari i pioner, com era Felipe Aláiz en *Hacia una Federación de Autonomías Ibéricas*³⁶, editat a l'exili però que ja els anys 30 del segle XX, portava a debat a nombrosos fòrums. Ara pertoca recordar a Lluís Andrés Edo que malauradament creiem que no va deixar res o molt de poc escrit sobre aquesta assemblea permanent i el seu Municipalisme llibertari³⁷. L'assemblea permanent entesa com a gran òrgan de decisió d'una comunitat, però que la seva finalitat és incidir, com no potser d'una altra manera, des de baix, és a dir, tal com abans hem parlat de federalisme, una vegada tenim assumit i assimilat aquest nou estat de comportament social cal habituar-nos a una nova realitat de participació que acostumi a les persones a ser dinàmiques i actives socialment i per això l'assemblea permanent necessita continuïtat. Aquest plantejament exigeix dotar-nos dels mecanismes que facin possible la continuïtat permanent, tal com hem deixat entreveure, paral·lela a l'ajuntament, això és el que Lluís Andrés Edo ens focalitzava, era poc més o menys el municipalisme llibertari de Murray, però al marge de les institucions.

Però probablement els escèptics anarquistes o millor els puristes, miren de reüll tant la proposta de l'Edo com la d'en Murray, ja que les veuen com una opció impossible pels condicionants i les habituals pràctiques del pretesos demòcrates que sustenten el capitalisme en trànsit fallit, com aquelles cooperatives que acaben sent absorbides pel capitalisme.

Després de les últimes experiències com, per exemple, les victòries de candidatures alternatives a les alcaldies de Barcelona i Madrid i altres que no tenen cap opció o molt limitades, tot i que són opcions força esperançadores, estan limitades pels condicionants burocràtics que genera o ha

---

36 Felipe Aláiz *Hacia una Federación de Autonomías Ibéricas* Toulouse, 1945.

37 Jornades "Repensar Barcelona, recuperar la ciutat". Debat sobre *El Municipio Libre* per Lluís Andrés Edo, 26 d'abril de 2005. FELLA.

generat el sistema capitalista, devorador de si mateix. En el futur caldrà trencar aquesta dinàmica si volem tenir un equilibri social i ambiental en tots els indrets del planeta, i caldrà que aquesta assemblea permanent neixi amb força i adquireixi un bon múscul. Murray Bookchin ens marca unes dinàmiques dins de l'ecologia llibertària que busca de sistemes de governança emancipadors, com el que ens argumentava un cop més en Proudhon i recollit unes pàgines abans, perquè com també ens indica el mateix Bookchin en el seu treball: «*Los quorums, los consensos y los alegatos en pro de la participación son degradantes, no democráticos, hacen de la cantidad una meta social, y omiten la calidad como evidencia de una comunidad ética. Limitar la discusión y reducir los problemas a su mínimo denominador común es fomentar la degradación de un pueblo, no ensanchar el espíritu humano.*»³⁸

Aquesta gimnàstica de culte tan necessària, que cal per conuiu i cultivar alhora la nostra existència, com remarca Bookchin, dona vida al nostre esperit humà en un projecte col·lectiu, entrant de ple en aquest apartat i entenent-lo en un inici com un projecte polític, tot qüestionant la necessitat de participar en el sistema democràtic actual, en què la democràcia està subjecte al vot i altres condicionants més malèvols per culpa d'una legislació que a cada pas mutila la pretesa democràcia que diu defensar.

I avui dia encarar les democràcies occidentals a partir d'una participació del vot cada quatre anys com a única obsessió ciutadana per triar els seus representants és on naturalment discrepem i posem en qüestió tot el procés democràtic actual i entenem que encara acceptant això, com a mal menor per als representants del municipalisme llibertari, en forma de partit o moviment social sense pel moment representar res revolucionari, creiem que seria bo, contemplar la possibilitat, arribat aquest punt de la creació per part de la xarxa de teixit social, de crear en aquesta direcció, a cada municipi un lloc de Trobada: «*l'Assemblea Municipalista, que naturalment fos permanent tal com l'hem definit abans, on a partir del teixit social de tots els barris i assemblees de lloc de treball, etc; adscrits al projecte de "Municipalisme Llibertari" pot enviar diàriament un representant a aquesta "Assemblea Municipalista" que en tot moment ha de marcar La línia d'actuació*

---

38 Murray Bookchin *La Ecología de la Libertad. La emergencia y la disolución de las jerarquías* Madre tierra. Madrid, 1999. Pàgina 461.

dels representants del Municipalisme Llibertari en el ple municipal amb els grups polítics.»³⁹

En definitiva és desenvolupar les idees de Lluís Andrés Edo i de Murray Bookchin i una vegada creada l'organització i sobretot els mecanismes de treball de l'assemblea permanent que crec pot i ha de ser rotativa per fomentar el compromís de tots els seus components, per evitar suspicàcies, o sigui que, naturalment, *«no és necessari que siguin els voluntaris o intel·lectuals de sempre, ni tan sols els més capacitats ni els intel·ligents, els delegats a l'assemblea permanent amb això, podem i hem d'evitar els fonamentalistes i xarlatans que sempre abunden i sempre porten el debat al seu molí.»⁴⁰*

Perquè del que es tracta, és que participi el major nombre de persones possibles en una dinàmica d'empoderament, on les assemblees donin la veu i la paraula rotativament en el sentit que cada un dels delegats exposi la seva opinió i no tant a mà aixecada per demanar la paraula.

En aquest context de l'assemblea permanent i amb els mecanismes rotatius com a eix de funcionament, encara que no té perquè ser l'única opció, tenim la possibilitat d'evitar les desigualtats de les relacions que existeixen entre els ciutadans, els polítics i els seus desitjos de poder, i almenys els delegats del municipalisme llibertari i en cas de participar aquests a l'Ajuntament, estaran estretament vinculats a les aportacions de l'Assemblea Permanent per així fer avançar des del municipalisme llibertari la societat cap a una realitat suposadament millor; només en aquest context comprenem i creiem que hi ha alguna possibilitat de practicar les conclusions sobretot de Murray Bookchin, quan ens diu: *«Participar en elecciones municipales, con la intención de democratizar la municipalidad y oponerla al Estado, es tomar partido por los antiestatistas en esta lucha continua.»⁴¹*

Perquè continua sent obvi que el municipalisme llibertari està molt lligat al teixit social conscient políticament i participatiu i als canvis d'actitud que necessita la vida no només a la ciutat, sinó també a nivell global. *«La rapidez con que la esfera pública autogestionaria en estas asambleas se institucionalice dependerá obviamente de la conciencia de la gente. Se requerirá*

39 Manel Aisa Pàmpol *Municipio libertario en el camino de la autogestión*. Barcelona, 2010. Pàgina 20.

40 Ibidem.

41 Janet Biehl i Murray Bookchin *Las políticas de la ecología social: Municipalismo libertario* Virus editorial. Barcelona, 2009. Pàgina 88.

mucha paciencia por parte del grupo municipalista libertario, debe subrayarse, pero lo importante, en todo caso, es que su empresa política tiene potencialmente inmensas posibilidades de lograr una amplia transformación de la vida política.»⁴²

En conclusió, cal apostar per una política de proximitat, tant en l'economia ètica com en els actes socials, i potenciar el lliure acord entre els pobles, que no és més que una projecció del federalisme del que hem parlat abans.

De fet ja hi ha avui dia precedents com, per exemple, a la ciutat de Zaachila a l'estat d'Oaxaca, on s'ha viscut una experiència força interessant que recull el nord-americà Peter Gelderloos. Recollim el fragment d'una entrevista a un membre d'aquella experiència: *«Las asambleas de barrio que incluyen un grupo rotatorio de cinco personas, también se formaron en cada distrito de la ciudad y juntas formaban la asamblea popular permanente, el Consejo Popular de Zaachila. Los delegados de las asambleas de barrio no tenían por qué ser activistas, pero poco a poco, a medida que cumplían con su obligación de llevar la información de ida y vuelta desde el Consejo, desarrollaban su capacidad de liderazgo. Todos los acuerdos tomados en el Consejo son estudiados por esas cinco personas y luego devueltos a los barrios para su revisión. Estas asambleas son totalmente abiertas; cualquiera puede participar y hacer oír su voz. Las decisiones siempre van a votación general y todos los adultos presentes pueden votar. Por ejemplo, si unos piensan que debe ser construido un puente y otros piensan que necesitamos centrarnos en la mejora de la electricidad, votamos cuál debe ser la prioridad. Las victorias son de la mayoría, del cincuenta por ciento más uno (Entrevista con Adán).»⁴³*

També és molt interessant fer una ullada al text que Félix Carrasquer va deixar escrit abans de morir i publicat no fa gaire temps per l'editorial Descontrol que creiem val molt la pena com a llibre, tenir-lo de capçalera per un bon temps, perquè crec que igual que fan Bookchin i Proudhon ens dona pautes per construir una societat com cal, com necessitem ara mateix, sense angúnies, i sense capitalisme, així i a model d'introducció dins d'aquesta porta, que ens obra el mateix Carrasquer, i recordant al republicà Gumersindo Trujillo, ens diu: *«Yo soy anarquista [...] hace más de*

42 Ibidem. Pàgina 90.

43 Peter Gelderloos *La anarquía funciona* Editorial Descontrol. Barcelona, 2016. Pàgina 85.

cerca de medio siglo. El hombre —decía ya entonces— es un ser libre y dueño de sí mismo, lleva en su alma la raíz de toda certidumbre, de toda moralidad y de todo derecho y no reconoce justo, moral ni verdadero, sino lo que tal su razón afirma. No admite contra sus afirmaciones ni la autoridad de la Ciencia, ni la de la Biblia, ni la de los códigos y merced a su independencia inicia todos los progresos de que se vanagloria y aprovecha nuestro linaje. Ser de índole tal es ingobernable; a la idea de poder hay que sustituir la idea de consentimiento.»⁴⁴

Carrasquer ens posa en guàrdia i ens diu les coses com són i com estan, perquè nosaltres trobem l'oportunitat de sortir-nos-en de segles de domini que ja tenim interioritzats i ens diu «*Seguimos siendo siervos inconscientes de doctrina y de partidos, odiando a quienes no comulgan con nuestras torpes limitaciones, preparándonos para la guerra y haciendo instancia para ser nosotros mismos condenados. Porque, la política al uso lleva implícita la muerte, ¿Cómo nos salvaremos si estamos inmersos en su moral corriente? [...] llevamos al estado dentro de nosotros mismos, Federalismo si es política de cooperación y de vida, pero preparada y servida digna y consecuentemente tendiendo la mano a los otros y desterrando el intolerante dogmatismo. Esta es la política federal, la de la vida.*»⁴⁵

I una vegada més ens posa en condicions i ens adverteix per tal que les noves generacions tracin un camí amb visió crítica i reflexions profundes, i així entenc que a Carrasquer se l'ha de llegir atentament perquè val molt la pena: «*Si los ciudadanos cultivaran el sentido crítico, esa política del odio y de la muerte pronto sería arrumbada para ir a la conquista del bienestar de todos por medio de una fusión racional y solidaria. [...] La revolución sólo tiene una dinámica y un camino: el que ponga a los hombres en posesión de sus auténticos derechos y a los excluidos de siempre en condición de ser ellos mismos quienes estructuren las vías de su existencia. [...] Lo libertario no puede ser de izquierda ni de derechas, porque ello presupone la acotación estatal, no puede entrar en un juego que se opone a la libertad y a la igualdad entre los hombres.*»⁴⁶

44 Félix Carrasquer *Federalismo. Estructura y dinámica federal. Una proyección de liberación humana*. Ed. Descontrol. Barcelona, 2018. Pàgina 69.

45 *Ibidem*. Pàgina 84.

46 Félix Carrasquer *Federalismo estructura y dinámica federal. Una proyección de liberación humana*. Ed. Descontrol. Barcelona, 2018. Pàgines 86-88.

Sens dubte en aquest apartat sobre el municipalisme llibertari hauré de tenir molt present el federalisme del qual parla Félix Carrasquer, perquè un concepte sense l'altre difícilment tenen projecció i, per tant, haurem d'estar alerta a qualsevol text que pugui aparèixer de Carrasquer en aquesta direcció, és un escriptor que sol encertar, i ser molt reflexiu; sens dubte els anys de militància llibertària l'han portat a moltes reflexions interessants i vàlides per a tots nosaltres. Per finalitzar aquestes consideracions hem de ser conscients del difícil camí que comporta qualsevol canvi de mentalitat, per això Murray Bookchin ens adverteix: «*Las virtudes y prácticas de la ciudadanía activa son hoy ajenas a mucha gente. El escepticismo sobre la política es endémico y cualquier insinuación de que se puede poner el bien común por delante de los propios intereses personales –sin mencionar los de la propia familia– es probable que sea recibida con burlas. La desconfianza e incluso la hostilidad hacia la política sigue muy arraigada.*»⁴⁷

L'anarquia funcional d'aquest segle XXI, ha de tenir l'evidència que cada dia tenim més clar, des de fa massa temps, que l'anarquisme no és una ideologia, sinó una manera d'entendre la vida i davant de tot això acceptar els seus reptes, en definitiva, el dia a dia de les persones en la seva quotidianitat social. Cal valorar les persones que prenen actituds o idees anarquistes, sense ser conscients que la seva decisió, l'actitud i el posicionament davant un conflicte o situació, és una posició de comportament llibertari, anàrquic o com a mínim de caire humanista, sense conèixer en absolut i per descomptat en la seva profunditat els plantejaments de l'anarquisme; encara que probablement no cal definir-se com anarquista o llibertari simplement per defensar qüestions socials, és suficient, ser i estar, actuar amb allò que la convicció social transmet a cada un de nosaltres, en molts casos, com una reacció natural. Per aquest motiu molts filòsofs amb sensibilitat social reconeixen que el comportament solidari pot ser la base d'una societat més justa, a on hi ha un bon contingut d'actituds que estan impregnades d'anarquisme; un anarquisme sempre en plena construcció de la societat que tracta de subsistir en plena voràgine estatal. El camí és molt llarg perquè les societats tenen tendència a crear normes i legislen i es dona el cas que gairebé mai ho fan encertadament, i un moviment com

---

47 Janet Biehl i Murray Bookchin *Las políticas de la ecología social: Municipalismo libertario* Virus editorial. Barcelona, 2009. Pàgina 98.

l'anarquisme necessita construir una societat autogestionària, solidària i per descomptat basada en el suport mutu. De moment el més innovador que tenim en política social no és més que un estat burgès i capitalista que en absolut treballa per a la construcció d'una societat entre iguals, a partir d'aquí l'equitat es trenca molt sovint i la justícia de la qual ens parlen els governants, és tota una pantomima que en països com el nostre, cada vegada menys gent es creu. Tampoc cal omplir-se la boca d'anarquisme per tenir la potestat de desqualificar els altres.

De totes maneres la història de la humanitat té un recorregut molt llarg amb alts i baixos i de tant en tant els conceptes, i sobretot el llenguatge, han de tornar al seu lloc de partida, cosa que facilita que com a mínim les persones que són conscients del que les envolta, per tal que el diàleg sigui fluid i el menys tergiversat possible, no poden fer altra cosa que furgar en les esclatxes per on s'escapa el control estatal, per seguir construint espais de llibertat. El llenguatge és una de les eines més pures que cal conservar i els anarquistes han de tenir-ne molta cura i procurar ser rigorosos amb tot el seu significat.

Encara que també cal reconèixer que aquest anarquisme en molts casos trenca el seu contingut amb molta fragilitat en alguns entorns xenòfobs o desaprensius de la societat que sense pretendre-ho en alguns casos, encara fan el joc o justifiquen el capitalisme i amb això la cobdícia i l'egoisme.

El millor que li podria passar a l'anarquisme espanyol senzillament seria que es pogués treure de sobre tots els llasts i les aurèoles de temps passats que acumula amb estat d'idees puristes, que formen part de la història de difícil aplicació avui dia per molt diversos motius, i que Bookchin, i segurament altres pensadors, s'adonen de que cal altres actituds més obertes i sobretot no caure en el parany de les etiquetes i sortir del guió quan calgui de l'anarquisme de saló, del que alguns volen fer gala; per això en principi cal estar absolutament mancat de dogmes i ser conscient dels desequilibris socials que abunden en una societat capitalista; en molts casos, encara que no en tots, és a partir de la rebel·lia, o de les angoixes flagrants que provoquen les injustícies, que es desvetllen les consciències i es produeixen comportaments socials esperançadors.

En treballs d'investigació com el nostre prendrem com a referència principalment, la nostra època moderna i l'arrencada de la Primera Revolució Industrial, és a dir, a partir aproximadament de mitjans del segle XIX fins als nostres dies. El capitalisme en totes les seves fases i el seu desenvolupament s'estén per tot el cos social i a partir de reglamentar tota la seva estratègia i elevar la propietat privada a *sancta sanctorum* blinda la seva supervivència amb el poder econòmic, compra així els lacais que calguin per mantenir el seu poder i la seguretat de la força.

L'anarquisme com a individualisme té un recorregut interessant però limitat a l'autosuficiència de l'individu, és a dir, proclamar-se anarquista individualista però aprofitar-se de les energies dels altres no té massa sentit, viure quasi com un anacoreta, i això és força difícil i el debilita perquè les persones individualment en general necessiten el que és comú per desenvolupar-se i viure en col·lectivitat, en societat, per la qual cosa entenem que encara que l'individu tingui l'oportunitat d'afirmar-se com a únic i indivisible, necessita les conviccions per treballar la individualitat dins del que és col·lectiu. Ens trobem que falta donar el pas d'aparcar els egoismes que genera la piràmide estructural que planteja el sistema capitalista. Així Michel Albert ens diu: «*La economía capitalista gira en torno a la propiedad privada de los medios de producción, la distribución de los mercados y la división corporativa del trabajo. La remuneración está enfocada a la propiedad y el poder, y en cierta medida, a potenciar la productividad, factores todos ellos que generan enormes diferencias de riqueza e ingresos.*»⁴⁸

I com de tot s'aprèn, és ben sabut i recorda Albert que mentre existeixi la propietat, que podem afirmar que és un robatori, sobretot la terra i les herències de les quals tant parlava Proudhon, tindrem una lluita constant i així ens ho remarca Albert: «*Las diferencias de clase surgen de las desigualdades en la propiedad.*»⁴⁹

Contra aquest sistema tan injust d'organitzar la nostres vides és pel que l'anarquisme sempre s'ha rebel·lat contra les injustícies que provoca el sistema carregat de privilegis; any rere any el sistema s'enquista i no s'acaba mai, i encara que ens parlen de la democràcia, la realitat és perversa i la submissió quasi la podem considerar com un esclavatge i en un malson

48 Michel Albert *Vida más allá del capitalismo* Icaria editorial. Barcelona, 2016. Pàgina 104.

49 Ibídem.

on una majoria ja s'ha habituat, però altres estem en la reflexió d'acabar d'una vegada per totes amb aquest engranatge de privilegis. Tot i tenir clar que com ens indica Tomás Ibañez, l'anarquisme davant «*La dominación y explotación y, en algunos casos, acarician sueños de revueltas y de insumisión. Salpicar con un poco más de anarquismo la realidad social y política no puede sino contrariar la buena marcha de la opresión y de la injusticia. [...] Demasiado insignificante (es el anarquismo) frente a los más de siete mil millones de seres humanos de todas las condiciones y creencias que habitan el Planeta y de los que cabe pensar que gran parte preferirían, mal que nos pese, otros sistemas de valores y otros modos de vida que los que nos parecen tan deseables.*»⁵⁰

Entenem perfectament aquesta nova realitat de la que ens parla en Tomás Ibañez, l'anarquisme que nosaltres vàrem abraçar a finals dels 70 parteix d'una altra realitat que no té res a veure amb la situació actual del món del qual tenim coneixement pels mitjans de comunicació, o pel dia a dia i la visió que adquirim i observem a barris de l'Hospitalet de Llobregat o el mateix Raval de Barcelona i altres indrets de la ciutat, sobretot de les multiplicitats culturals i religioses que intuïm. Encara que l'anarquisme ha de fer una lectura acurada del seu temps i entendre o millor saber interpretar a cada moment la seva ruta a recórrer amb les seves limitacions incloses.

I sobretot avui dia, amb la mescla i diversitat que els canvis migratoris han generat i estan generant, fa difícil les complicitats i els enteniments necessaris per continuar avançant. La multiculturalitat sense càrregues ideològiques i religioses, ens porta per un altre camí, en ziga-zaga, que ens ha de fer reflexionar i ens ha d'ajudar a entendre els comportaments individuals i col·lectius, moltes vegades interrelacionats amb l'espai geogràfic, etc. Malgrat que tenim com a anarquistes alguns conceptes filosòfics i espirituals resolts, cal entendre que ens falta una bona dosi de tolerància per transmetre, com a mínim, part del nostre discurs anarquista, que no podem fer altra cosa que enllaçar-lo a situacions que ens condueixin a un sentiment de vida, davant la resta dels conciutadans del món per, quan arribi el moment, poder buidar de contingut qualsevol creença religiosa divina, o aquells anhels que poden generar valors de superioritat, lideratge,

---

⁵⁰ Tomás Ibañez *Anarquismo es movimiento*. Ed. Virus. Barcelona, 2014. Pàgina 6.

etc, que tan allisonats estan en els sistemes dictatorials o democràtics o en les mateixes bases socials, perquè en definitiva, som en aquest món com a iguals.

A partir d'aquesta nova situació, hem de tenir constància en l'exercici dels valors de la solidaritat, l'autogestió i aplicar-los amb seguretat, i si cal no absents de polèmica.

És en circumstàncies adverses, quan l'anarquisme comença a rebel·lar-se i autodefinir-se, a poc a poc però sempre davant de les injustícies omnipresents que empitjoren la vida dels més febles, però preferentment també hem de tenir molt en compte el que ens diu Carlos Taibo: «*Pese a que el anarquismo es, sí un estado de espíritu, este último se hace acompañar de un cuerpo de ideas y de experiencias comunes.*»⁵¹

En definitiva, com hem comentat abans, tenim ben clar que l'anarquisme no és cap ideologia, sinó una forma de vida que cadascú interpreta i desenvolupa a la seva manera; i arribat aquest estat de salubritat anarquista des de molts indrets de la vida, ja sigui pels plantejaments vegans, ecologistes, anarcosindicalistes, naturistes, a través de la filosofia, del cooperativisme, de l'autogestió, la rebel·lia, els insurreccionalistes, etc., però si ens posem a sintetitzar crec que Carlos Taibo vol donar-nos a entendre que tots els anàrquics vinguem d'on vinguem necessitem trobar-nos en algun punt concret, crear llocs comuns; generar confluències dins del context en què ens trobem, sempre tenint molt present també les sensibilitats que envolten cada un dels entorns, que ja sabem que poden ser diverses i disperses.

I per simplificar un xic més, arribar a entendre que l'anarquisme no és una ideologia, com qualsevol dels "ismes" que roden amb assiduitat per aquest món que coneixem i que tan estudiats han estat durant la història, sobretot del segle XX, on molts d'ells són, per no dir la majoria, de molt trist record. Diem que l'anarquisme no és un "isme", com els altres que hem citat abans, en principi no està emparentat, és a dir, com el pensament de qualsevol altra ideologia, i perquè recull multitud de sensibilitats que tenen uns paràmetres dispersos que conflueixen en el seu pensament i en la seva política d'actuació, per saber més i aprofundir en aquest tema

---

51 Carlos Taibo *Repensar la anarquía* Los libros de la Catarata. Madrid, 2013. Pàgina 21.

és millor llegir, per exemple, a Gerard Jacas amb un text senzill, però que podem considerar d'obligat coneixement per als llibertaris: *L'anarquisme no és una ideologia*, publicat per l'editorial Tramuntana, l'any 1985. Després també cal tenir la paciència per saber escoltar els uns i els altres, cosa que de moment és bastant difícil.

Però l'anarquisme no està absent d'entrebanca i avui dia, quasi més que mai, en aquest aspecte, en tot aquest enrenou de les etiquetes o graus d'anarquisme trobem un petit perill, ja que amb freqüència l'anarquisme rep les imposicions de individualitats que amb el temps estan força aburgesades i que confonen el seu liberalisme i el seu benestar amb l'anarquisme, però en realitat acostumen a ser uns paràsits de l'idea, el que podríem dir "anarquisme de pandereta" que generalment fan molt de mal, perquè ajuden i molt a confondre les noves generacions, com també sol confondre's l'anarquisme amb tot malestar cultural o social que generalment tracta d'obstaculitzar qualsevol iniciativa orgànica o simplement organitzativa més adient. Espero que aquestes percepcions el temps les posi al seu lloc. Encara que el mal ja està fet i és difícil de corregir. Aquests personatges poques vegades participen en el debat real del dia a dia i quan ho fan és per marcar pautes de superioritat o menyspreu i glorificar el seu projecte sempre per sobre de la resta de mortals, carregat d'una pretesa aurèola i solvència. Aquestes posicions les acostumen a defensar persones que ja estan de tornada, que ja ho saben tot i com hem dit marquen pautes de superioritat.

Ara bé, com al llarg d'aquest text heu observat, crec que l'anarquisme té actualment una assignatura pendent ja que probablement necessita més implicació en la vida social i política per sortir de l'enquistament dels comentaris del purisme ideològic de què hem parlat abans, que en cap moment afavoreixen la seva evolució i que poden derivar en iniciatives de poc recorregut. Michael Albert dedica un apartat molt interessant a reflexionar sobre aquest tema i ens diu «*El anarquismo antiproductivista es la rama que rechaza las formas políticas per se, o las instituciones, o la pura y vieja tecnología, o que descarta luchar por reformas, como si todas las estructuras políticas, los acuerdos institucionales, o hasta las innovaciones tecnológicas impusiesen intrínsecamente la autoridad ilegítima, o como si vincularse con las*

estructuras sociales existentes para conseguir logros limitados inmediatos fuese un signo automático de apoyo al sistema o mera hipocresía.»⁵²

Michael Albert ens parla de què som iguals que els altres i ens toca si cal aprofundir en totes o la majoria de les qüestions que ens envolten i sobretot participar en els debats que sens dubte ens faran créixer com a persones, com a grup i la nostra projecció anarquista probablement prengui altres dimensions, és a dir, queda clar que hem de pensar i actuar sobre qüestions sanitàries, educatives, laïcisme, habitatge, transports, alimentació i productes biològics i tot des del vesant menys agressiu per al medi ambient. Hem de tenir present les millores constants de la nostra societat i com s'organitza a partir de ciutadans lliures i conscients. Solament des d'aquesta perspectiva tindrem l'oportunitat de ser més lliures i autònoms... Hi ha molt camí a recórrer. Tot això sent conscients i buscant remei col·lectiu a altres indrets del planeta on les circumstàncies climàtiques o de la mateixa natura no siguin tan generoses, i castiguin amb desmesura l'entorn natural, perquè els fets més que mai estan interrelacionats.

Però d'alguna manera crec que hem de tindre sempre molt present que necessitem dosis de generositat amb els altres, que coneguim si cal el nostre anarquisme que camina sempre per diferents indrets i l'oportunitat d'entendre com s'hi pot arribar per diferents camins i en diferents etapes, i com impregna temes que van des del naturisme, a l'ecologisme o el vegetariàisme, sempre amb una mirada respectuosa per l'entorn. Un pensament que arrenca de les més pures idees de les organitzacions anarcosindicalistes i anarquistes i s'escampa pels moviments punk, racionalistes, esperantistes i la resta, en definitiva el respecte per l'espai, i sent solidaris amb altres que es moguin pel mateix indret, col·laborar en l'autosuficiència dels altres i d'un mateix.

Però crec que cal tenir present la que considero una bona reflexió del filòsof francès Guy Debord que en un moment donat del seu famós llibre de *La societat de l'espectacle* diu: «*Pues en sus variantes individualistas, las pretensiones del anarquismo son ridículas. Lo único que el anarquismo colectivista retiene del pensamiento histórico de las luchas de clases modernas es su conclusión, y la exigencia absoluta de esta conclusión se traduce inmediatamente*

---

52 Michael Albert *Vida más allá del capitalismo* Icaria editorial. Barcelona, 2016. Pàgina 256.

en un total desprecio por el método. Por ello, su crítica de la lucha política es una crítica abstracta, mientras que su opción a favor de la lucha económica está únicamente en función de la ilusión de una solución definitiva obtenida en ese terreno de una sola vez, en el momento de la huelga general o de la insurrección. Los anarquistas tienen que realizar un ideal. El anarquismo es una negación todavía ideológica del Estado.»⁵³

Davant d'aquest categòric i contundent advertiment de Debord, que també coneixem per altres textos i afirmacions de la mateixa Federica Montseny amb el seu discurs clar i convincent en programes de la TV Espanyola com *La Clave* on parlava de «*L'organització de l'administració de les coses substituint l'estat opressor pel pacte entre els iguals, l'associació dels productors en mans harmoniosa dels treballadors...*»⁵⁴

Cal tenir present quines són les estructures d'estat en què ens sentim incòmodes i no volem participar, és a dir, necessitem donar-nos la força de la convicció que és factible construir una societat més justa i sabem per experiència històrica que aquest sistema va tenir un bon aprenentatge en plena revolució espanyola, en un moment de conflicte del qual la mateixa Federica ens parla, on les persones van ser capaces d'organitzar les seves vides a partir de les col·lectivitzacions, les socialitzacions del sector industrials o les cooperatives, i de les patrulles de control obrer, etc. sectors que van fer possible organitzar una societat amb poquíssimes infraestructures d'estat, també es necessita la tolerància dels uns amb els altres per poder desenvolupar i reivindicar qualsevol injustícia que es produeixi constantment en el marc social i laboral.

Com ara es dona aquest anhel i realitat de construcció d'una societat nova a Kobane i a altres territoris de Síria, on el poble kurd, malgrat patir un conflicte amb episodis de guerra oberta, està desenvolupant experiències autogestionades a partir dels escrits de Murray Bookchin i el seu municipalisme llibertari.

53 Guy Debord, *La Sociedad del espectáculo*. Ed. Pre-textos. València, 2000. Pàgina 89.

54 Frederica Montseny, intervenció al programa *La Clave* de RTVE, 8 de juny del 1984.

La societat capitalista en què vivim

Frenar la involució

L'altre dia un company de CGT em comentava que estàvem en un període d'involució, i no cal discutir gaire per adonar-se que la cosa no pinta gaire bé; no només són les lleis i els reglaments que ens dicten els polítics; cal despertar del malson instal·lat des de fa molt de temps, en fi, de conductes de grup que en definitiva demostren una feblesa que a mi personalment m'espanta, en el sentit del regnat en el nostre temps de l'estupidesa intel·lectual i de tota mena. Un exemple és aquesta moda, espero que efímera, del *Pokemon go*, de buscar el "no sé qui, per a no sé què" per les places i carrers d'un munt de ciutats del món, en definitiva un joc que aporta uns ingressos desorbitats a diverses multinacionals, però que podem entendre que no és més que un entreteniment banal que ens indica el grau d'alienació d'una part important de la població. En aquest sentit es parla i hi ha estudis que consideren els seguidors de la moda hipster com els màxims representants de la generació més conformista i menys encuriosida dels últims cent cinquanta anys; si això és realment així, és un bagatge ben pobre que diu molt poc d'aquests barbuts sense gràcia, que no participen del grau de rebel·lia que correspon com a compromís generacional.

No tinc ni idea de quin és el procediment per denominar hipster a aquesta generació, però si entenc que no tenen res a veure amb els seus precedents dels anys 50 als Estats Units, aquells hipsters que van ser el preludi dels beatniks que tan bé va descriure Jack Kerouac. En aquells temps apareix una nova generació d'americans disposada a fer les coses d'una altra manera i s'enfronten al sistema capitalista d'aleshores. Allen

Ginsberg ens diu sobre els hipsters dels anys 50 i altres: «*El Hipster negro o blanco rechaza todos los juicios morales, situado en la frontera de lo ilícito en una actitud violenta y despectiva. A su lado se sitúa el beatnik, dispuesto a gritar su poesía a buscar su verdad en los placeres sensuales de todo tipo, cuyo corte intelectual arraiga en la fascinación que ejerce sobre él la filosofía oriental. El término fue creado por Kerouac quien lo sacó de un vagabundo drogadicto, Herbert Huncke, amigo de los principales componentes de la Beat Generation.*»⁵⁵

Aquesta aportació de Ginsberg i Kerouac ens dona eines per pensar una mica i per reflexionar, i molt, en veure les distàncies socials de dignitat que es van viure als anys cinquanta als Estats Units i la involució i el conformisme de tota aquesta nova gent; i em sembla una cosa molt trista, perquè intueixo que no és un problema tan sols generacional, la sensació de felicitat superba buida de continguts s'escampa i no és localitza solament en una generació que en diuen *nini* (ni estudia ni treballa) o en els hipsters, que poden en un moment semblar luddites moderns; però no crec que sigui el cas, ja que no entenc ni veig que hi hagi una consciència darrere d'aquesta història per la qual cosa em pregunto, què passarà quan arribi i s'instal·li definitivament el temps de la robòtica que ja truca a moltes portes i estem a un pas de presenciar un fet generalitzat.

En definitiva crec que té bona part de raó el col·lega de la CGT, el qual em serveix de fil conductor d'aquesta història, però deixant a part aquesta apàtica part d'una generació que creiem que està en un camí involucionista, per tant, de tots aquests hipsters no podem esperar més que desassossec, i tampoc segurament podem generalitzar, perquè al final resulta un mal símptoma i sempre hi ha qui s'escapa del que és comú i habitual de cada moda generacional.

Però la vida continua i si ens parem per un moment i observem una mica aquest sistema social piramidal en què vivim, on sempre ens trobem que funciona per cicles, avui dia dominada des del poder eclèctic dels mercats, que ens imposen la llei del mercat. L'economia, guiada pels mercats, marca les pautes del nostre desenvolupament i comportament social, fent lògic el que convé al capitalisme en cada moment, concentrats cada dia més la vida en la creació de grans ciutats encara que la gent hagi de

---

55 Allen Ginsberg *Testimonio en Chicago* Ed. Fontamara. Barcelona, 1975. Pàgina 10.

viure-hi a la perifèria, i no sempre en bones condicions, com ens recorda Bookchin: «*El surgimiento de la ciudad, del Estado, de una técnica autoritaria, y de una economía de mercado altamente organizada, corporizó una transformación claramente material.*»⁵⁶

Deixem a un costat els problemes de la ciutat, i centrem-nos realment en els que ens importen en una primera fase de l'anàlisi. Ara hem d'entendre el nostre paper com a éssers racionals o privilegiats d'aquest planeta, el fet de ser els únics mamífers racionals sobre el Planeta Terra, però, què implica realment aquesta condició? O sigui aquesta és una pregunta que cal respondre i de la qual no ens podem desentendre, en una paraula no val inhibir-s'hi, cal ser conscients del que som i signifiquem. Eudald Carbonell, científic que investiga les fosses d'Atapuerca, va plantejar que «*Ja hem verbalitzat moltes vegades que l'atzar ens va fer homínids i la lògica ens ha de fer humans.*»⁵⁷

Aquest atzar sembla ser el que ens defineix i ens obliga a prendre consciència amb respecte a tot el que ens envolta. Però quina pot ser la nostra responsabilitat sobre la resta de les espècies i l'entorn? Cada dia que passa ens adonem més de la interrelació que hi ha entre espècies per a l'equilibri ecològic del nostre entorn «*Hem de comportar-nos com a humans i no com a esclaus de velles ideologies basades en la incapacitat de conèixer qui som. En desvetllar els secrets de la nostra existència obrim la caixa de Pandora, però esperem obrir-la des d'una humanitat que ha deixat de ser animal en el sentit de les seves passions i desitjos, des de l'eliminació de les jerarquies animals, dels espais closos, de les desigualtats.*»⁵⁸

En definitiva, entendre que la nostra societat no pot ser en absolut construïda des de la llei del més fort, sinó tot el contrari, com ens diu Eudald Carbonell en un altre dels seus pensaments: «*aconseguir socialitzar la tècnica i utilitzar-la d'una manera racional i humana.*»⁵⁹

Perquè fa temps que com a humans sabem com hem arribat a constituir-nos i necessitem corregir amb urgència el caos peremptori que ens ha

---

56 Murray Bookchin *La Ecología de la Libertad* Ed. Madre Tierra. Madrid, 1999. Pàgina 181.

57 Eudald Carbonell i Robert Sala *Encara no som humans. Propostes d'humanització per al tercer mil·lenni* Editorial Empúries. Barcelona, 2001. Pàgina 13.

58 *Ibidem*. Pàgina 32.

59 *Ibidem*. Pàgina 7.

portat fins a l'avantsala del col·lapse planetari. El camí fins ara ha estat un error, on és la nostra evolució? On és el nostre compromís amb els altres? Cap a on ens porta aquesta capacitat irracional que menysprea els límits del planeta i la dignitat dels seus habitants? El respecte per l'entorn i el respecte conseqüentment per les generacions futures i el seu medi ambient ha de guiar el nostre pensament i les nostres actituds de l'avui i del demà i altres tantes preguntes que aniran sorgint al llarg d'aquest treball que ens ajudin a qüestionar-nos a nosaltres mateixos com a persones i com a col·lectiu que integra l'espècie animal que té la capacitat de raonar. En definitiva, tenir la capacitat de preguntar-nos quin és el nostre full de ruta com a espècie a partir d'exercir la capacitat de pensar.

En definitiva, per què som aquí? Quin ha de ser el nostre objectiu i el nostre comportament? Entre ells sens dubte, com ens diu Anselmo Lorenzo, el nostre objectiu fonamental té un fi molt concret: ser feliços i compartir aquesta felicitat amb la resta dels éssers respectant el planeta i els seus límits. Murray Bookchin ens remarca la constant batalla per aconseguir aquesta felicitat quan ens diu: *«Pero es precisamente en esta utópica búsqueda del placer, creo, que la humanidad comienza a ganar su más vívido atisbo de emancipación.»*⁶⁰

El nostre estimat Anselmo Lorenzo ens marca pautes amb el seu llibre de text per l'Escola Moderna que porta el títol de *El banquete de la vida*, on dona resposta a Malthus, qüestiona els privilegis de classe i planteja el dret de cadascú de nosaltres d'asseure's a la taula on no hi falta res pel sol dret d'haver-hi nascut.

*«El Tema del derecho a vivir no lo plantea jamás la naturaleza, porque lo tiene resuelto de toda la eternidad; únicamente lo plantea el hombre, debido a que ha hecho leyes a capricho para sancionar injusticias. Si en este infinito de la existencia en el espacio y en el tiempo se presenta la limitación de la muertes, los seres no se someten a ella reconociendo un derecho extraño a ellos mismos, no acatan la superioridad de ningún otro ser, caen por debilidad ante la enfermedad, la vejez o el choque contra un obstáculo insuperable. Vivir es el supremo derecho y el gran deber que contraemos por el hecho de ser.»*⁶¹

60 Murray Bookchin *La Ecología de la Libertad* Ed. Madre Tierra. Madrid, 1999. Pàgina 25.

61 Anselmo Lorenzo *El Banquete de la Vida* Imprenta Luz. Barcelona, 1901. Pàgina 9.

I Albert Camus ens parla durant els anys de la sense raó de la Segona Guerra Mundial i busca respostes desesperades que alleugereixen en gran mesura el desastre d'aquell moment, un dels més càotics i sanguinaris de la història contemporània tot i que cal seguir creient que en aquest món som capaços com a espècie de construir alguna cosa digna de continuïtat racional. Camus ens diu enmig d'aquest estat de còlera col·lectiva provocat per la Segona Guerra Mundial: *«Pensábamos que la felicidad es la más grande de las conquistas, victoria contra el destino que se nos impone. Ni en la derrota nos abandonaba ese sentimiento.»*⁶²

Sens dubte amb la destrucció més absoluta de la guerra sempre es busca el moment de tornar a trobar un somriure, que pot arribar a ser el primer pas d'una nova felicitat, i així constantment s'omplen de nou els cercles de la vida. Però amb la continuada recerca de raons, que segurament trobarem en l'infinit de cada una de les Arcàdies que intentem encerclar per gaudir-ne, trobem en el nostre viatge a Ítaca a Max Neff, que ens ajuda a entendre una mica millor aquest objectiu quan ens diu: *«Cuando el legislador, al contrario, no pierde de vista los progresos de algunos como tampoco la felicidad de todos, cuando logra organizar una sociedad en la cual pueden llegar los individuos a la más alta distinción de talento y de alma, como lo que lleva al carácter humano está asegurado de hallar protección, instrucción, desarrollo moral y conveniencia física, entonces habrá perfeccionado su obra, y sin duda es esta la tarea más hermosa que el hombre puede proponerse sobre la Tierra. Siguiendo este noble fin es cómo la ciencia del gobierno representa la teoría más sublime del bienestar. Ella cuida de los hombres como nación y como individuos. Protege a los que la imperfección de nuestras instituciones no permite que se protejan a sí mismos.»*⁶³

Així doncs, sempre a la recerca de la felicitat, i no és gens fàcil gaudir-la mentre existeixi una societat de privilegis, perquè generalment el privilegi d'un va contra el d'un altre, fet que la sociabilitat hauria d'arribar a corregir.

«La actual civilización industrial global se ve perjudicada por la coexistencia de dos sistemas intelectuales universales, superpuestos e incompatibles: el

---

62 Albert Camus *La sangre de la libertad* Editorial Americalee. Buenos Aires, 1960. Pàgina 32.

63 Manfred Max-Neef y Philip B Smith *La economía desenmascarada. Del poder y la codicia a la compasión y el bien común* Icaria editorial. Barcelona, 2014. Pàgina 147.

conocimiento acumulado durante los últimos cuatro siglos sobre las propiedades y las relaciones entre materia y energía, y la cultura monetaria asociada que ha evolucionado a partir de tradiciones populares de origen prehistórico. El primero de estos dos sistemas ha sido responsable del espectacular auge, principalmente durante los dos últimos siglos, del actual sistema industrial, y es esencial para su continuidad. El segundo, una herencia del pasado pre científico, opera según sus propias reglas, que poco tienen en común con las del sistema materia-energía. Sin embargo, el sistema monetario, mediante un vínculo laxo, ejerce un control total sobre el sistema materia-energía sobre el que se superpone. A pesar de sus incompatibilidades intrínsecas, durante los pasados doscientos años ambos sistemas han tenido una característica fundamental en común: el crecimiento exponencial, que ha hecho posible una coexistencia razonable estable. Pero, por diversas razones, al sistema materia-energía le resulta imposible mantener el crecimiento exponencial durante poco más que algunas decenas de duplicaciones, y esta fase ya casi ha sido superada. El sistema monetario no padece esa clase de restricciones y, según una de sus reglas fundamentales, debe continuar creciendo por el interés compuesto.»⁶⁴

Per entendre alguna cosa més i compartir-la continuem interessant-nos en les idees de Michael Albert, especialment les que exposa en el seu apartat sobre la comunitat, crec que és d'obligat interès aquesta lectura quan ens aturem a reflexionar, alhora que ens recorda que *«ser humano implica situarse a sí mismo en el cosmos y tener identificaciones colectivas, relaciones lingüísticas y celebraciones sociales.»*⁶⁵

De vegades, històricament la necessitat de socialitzar les nostres vides ha provocat fins i tot que en nombroses ocasions ens trobem amb comunitats que culturalment aprofitaven per manipular tot el que podien als més febles, pels interessos particulars o de grup que sigui, imposar criteris o qualsevol altra estratègia que ens marca el capitalisme i el seu mercat, o en temps diguem passats i les seves mil i una batalles per la conquesta, pel botí de guerra, escopit per la sang dels obrers d'un i altre bàndol; no és qüestió d'oblidar els raonaments bèl·lics d'altres temps i cultures, ni les constants guerres brutes provocades a tot arreu per Occident. Ara mateix

---

64 Manfred Max-Neef y Philip B Smith *La economía desenmascarada. Del poder y la codicia a la compasión y el bien común* Icaria editorial. Barcelona, 2014. Pàgina. 91.

65 Michael Albert *Vida más allá del capitalismo* Icaria editorial. Barcelona, 2016. Pàgina 81.

cal recordar el genocidi que s'està provocant a Síria o al Iemen amb bombes de precisió fabricades a Espanya.

I també atenent a la raó de ser i compartir, el que ens remarca Michael Albert en aquest aspecte és que no cal perdre el temps en voler estar per damunt dels altres *«por muchas razones, explotar a otra comunidad, atacarla y hasta hacerla desaparecer [...] Presumiblemente, en una buena sociedad el asalto y la destrucción, sean unilaterales o mutuos, históricamente frecuentes entre comunidades tenderían a ser erradicados.»*⁶⁶

Aquesta advertència en forma d'anàlisi de Michel Albert és extrapolable al moment circumstancial viscut a Catalunya en els últims temps, però en el seu ampli ventall. Això que diu en Michel crec que encara està per veure, però sens dubte és una bona causa per seguir treballant en el sentit que ens fa evident que culturalment podem ser bastant diferents sobretot amb el que construeix el nostre caràcter i també el nostre físic i el tema geogràfic i climàtic, en definitiva el nostre entorn marca les nostres directrius d'espai i temps. Però en les quatre bases essencials de la lluita per la vida haurien de ser i som molt semblants en qualsevol lloc del planeta al mateix temps i això hem de ser conscients de les peculiaritats que es remarquen a dalt tant geogràfiques com climàtiques, en bona part, són el tot, en el millors dels casos, ara bé és evident que geogràficament i climàticament podem determinar i molt el nostre comportament, desenvolupament i qualitat de vida i, d'alguna manera, un nou sistema municipalista llibertari, entès com a primer pas conscient d'aquest desequilibri i que busca corregir-lo.

Així, hem de tenir molta calma i intentar buscar a cada pas la nostra racionalitat i tenir presents les nostres limitacions i no per identificar-nos com a anarquistes sentir-nos superiors, ni per sentir-nos més llestos que els altres. El pitjor que hi ha és estar de tornada dels que t'envolten, perquè sense ells, els afins, el camí està orfe i deseparat; és el moment de recordar-nos un altra vegada d'en Zerzan i el seu primitivisme d'on va sorgir l'error que ens ha portat fins al moment actual, però també és bo alhora tenir ben present aquesta evolució i repassant un altre cop, per exemple, el que ens diu Eudald Carbonell que crec que no fa més que ser un gran

---

66 Íbidem.

observador: «Encara no hem complert els cinquanta anys del descobriment de la molècula de l'ADN i ja hem reconstruït el genoma de diverses espècies, entre les quals hi ha la nostra, i tot això passa quan amb prou feines albirem totes les aplicacions de la nova tècnica.»⁶⁷

Així abusant de la lectura d'aquest llibre d'Eudald Carbonell entenem que per un moment es va trencar el que ell considera el secret de la vida i ens assenyala la cursa que tenim pendent per entreveure i reapropiar-nos del secret de la vida, entesa com la re-socialització de la humanitat. Ens adverteixen els dos autors del llibre: «Hem d'aprendre a ser humans abans que no ens atrapi el monstre que nosaltres mateixos hem engraiat.»⁶⁸

En aquesta mateixa dinàmica de considerar que encara no som humans, m'acosto a un filòsof francès Henri Laborit que ja fa temps que ens assenyala les nostres maneres d'actuar que podem trobar dins un ventall entre l'atzar i el automatisme i que de vegades difícilment podem explicar en el nostre dia a dia, així Laborit ens diu una cosa que crec cal tenir en compte i fer-li una mirada de present: «Posemos todavía, en nuestro cerebro, otro antiguo y reptiliano. Se remonta a unos doscientos millones de años. [...] Este cerebro primitivo permite unos comportamientos estereotipados, programados por aprendizajes ancestrales. Domina ciertos comportamientos primitivos como el establecimiento de las jerarquías sociales, la selección de los jefes, la fuga y la lucha, el hambre y la sed. [...] Resulta importante advertir que el perfeccionado cerebro del hombre se ha construido sobre tales cimientos, y reconocer la acción del cerebro reptiliano en el comportamiento humano... Sería útil determinar qué conserva el hombre de este automatismo en la noción de propiedad, clase o patria; su funcionamiento reflejo, y por tanto inconsciente, es ignorado...»⁶⁹

El coneixement ens aporta moltes coses i alhora necessitats de continuar millorant-lo, però de moment d'allò que no tenim coneixement no tenim necessitat. Així és que com a individus i fins i tot com a societat portem excessives càrregues a la motxilla i entenem la utilitat d'aquest cervell reptilià, que actua per instint i d'alguna manera representa el co-

---

67 Eudald Carbonell i Robert Sala *Encara no som humans. Propostes d'humanització per al tercer mil·lenni* Editorial Empúries. Barcelona, 2001. Pàgina 10.

68 Íbidem. Pàgina 12.

69 Henri Laborit *El Hombre y la ciudad* Ed. Kairós. Barcelona, 1973. Pàgina 40.

neixement adquirit des de la nit dels temps i que ara cal possiblement acotar en el seu millor termini de la paraula.

Per això ja entenem que caldrà molta imaginació per continuar avançant en aquest món esperpèntic que a cada pas és obvi que cal tindre present moltes altres variants i, sobretot, respostes amb imaginació per fer front a tot el carregament que portem sobre la nostra motxilla i ens fan falta molts dels nostres amics i els discursos adients per seguir endavant. Tot seguint el fil de l'exposat, Barret ens diu: «*Mi oficio de fabricante de ideas no me permite por el momento pagar al sastre. El sastre se desespera y parece culparme de vagos crímenes.*»⁷⁰

---

70 Rafael Barret *A partir de ahora el combate será libre* Ed. La dinamo libre. Madrid, 2003. Pàgina 39.

El que és col·lectiu i el que és individual

Ja que som racionals i hem tingut la capacitat d'aprendre a parlar, pensar, escriure, córrer, i etc., gràcies als codis que amb el temps ens hem anat dotant, sabem que pertanyem a una espècie de vivípars mamífers que difícilment podem viure individualment, en general necessitem de l'altre, en definitiva, no som gaire autosuficients, necessitem viure en grup i principalment desenvolupar la solidaritat dels uns cap als altres simplement per logística dins d'una comunitat en què cadascú desenvolupa una realitat social, ja sigui aportant economia del treball, ja sigui rebent plusvàlua d'aquest esforç; per tant, ens necessitem per a la nostra protecció individual des del nostre naixement fins als últims moments de la nostra vida i la solidaritat esdevé la millor eina per desenvolupar i construir una societat amb respecte mutu.

La mort és la gran derrota de l'individu, és l'únic repte que hem d'afrontar sols, ja que mentre tot això no arriba estem en aquest entorn de construcció d'una comunitat que marxa cap a la conquesta del pa, i que estem disposats a repartir-nos el paper de la societat com a mínim que un es senti i vulgui ser autosuficient i ho intenti, només en aquest cas, podríem entendre l'anarquisme individualista que planteja Stirner en *L'únic i la seva propietat*. Stirner no nega la sal a l'altre, sempre que no es quedi amb la major part. El capitalisme ha aprofundit en l'individualisme fins a la fragmentació i deconstrucció de l'ésser humà i cal actualitzar una mica l'individualisme, com deia l'amic i poeta Jesús Lizano amb el poema *Mamíferos* dedicat a tots nosaltres:

«Yo veo mamíferos,
 mamíferos con nombres extrañísimos.
 Han olvidado que son mamíferos
 y se creen obispos, fontaneros,
 lecheros, diputados. ¿Diputados?
 Yo veo mamíferos.
 Policías, médicos, conserjes,
 profesores, sastres, cantoautores
 ¿Cantoautores?
 Yo veo mamíferos...
 Alcaldes, camareros, oficinistas, aparejadores
 ¡Aparejadores!
 ¡Cómo puede creerse aparejador un mamífero!
 Miembros, si miembros, se creen miembros
 del comité central, del colegio oficial de médicos...
 académicos, reyes, coroneles.
 Yo veo mamíferos
 Actrices, putas, asistentas, secretarias,
 directoras, lesbianas, puericultoras.,
 la verdad, yo veo mamíferos.
 Nadie ve mamíferos.
 nadie, al parecer, recuerda que es mamífero.
 ¿Seré yo el último mamífero?
 Demócratas, comunistas ajedrecistas,
 periodistas, soldados, campesinos.
 Yo veo mamíferos
 Marqueses, ejecutivos, socios,
 italianos, ingleses, catalanes.
 ¿Catalanes?
 Yo veo mamíferos.
 Cristianos, musulmanes, coptos,
 inspectores, técnicos, benedictinos,
 empresarios, cajeros, cosmonautas
 Yo veo mamíferos.»⁷¹

71 Jesús Lizano *Lizania. Aventura poética 1945-2000* Editorial Lumen, Barcelona. Pàgina 1003.

Sens dubte la poesia de Lizano no ens deixa indiferents, i un somriure ens apareix els llavis, possiblement cal aprendre d'altres, de les seves apreciacions que amb freqüència són força interessants i ens ajuden a qüestionar moltes coses de la nostra quotidianitat .

Però ara tornem a Proudhon encara que costi de vegades llegir-lo i guardant les distàncies, des de l'escriptura de les seves reflexions i la nostra percepció d'allò que ens està dient, després de poc més o menys dos-cents anys i sense dogmatismes pel mig, m'aturo un instant i observo allò que tracto d'entendre de la lectura: *«El objetivo supremo del Estado es la libertad colectiva e individual. Pero la libertad no se crea de la nada, ni se llega a ella de un salto; resulta, no sólo de la energía del sujeto sino de condiciones más o menos afortunadas en medio de las cuales está situado; es la consecuencia de una serie de movimientos oscilatorios, de marchas y contramarchas, cuyo conjunto compone la evolución social y desemboca en el pacto federativo, en la república.»*⁷²

Si aquesta era la percepció que tenia Proudhon en el seu moment de l'Estat i la nostra actual que com a tal com a mínim dins Occident i uns quants països desenvolupats han propiciat en aquest dos-cents anys sobretot amb la caiguda del mur de Berlín, a on l'Estat no està contemplat com un ens organitzatiu de les nostres vides, sinó tot al contrari, l'Estat amb la pretesa gelosia i amb l'excusa de guardar i vigilar el que fa, legítima un poder dels pocs sobre els molts per anul·lar els moviments de la majoria i en definitiva robar-nos espais de llibertat col·lectiva i individual. Aquest és l'Estat que hem alimentat, que hem vist créixer cada dia acumulant i exercint més control i poder d'uns pocs sobre la majoria. Necessitem d'un ordre social col·lectiu, que feia uns quants anys enrere Proudhon creia que podia formar-se amb un gran pacte federatiu. Aquesta necessitat també era formulada per la Federica Montseny quan en els seus discursos ens parlava de la nova societat que generava la victòria obrera de 1936 i brandava la idea de la Federació de Municipis Lliures.

L'individualisme que tractem en aquest espai és aquell que no rebutja els altres, sinó que els necessita i a partir d'aquest reconeixement dels seus límits pensa com es pot desenvolupar a través dels mecanismes de solidaritat i com podem arribar a constituir una societat més justa amb el

---

72 Pierre Joseph Proudhon *El principio federativo* Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgina 180.

que tantes vegades hem remarcat i que cal incorporar a la vida quotidiana, que no és una altra cosa que l'autogestió, la socialització dels béns i la col·lectivització, elements bàsics per organitzar una societat entre iguals i equitativa. Cal adonar-se que els sistemes de què fins ara s'ha dotat aquest món capitalista no tenen cabuda en el futur d'aquest planeta, per la salut de tot el planeta i de totes les espècies que hi cohabitarem. Mentrestant, un cooperativisme social no especulatiu sens dubte és una pràctica a tenir molt en compte, per futures societats molt menys etiquetades.

Però segurament encara haurem de veure molts d'aquests intents desesperats dels egoistes que intentaran fer trontollar qualsevol iniciativa que no els convingui; per a això cal ressaltar i donar a conèixer molts altres intents de crear una nova societat, com al segle XIX ens marcava el filibusterisme, és a dir, les comunes experimentals que es van donar sobretot en el nou món americà, amb un clar exemple en la Colònia Cecília portada fins i tot al cinema, que es va desenvolupar en terres brasileres. Zelia Gattai ens narra aquesta experiència de vida comunitària: «*Un grupo de niñas españolas causaba sensación en el escenario cantando una vieja canción anarquista -¿Dónde vas con paquetes y listas/ que tan pronto te veo correr?, / Voy al congreso de los anarquistas/ que reclaman un derecho: ¡vivir! ellas cantaban y el público hacía coro en los finales, todos repetían ¡vivir! a pleno pulmón ...*»⁷³

Davant d'aquest vitalisme, Hakim Bey ens posa en contacte amb Blisset i recollim una de les seves cites: «*Guerrilla de la comunicación: La experiencia de Luther Blisset o la recuperación espectacular de algunas de las ideas del discurso situacionista como alguno de sus mejores exponentes, nos indica que nuestra época ya ha girado diez o veinte veces sobre sí misma.*»⁷⁴

Entre tots dos Hakim Bey i Luther Blissett un cop més, gairebé podem dir que ens porten a l'obra de *Sísif* d'Albert Camús, que ens indica «*El tema de este ensayo es, precisamente, esa relación entre lo absurdo y el suicidio, la medida exacta en que el suicidio es una solución de lo absurdo... Por el contrario, quienes se suicidan suelen estar con frecuencia seguros, del sentido de la vida.*»⁷⁵

73 Zelia Gattai *Anarquistas gracias a Dios* Alianza Tres. Madrid, 1986. Pàgines 164-165.

74 Hakim Bey *Zona temporalmente autónoma (TAZ)* Ed. Enclave de libros, 2014. Pàgina 21.

75 Albert Camus *Obras Completas* Alianza editorial Volumen I. Madrid, 1996. Pàgina 217.

De moment no ha de ser la nostra conclusió, ni molt menys, perquè pel camí hem après que la vida són cercles i a cada pas noves generacions recullen patrimoni social, que és bagatge que dona entitat per continuar i resoldre despropòsits ja caducats fa molt de temps. Cal aixecar-nos i tornar a intentar alimentar una nova col·lectivitat racional amb el respecte, sempre molt acurat, cap el medi natural. Carlos Taibo ens reafirma en aquesta convicció quan ens diu: «*es en la sociedad, y en la vida social, en donde se revelan las mayores virtudes humanas, y entre ellas la cooperación, la solidaridad y el apoyo mutuo. Esa vida social ha sido objeto de agresiones históricas varias, muchas de ellas asestadas desde el estado [...] Pero por otro lado nos recuerda que no hay nada más absurdo que querer imponer el Comunismo Libertario.*»⁷⁶

Per això hauríem de seguir insistint a ensamblar l'individu i allò que és col·lectiu per tal que una nova generació reuneixi tots els condicionants que permetin avançar l'espècie humana fins a la racionalitat d'una societat equitativa.

Tot és qüestió d'alliberar-nos dels prejudicis i les pors que emanen des del poder i sempre ens fustiguen el pensament i ens fan dubtar. El poder que per definició no vol perdre privilegis, però nosaltres, un cop més, tenim el recurs d'apropar-nos a Proudhon, que ens diu «*Si desde el Estado tienen por objeto hacerse dueños de la sociedad, y el pueblo está destinado a servir de instrumento a sus empresas, preciso es reconocerlo, el sistema federal no es comparable con el unitario. En él, ni el poder central, a causa de su dependencia, ni la multitud a causa de su división, pueden nada contra la libertad pública.*»⁷⁷

D'una altra manera ens ho explica Félix Carrasquer conservant les mateixes directrius per canviar alguna cosa si realment fóssim conscients d'intentar portar a la pràctica les idees: «*Libertad responsable y federaciones libres son términos incompatibles con jerarquías dominantes y propiedad privada de la tierra y de otros medios de producción.*»⁷⁸

Tornant al que en un principi ens preocupa en aquest moment i les poques respostes que l'anomenat moviment llibertari és capaç de donar

---

76 Carlos Taibo *Repensar la anarquía* Los libros de la Catarata. Madrid, 2013. Pàgines 36-37.

77 Pierre Joseph Proudhon *El principio federativo* Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgina 148.

78 Félix Carrasquer *Federalismo. Estructura y dinámica federal. Una proyección de liberación humana* Ed. Descontrol. Barcelona, 2018. Pàgina 79.

col·lectivament per la seva poca credibilitat, per la seva situació d'avançat sectarisme, que el desprestigia i el fa prepotent; però sí, com a mínim, cal intentar analitzar una de les contradiccions que va sent hora d'acabar amb ella i aleshores creure'ns el que ens diu Tomàs Ibáñez quan remarca: «(Los anarquistas) Somos profundamente antisectarios. No intentamos hacer prevalecer una forma de anarquismo sobre otras [...] valoramos la diversidad como un principio en sí mismo que sólo tiene su límite en nuestro común rechazo de las estructuras de dominación. Puesto que consideramos el anarquismo menos una doctrina que un movimiento hacia una sociedad justa, libre y sostenible, creemos que los anarquistas no tendrían que limitarse a cooperar con los que se definen como tales, sino que tendrían que buscar activamente cooperar con todos los que trabajan para crear un mundo basado en los mismos principios liberadores y aprender de ellos. Se trata de poner en relación los millones de personas que a través del mundo son efectivamente anarquistas sin saberlo, con el pensamiento de los que trabajan en esta misma tradición y, al mismo tiempo, enriquecer la tradición anarquista mediante el contacto con su experiencia. [...] De hecho, el imaginario anarquista no ha cesado nunca de enriquecerse integrando, entre otras cosas, los grandes episodios históricos de las luchas contra la dominación.»⁷⁹

Ja ens agradaria que l'anarquisme actual, que tenim clar que no és una ideologia, com hem repetit en diferents ocasions, no tingués un pèl de sectarisme, però crec que aquest no és el cas, i que Tomàs Ibáñez té bon propòsit però poca cosa més, sobretot quan veiem com surt a la palestra un anarquisme de saló que, personalment, em preocupa i em sap greu la seva existència, d'un radicalisme que a penes té vinculació orgànica i actualment és en un percentatge molt elevat inviable o suïcida.

Per un altre costat, crec que hi ha un anarquisme que ja li va bé com estan ara mateix les coses, i on se senten còmodes, no molesten, ni volen ser molestats, és com estar en una etapa superior aquella que ens parla que l'anarquista és aquell que no vol manar ni ser manat, cosa que evidentment compartim; però els avatars de la vida no acaben en aquesta disjuntiva.

Així més o menys és el mateix un cop resolt el tema econòmic per alguna herència o contribució estatal o com sigui l'anarquisme de flors i violes ocupa el seu espai, i ens argumenta els seus egoïsmes disfressats

---

79 Tomàs Ibáñez *Anarquismo es movimiento*. Ed. Virus. Barcelona, 2014. Pàgines 28-29.

de llibertat en una pretesa actitud d'estar per sobre del coneixement de la resta dels humans, molt semblant a la posició inicial i al desenvolupament de la casta dels intel·lectuals. En el llibre d'Uri Eisenzweig hi ha una petita reflexió de Foucault que considero força interessant «*El intelectual es el culpable [...] es la materia prima del veredicto, de la sentencia decía pues en 1980 Michel Foucault enmascarado, con lo propio del genio, sin duda, que consiste en formular como distraído verdades a contracorriente.*»⁸⁰

L'altra observació ja l'hem deixada entreveure en paràgrafs anteriors, crec que una bona part de l'anarquisme és d'un sectarisme de manual que d'alguna manera cal corregir quant abans millor, perquè d'alguna manera el moviment llibertari gaudeixi de més llibertat individual i col·lectiva, així estic completament d'acord amb el que ens remarca Tomàs en aquestes últimes línies, i necessito creure-me-les; però alhora també cal tenir present i recordar que les "pàgines glorioses de l'anarquisme" són les que avui dia no ens permeten avançar amb nitidesa, per la qual cosa d'alguna manera el sectarisme anàrquic necessita quedar-hi al marge i aleshores sí que podem confiar en un moviment llibertari amb una capacitat molt imaginativa i esperem que també organitzativa. L'anarquisme ha de saber superar els entrebancs organitzatius i saber el que precisa aquesta societat en el seu conjunt en el moment històric que hi viu; saber si cal una posició insurreccionalista o bé aplicar plantejaments d'altres corrents de l'ampli ventall anarquista, des de la improvisació dels moments actuals, o amb la praxis de la revolució espanyola, o més tard com el 22 de març de 1968 a Nanterre i també recordant els esdeveniments d'Amèrica del Nord: Híppies, Yíppies, Califòrnia, Les Panteres Negres, Chicago, els alternatius dels anys 80 i 90, i les posteriors repressions de cada un d'aquests esdeveniments.

Però ara centrant-nos una mica en el municipalisme llibertari, que anteriorment Bookchin ens remarcava els problemes que pot tenir a l'hora de confrontar les idees amb el poder i el dia a dia municipalista, Carlos Taibo ens ajuda un cop més a conduir el debat i acceptar-lo com un mal menor que no té altre opció més que adaptar-se al joc polític que impera, per després canviar *chi lo sa*: «*El municipalismo libertario supone la aceptación*

80 Uri Eisenzweig *Ficciones del anarquismo* Fondo de Cultura Económica. México, 2004. Pàgines 16-17.

de una categoría que tiene una evidente dimensión institucional. Como tal, acarrea un riesgo visible de absorción de la propuesta, tanto más cuanto que el proyecto implica asumir las reglas del juego político que el sistema impone (por mucho que a veces se acompañe, bien es cierto, del designio de cambiar esas reglas). El segundo de los recelos asume la forma de una pregunta ¿no es fácil que (y me remito de nuevo al modelo de la CUP catalana en su deriva más reciente, que bien podría abocar en fórmulas tradicionales como las que es obligado identificar con Sortu o con Syriza) el proyecto que me ocupa desemboque en una fuga hacia arriba, en el acatamiento de escenarios inequívocamente marcados por la delegación y la representación? La tercera cautela recuerda que hoy por hoy el municipalismo libertario me parece poder aportar en su provecho ningún resultado palpable que no haya ofrecido la práctica no institucional de la democracia directa.»⁸¹

És evident que tot està per fer i més aquí en el nostre entorn, quan Bookchin ens parla del municipalisme llibertari ens està parlant de totes les lluites tingudes al voltant de la ciutat de Boston i d'altres indrets d'Amèrica del Nord i les experiències, sobretot en moments de reconversió a les ciutats del Nord d'Estats Units, no ens parla doncs de teoria, sinó d'experiències concretes, algunes apassionants, i no és un problema de discurs sinó de buscar camins alternatius als desajustos del capitalisme. La biografia de Murray Bookchin escrita per la seva companya Janet Biehl i publicada per l'editorial Virus va en aquesta direcció: *Ecología o catástrofe*.

De totes maneres aquest marc en què ens situa Murray Bookchin, és un dels pocs camins, ara per ara, per investigar. Frankz Mintz, historiador llibertari francès, en algun dels seus articles ja ens remarca que a França amb les lleis existents actualment té poc recorregut aquesta iniciativa del municipalisme llibertari, però com a mínim crec que seria bo encetar el camí amb les premisses que hem comentat abans amb les aportacions de Luis Andrés Edo i l'assemblea permanent.

Davant la manca de revolucionaris i de projectes organitzatius de construcció d'alguna cosa que mínimament qüestionari el sistema actual, podem estar molt d'acord amb noves o velles idees que ens ajudin a construir o que, com a mínim, estimulin la capacitat de destruir allò que no ens agra-

---

81 Carlos Taibo *Repensar la anarquía* Los libros de la Catarata. Madrid, 2013. Pàgina 56.

da de l'actual sistema capitalista, que és el tot o pràcticament el tot. Com deia Rafel Barret esperem avui dia a Godot i pot ser que tinguem sort: *«Ante la venidera revolución sólo cabe esperar, según esperamos los que tenemos fe en nuestro destino, que se sustituyan las violencias estériles por las violencias fecundas... Nuestro ideal no debe ser suprimir la violencia, sino juntarla con la justicia; desprenderla del pasado y vincularla al porvenir.»*⁸²

José García Pradas és un altre dels personatges del moviment llibertari que ens posa en guàrdia i ens ajuda a pensar amb les seves reflexions, encara que la seva ja sigui també una reflexió que porta algun temps desapareguda: *«Al primer golpe de vista parece, desde luego, que si queremos vivir de acuerdo con nuestra propia naturaleza, tendremos que renunciar a la igualdad para seguir adelante con la civilización, aunque nos lleve al desastre, o renunciar a la civilización para volver a la igualdad. Pero no hay tal cosa, y una mayor atención nos descubre que no existe el dilema de —civilización o igualdad—, sino que, por el contrario, ambas son compatibles y, puesto que la primera tiene origen artificial y variable, mientras que es natural la raíz de la segunda, cabe modificar las instituciones sociales producidas por la civilización, con vistas a servir del mejor modo las necesidades que la igualdad natural hace comunes a todos los hombres. El hombre civilizado no tiene por qué renunciar a su ambiente extra humano, ni al dominio de la naturaleza, sino que ha de ser compatible con sus semejantes; y el salvaje o incivilizado, si aun es miembro de una de esas sociedades primitivas en que no existe la explotación del hombre por el hombre, necesita evolucionar, siempre fiel a una norma de justicia hacia la justicia, hacia la conquista de su ambiente terrenal, en que el civilizado ha ido tan lejos.»*⁸³

Sens dubte i en resum, crec que García Pradas ens vol dir que tenim la condició d'evolucionar i controlar la natura, o millor que aquesta mateixa natura ens fa iguals a tots, així la societat primitiva es podria arribar a trobar en el seu temps com la proposta més avantguardista del present.

---

82 Rafael Barret *A partir de ahora el combate será libre* Ed. La dinamo libre. Madrid, 2003. Pàgina 179.

83 José García Pradas *Origen, esencia y fin de la sociedad de clases* Editorial Libertad. Rennes, 1948. Pàgines 9-10.

Pedagogia

Dins del moviment llibertari sempre s'ha apostat per la pedagogia com una de les principals eines per canviar la mentalitat de les persones, l'educació de noves generacions amb l'esperança de treure els dogmes que des de petits tots d'una manera o altra hem patit i ens han inculcat, encara que aquesta preocupació no ha estat sols del moviment llibertari, altres moviments laics han intentat canviar les coses, i en països com aquest que sembla que l'educació pugui ser laica en realitat i en absolut així és, podem dir que no ha estat pràcticament mai laica; avui dia quasi la totalitat de l'ensenyament concertat és religiós i encara que hi ha sectors que fan esforços de modernització pedagògica, és molt probable que aquesta pedagogia guardi uns recels evidents de poca efectivitat. Sense ser un expert en la matèria és evident que potser caldria tindre una mirada al passat, i veure com van anar les coses durant la revolució espanyola amb el tema del CENU i introduir les noves percepcions que el temps determina. Tot i que segurament entrariem en controvèrsia al creure o com a mínim donar una oportunitat als infants d'aquesta nova aventura del municipalisme llibertari i aquí sens dubte hi ha la primera oportunitat; on no hi ha premis ni càstigs. Valeria Giacomoni ens diu: *«A los niños que llegaban les hacían un pequeño examen para saber en qué curso colocarlos. Si alguien iba atrasado se le juntaba un compañero mayor para que le ayudara... se aprende para compartir y no para sobresalir sobre los demás... Siempre predicaron los anarquistas la vuelta del hombre a la naturaleza; en efecto, todas las anomalías, injusticias y*

operaciones radican en haberse alterado las leyes naturales, en perjuicio de unos, para favorecer a otros.»⁸⁴

Aquesta última frase de Valeria la recull l'Antònia Maymon, una mestra i pedagoga de les incansables anarquistes que publicaven sovint els seus articles a la revista *Estudios* de València.

L'anarquisme sempre ha apostat per compartir el coneixement amb els iguals, ara bé, amb els dèbils, amb els nens, l'ensenyament sempre ha estat la preocupació de l'anarquisme militant, i el seu gran repte ha estat la seva preocupació de crear les mateixes condicions de vida per cadascú dels nascuts i el seu desenvolupament en una societat de productors i receptors, aquests últims en condicions de receptors de solidaritat, pels motius que siguin de dependència, des de la infància fins a la vellesa i les malalties.

Sens dubte l'anarquisme va apostar amb força perquè alguna cosa canviés en aquest país, però sempre ha topat amb el poder de l'Estat, de les armes, la seva violència i les seves rancúnies, buscant excuses a qualsevol cantonada per suprimir violentament tota iniciativa sorgida des de la base. Un exemple és el gran esforç de Francesc Ferrer i Guàrdia per aconseguir finançament a París i desenvolupar la seva capacitat per aglutinar una sèrie de gent per tirar endavant el seu projecte de l'Escola Moderna a principis del segle XX. El projecte va tenir importants moments d'auge i l'oportunitat de canviar alguna cosa de la quotidianitat de les persones. L'investigador Pere Solà ens comenta: *«L'aspecte llibertari del pensament ferreríà restava plasmat també en l'orientació antiestatal de l'ensenyament, tant a nivell de contingut com a nivell de la idea que l'equip de l'Escola Moderna tenia de l'anomenada actualment gestió i control de la escola pública, en fi, la component lliurepensadora es notava en la coeducació de classes socials.»⁸⁵*

I com ens comenta en Pere Solà en els cobertes del llibre *«El mite Ferrer va ultrapassar àmpliament les nostres fronteres.»*

En part potser pels esdeveniments d'anys després a on veiem, com sempre en aquells moments, una pedagogia religiosa i de cacics recolzada per l'Estat que va fer la vida impossible a totes les escoles racionalistes i els seus mètodes, tant que al final es va arrencar de molt mala manera tot

---

84 Valeria Giacomoni *Joan Puig Elias. Anarquismo, pedagogía y coherencia* Ed. Descontrol. Barcelona, 2017. Pàgines 85 i 59.

85 Pere Solà *Francesc Ferrer i Guàrdia i l'Escola Moderna* Ed. Curial. Barcelona, 1978. Pàgines 27 i 28.

el projecte que significava l'Escola Moderna que es va quedar a mitges en el seu desenvolupament. Els privilegis de l'església i de classe un cop més i per la força eren intocables i com ja sabeu Ferrer va ser afusellat al Castell de Montjuïc el 13 d'octubre de 1909 acusant-lo de la mal anomenada revolta de la Setmana Tràgica de juliol de 1909. En realitat era un ajusticiament pel gran canvi que representaven en aquell moment els seus mètodes pedagògics, que encara que perseguits seguien evolucionant gràcies a l'esforç del moviment obrer fins a la posada en marxa amb un major projecte en temps de la revolució espanyola de 1936-39 com era el CENU a Catalunya dirigit com hem dit abans per Joan Puig Elias, i seguit de prop per homes com el geòleg Albert Carsí.

Però ara en aquest espai no cal parlar d'experiències com les tingudes durant la revolució espanyola. No és en va, assegurar que hem tingut com a mínim, un bon temps en què com a espècie no hem sabut créixer i sectors importants com el religiós per no insistir en altres interessos estatals ens ha tractat d'educar a través de la submissió i la fe cega. Hem assistit al triomf de les bondats del sotmès als proveïdors d'obediència i als magnats de l'autoritarisme de cada moment i com bé ens diu Albert Camus, que per moments ens fa trepitjar amb peu ferm terra i realment és contundent amb el seu comentari i molt conscient del que diu: «*Somos el resultado de veinte siglos de imaginaria cristiana. Desde hace 2000 años se presenta al hombre una imagen humillada de sí mismo. El resultado está a la vista. En todo caso, ¿Quién podría decir lo que seríamos si hubiera perseverado en estos veinte siglos el antiguo ideal clásico, con su bella figura humana?*»⁸⁶

Sens dubte Camus és molt conscient d'aquest trist bagatge que tots portem a sobre com un malefici llançat per l'església.

De tota manera i continuant amb el camí après, després del centenari de la mort de Francesc Ferrer i Guàrdia, celebrat fa uns anys, un cop tenim temps de reflexionar sobre la seva obra, que com sabem va tenir un important impacte en un moment en què molts sectors d'aquesta societat necessitaven d'aquest trencament que representava l'Escola Moderna i de les seves publicacions. Malgrat l'assassinat de Ferrer es va produir i desenvolupar una tasca força important fins i tot un cop ja l'escola "mare"

---

86 Albert Camus *Obras Completas* Alianza editorial Volumen IV. Madrid, 1996. Pàgina 115.

del carrer Bailèn de Barcelona havia estat prohibida i tancada, però amb la praxis i el material didàctic pel desenvolupament de les escoles racionalistes i laiques que per un moment tenien imprès, va esdevenir un referent i es va inundar de material pedagògic una part important de la geografia espanyola i també d'Europa i Amèrica; aquell temps ja va passar i ara és matèria d'historiadors el que fou aquella experiència pedagògica .

En aquest cas tot i els precedents que tenim a l'àmbit pedagògic, tant de l'Escola Moderna com també de la metodologia de l'època (Montessori, Pestalozzi, i encara molt més propera amb el moviment de renovació pedagògica encapçalat per la Rosa Sensat que segur que ens arriba fins els nostres dies), caldrà tenir molt present també aquella educació altruista que des la pròpia voluntat d'aprendre van iniciar els ateneus obrers en el segle XIX, com quan d'alguna manera, si fa o no fa començaven les primeres fàbriques a treballar en sèrie. Era el moment històric de la industrialització i després de l'aparició dels ateneus de tota mena, on havien d'arrencar els xiquets dels tallers i les fàbriques perquè poguessin aprendre alguna cosa en aquells ateneus populars on fins i tot en principi l'autoritat prohibia el càntic i els cors Clavé, fins arribar els ateneus llibertaris i el seu projecte d'aconseguir un nou individu completament lliure. Sobretot cal destacar la iniciativa del moviment obrer català i els seus sindicats que van treballar amb molt esforç perquè els seus fills tinguessin l'escola racionalista que els nois mereixien, així Abel Paz ens ho descriu amb el seu gran llibre sobre Durruti «¿Reconocida la enseñanza racionalista? Basta con recomendar simple y particularmente a los sindicatos obreros el sostenimiento de escuela o debe buscarse una fórmula que, bajo los auspicios de la Confederación Regional Catalana, mancomune con carácter general la acción educativa de los sindicatos para que mutua y materialmente se ayuden en la fundación de escuelas, sostenimiento de las mismas y aun en el fomento del profesorado y apto.»⁸⁷

O simplement l'actitud que des de l'ateneisme de l'Ateneu Enciclopèdic sempre hem reivindicat, que no és més que l'autoformació de les persones, i l'intercanvi del coneixement entre iguals, per disposar arguments sòlids i no ser fàcilment manipulats.

---

87 Abel Paz *Durruti en la revolución española* Ed. Bruguera. Barcelona, 1978. Pàgina 60. Aquesta citació també la recull Valeria Giacomoni a *Joan Puig Elías. Anarquismo, pedagogía y coherencia* Ed. Descontrol. Barcelona, 2017. Pàgina 37.

Bé, en un municipi on es pugui aplicar el que entenem com a municipalisme llibertari com a mínim haurem de fer-nos ressò, sobretot del comentari que hem recollit anteriorment d'Albert Camus i renunciar a què qualsevol religió tingui el poder de dirigir cap tipus de vincle amb el sistema pedagògic del municipi i, per descomptat, cap privilegi per aconseguir subvencions i prestacions d'un sistema polític lliure i ateu o almenys agnòstic. Les religions han d'estar al marge de la pedagogia dels pobles; per tant, com els nostres avantpassats, hem de lluitar per recuperar allò que ens van prendre: el dret d'ensenyar i aprendre des de la llibertat. En aquesta línia trobem un llibre força interessant d'Evaristo Nugkuag, membre d'una tribu de l'Amazones: «*Tratamos de dar a nuestros hijos una enseñanza adecuada que tenga relación con nuestra cultura, que nos fue arrebatada por las misiones jesuitas, los mercaderes y el Instituto Summer de Lingüística. Finalmente, por medio del Consejo hemos recuperado nuestro orgullo de ser aguarunas y huambisas.*»⁸⁸

El que ens queda clar és que les persones que treballen en un projecte com pot ser el municipalisme llibertari en un moment tan extraordinari en el que ens toca viure, a les portes de l'anunciat col·lapse, del que ens parlen persones com Carlos Taibo. També cal tenir molt en compte les paraules i el textos de Serge Latouche i Didier Harpagès que ja fa uns anys que tracten d'obrir la ment perquè ens adonem que és l'hora del decreixement. Per tant, caldrà un esforç molt important en aquesta matèria de la metodologia de l'aprenentatge sigui força interessant i atractiva a l'hora que necessària i vital per la renaixença d'una altra manera d'ensenyar.

---

88 *Vivir ligeramente sobre la Tierra* Premios Nobel Alternativos. *Integral*, 1992. Pàgina 131.

La utopia

Sempre hem entès allò que en els mítings solia dir el gran anarquista andalús José Luis García Rúa “*Más allá de un horizonte hay otro horizonte*”; pot ser que Rúa fos realment un dels últims grans anarquistes del segle XX, amb el seu tarannà de discurs clar i convincent quant a l'exposició de les idees llibertàries. Però, com sempre, tot discurs utòpic, ha de ser revisat constantment i conseqüentment és obvi i espero que sigui desitjable que sempre tindrem un nou projecte per definir que serà incert. Cal saber com anarquistes o simplement com a individus, el camí fet fins a les utopies conquerides i pensar que segur que constantment n'hi haurà de noves; històries i reptes a conquerir d'un nou projecte que cal esperar que ens il·lusioni.

La utopia a banda de ser un repte, és una constant il·lusió que està immersa en la contradicció, el que al nostre entendre igual seria bo que carreguéssim d'il·lusió els moviments socials per trobar més fàcilment els camins de la revolta que ens apropin a noves propostes d'equitat.

Però de moment tinc el pressentiment que estem en un impàs, quasi desil·lusionats sembla que tot ha estat una gran derrota i que aquí no guanyarem ni a aquells que creuen en els seus privilegis. Mentre una gran majoria sembla que està a la defensiva, evidentment les pors ens fan encara més dèbils, a partir d'aquí en un ambient de clara decadència i pessimisme no és fàcil il·lusionar-se per una nova idea o projecte, en definitiva per construir una utopia que ens ha de donar l'oportunitat de seguir avançant, cal impregnar-se d'il·lusions i molta imaginació, que en altres ocasions no ha faltat.

Així mentre un tingui alè i encara pugui somiar, necessitem carregar-nos d'il·lusions per seguir combatent netament en el llarg camí de la lluita per la vida. Apareixeran fets utòpics si els moviments socials es planten un mínim de temps per recompondre el puzzle amb projectes agosarats però alhora tangibles, realitzables, perquè ara mateix fa la impressió que tot depèn de la conscienciació plena del que representa la vida en aquest planeta, sobretot ara, un cop per fi els fets han demostrat que la Terra és finita en recursos, cosa que ja sabíem la gent de la nostra utopia. El nostre projecte podria estar centrat en què totes les cultures del planeta, tinguessin clar el caminar i adoptar la iniciativa d'una utopia de "*veritable emergència*", que prengui consciència realment del que significa la nostra estada a la Terra dels set mil milions de persones, que d'aquí a uns pocs anys arribarem als nou mil milions. És fonamental impulsar la consciència que vivim en un planeta que té els recursos limitats, i que cal repartir-los racionalment, però per això necessitem una societat organitzada de forma autogestionària i sobretot conscient del que ens estem jugant en aquesta partida.

Encara que de moment la nostra utopia sembla que no pot ser més que un desig, alhora que és un moment de tocar de peus a terra amb fortes conviccions i lluitar per allò que realment estimem i alhora plantejar el repte dels reptes, per sobre de interessos ideològics i de medalles anarquistes, perquè la humanitat sigui capaç de prendre consciència del que s'està jugant, en aquests moments no solament com a espècie sinó per al conjunt de la natura i la seva quotidianitat evolutiva. Una mirada al canvi climàtic, el forat a la capa d'ozó, la contaminació, els residus, etc., seria prou per no esperar ni un segon més, però segurament les pors i l'immobilisme de la gran majoria fa que la cosa marxi a ralenti. En aquest context cal que les il·lusions utòpiques no decaiguin, tal com ens remarca en Tomás Ibáñez: *«Hablar de la imposibilidad de revolución en la época actual es un puro disparate, porque resulta que esa posibilidad es intrínseca a la dimensión histórica de nuestras sociedades, es consustancial a ellas y negarla nos lleva, simplemente a negar la historicidad de lo social.»*⁸⁹

---

89 Tomás Ibáñez *Anarquismo a contratiempo* Virus editorial. Barcelona, 2017. Pàgina 52.

Haurem d'aprendre a preparar i esperar aquest moment transcendental per a la humanitat; el canvi és tan necessari com l'aire que pel moment ens toca respirar a tot el planeta i per a tots els éssers.

I tota la nostra utopia ha d'estar pensada al costat de la dels altres, considerant l'equitat i la igualtat de tots els éssers humans i el respecte al nostre entorn, que en definitiva això és el nostre gran repte utòpic del moment. El capitalisme, com les democràcies d'Occident, no poden ser ja aquells que ens garanteixin la nostra supervivència; tot necessita d'un canvi qualitatiu i no potser que el mateix sistema vulgui ser el garant de les nostres oportunitats de canvi, és a dir, aquells que ens han portat fins aquí, amb el seu caos, ara han de desaparèixer dels nostre àmbit i molt menys voler continuar organitzant les nostres vides i un primer pas ha de ser: «*Como sociedad, estamos obligados a intentar erradicar sin descanso la pobreza.*»⁹⁰

Un dels canvis de xip d'aquesta societat passa per entendre que necessitem altres incentius o millor dit altres maneres de compartir la vida, com planteja Clive Hamilton quan ens diu «*Necesitamos una política que nos incite a procurarnos una vida plena en vez de una vida de riqueza.*»⁹¹

Sobretot és de capital importància començar a racionalitzar les nostres vides en tots els sentits, fins i tot en els més simples o en aquells que semblen inofensius. La situació de la qual partim és com la del nen que comença per preguntar el perquè de les coses, necessitem no donar per fet que l'aigua surt de l'aixeta i que els pollastres es crien dins del supermercat, necessitem ser conscients de cada un dels processos mecànics que fan possible la producció a gran escala i com aquesta s'aplica a l'ús real, cosa que la nostra civilització té el repte de tornar a aprendre i a actuar en cada cas: «*La segunda explicación describe un mundo donde imperan el despilfarro y el consumo excesivo, donde el crecimiento y el desarrollo están descontrolados.*»⁹²

Si ens aturem un moment a reflexionar sobre aquesta frase entre existència plenai riquesa, en molta de la gent que hem conegut al llarg de la vida en el seu final s'adonen que varen invertir els terminis i al final la riquesa solament els aporta materialisme, consum desorbitat, però arriba

---

90 Clive Hamilton *El fetiche del crecimiento* Editorial Laetoli. Pamplona, 2006. Pàgina 17.

91 Íbidem. Pàgina 21.

92 Íbidem. Pàgina 19.

un moment que deixa de tindre sentit. Les utopies ara mateix caminen amb dificultat, amb les pors abans comentades i la presència de sigil·loses opinions que sempre ens fan dubtar, com ara el que Camus en una de les seves reflexions magistrals diu «*Y que los que les acusan de utopistas viven quizá también en la utopía. Una utopía sin duda diferente, pero más costosa [...] Sino entre las diferentes utopías que hacen por fundirse en la realidad y entre las cuales sólo se trata de escoger las menos costosas.*»⁹³

Així doncs, repassant una mica les utopies que ens han portat fins l'avui, recollint-ne alguna o millor el seu pensament ens parem per un moment a veure alguns dels moments que la utopia va ser plasmada d'una manera feaent «*Fourier ha sido ampliamente aclamado por su originalidad y su fértil imaginación, pero frecuentemente por los motivos equivocados. A pesar de sus vigorosas denuncias de las hipocresías del liberalismo, no era un socialista; por ende, no fue un precursor de Marx o de Proudhon. Tampoco fue un igualitario, en tanto su utopía no suponía un radical emparejamiento de derechos y privilegios. Fourier era un racionalista que detestaba la racionalización de la vida en la sociedad burguesa; por esto, sería un grave error (cometido ya por muchos de sus críticos) acusarlo de anti-racionalismo. A pesar de su admiración por el sistema mecánico de Newton, juzgar mecanicista a su propio sistema —cósmico y apasionado— sería sencillamente absurdo.*»⁹⁴

Per tant, la nostra utopia ara pot passar senzillament per preservar la nostra pròpia existència, com a espècie, tal com ens ho explica Jorge Wagensberg «*La evolución de la materia es la historia más bella de todas las historias. De golpe crea materia viva, de manera que la selección fundamental da un salto inmenso y empieza a funcionar la selección natural... ¿Por qué existe algo en lugar de nada?... Y la historia más bella del mundo no acaba aquí, porque si parte de la materia inerte se hace materia viva, parte de la materia viva se hace materia culta. Otro gran salto, porque ahora no bastan la estabilidad y la adaptabilidad. ¡Ha llegado la hora de la creatividad!*»⁹⁵

---

93 Albert Camus *La sangre de la libertad* Editorial Américalee. Buenos Aires, 1960. Pàgina 89.

94 Murray Bookchin *La ecología de la libertad* Editorial Madre Tierra. Madrid, 1999. Pàgina 450.

95 Joan Martínez Alier i Jorge Wagensberg *Solo tenemos un planeta. Sobre la armonía de los humanos con la naturaleza* Icaria editorial. Barcelona, 2017. Pàgina 12.

La democràcia

una paraula que es desfà a la boca

Tot ha estat un llarg aprenentatge en la rànica política espanyola, que és la que més coneixem i hem patit durant aquest període inacabat anomenat *transició*. Un període cada cop més intransigent, on la involució sempre ha estat present amb una constància imparabile. Durant aquest temps s'ha burxat en una cosa tan senzilla com és aparentment la “democràcia”, aconseguint que cada vegada sigui més coartada. La democràcia que vivim i patim tendeix a la intolerància i té característiques més feixistoides que les del seu entorn, és la protagonista del discurs de politiqueig que manté les lògiques de persistència del franquisme, construint veritats a través de la insistència en la mentida, com ja va posar en pràctica el Dr. Joseph Goebbels, amb les seves polítiques que convertien el feixisme en el gos protector del capitalisme. Amb la utilització d'un discurs arcaic, els governants presenten les mentides com si fossin realitats òbvies i d'un consens aclaparador i d'un “sentit comú” que gairebé no té arguments convincents. Mitjançant la insistència en un relat pretesament democràtic i amb raonaments lògics construeixen una realitat falsa, que encara no acabo de creure com poden ser capaços de construir. I compte, perquè tot parteix d'aquells que es creuen caps de legislador, són aquells que volen legislar constantment les nostres vides, perquè la seva lògica cada vegada té menys a veure amb el bé comú, del que tant parlem en els nostres “petits comitès”. La gent afí que partim amb la idea de defensar la vida, objectiu que ens hem marcat per complir dignament amb les persones i l'entorn, i construir una societat per a tothom. Però ara mateix necessitem mecanismes de defensa per contrarestar una democràcia reduïda a politiquejos clientelistes que

l'únic que fa és preservar estats de privilegi classistes, que són la base d'una injustícia amb majúscules i que cada vegada adquireix major magnitud.

Així doncs, filòsofs com l'Albert Camus sempre són ben rebuts i ens poden donar una mà i ens ajuden força amb la seves aportacions «*Se trata de servir a la dignidad del hombre por medios que permanezcan dignos, en medio de un mundo que no lo es. Mídase la dificultad y la paradoja de tal empresa.*»⁹⁶

En aquest aspecte de la democràcia burgesa n'hi ha prou de veure el que estan provocant les dretes, la seva capacitat de desestabilització en països com Veneçuela, on una dreta completament reaccionària parla de democràcia i se sent recolzada per tota la dreta del món, unida per a fustigar una democràcia llatinoamericana que s'ha construït a si mateixa amb un llarg procés i amb els seus problemes però en el punt de mira sobretot per l'economia, ja que Veneçuela aporta matèries primes com el petroli. Tota aquesta situació recorda els temps de la dictadura de Pinochet i com van fer caure a Allende. Ara ho fan amb altra metodologia centrada en l'interès de l'economia dels mercats a fer-se amb el control del petroli, cada vegada més escàs. El retorn a les dictadures a l'Amèrica Llatina és un pas a tindre en compte dels temps neoliberals i salvatges que ens volen imposar aquestes preteses democràcies.

Però ara deixem de banda el que va passar i passa a Xile o Veneçuela, Hondures o Brasil i a tants d'altres països i tornem per un moment aquest nostre tros de terra i els seus últims anys de la transició. Reflexionem per un moment sobre el que va ser i és encara avui la democràcia que ens han imposat. Estem davant d'una trama política entre l'antic règim feixista amb la complicitat del nou politiqueig de socialistes, comunistes i nacionalistes que es van apuntar al carro de la *demos gracias* per, des d'aquest sistema pretès de repartiment i igualtat per a tots, aprofundir en el sistema partidista, i imposar una sèrie de privilegis com a subterfugi per als acòlits que van aplicar la transacció. Al llegat històric de les famílies feixistes se'ls van unir els espavilats i "xupòpters", els trepadors dels politiquejos de l'època que en nom de la llibertat i sobretot omplint-se la boca de democràcia, tant desprestigiada pels pretesos "demagogs demòcrates", poder

---

96 Albert Camus *La sangre de la libertad* Editorial Americalee. Buenos Aires, 1960. Pàgina 56.

exercir el poder sobre els altres, i cada vegada amb arguments més reaccionaris en nom sempre d'una pretesa democràcia. Vegeu per exemple, sense anar més lluny, el cas dels titellaires i la seva detenció per apologia del terrorisme a Madrid. En fi, probablement tot va començar a ser gestat per aquell contuberni de Zurich capitanejat pel catòlic Salvador de Madariaga i el consentiment dels americans, amb Kissinger com a dissenyador, i poc després “*el atado y bien atado*” del que viu encara la democràcia franquista.

I aquest currículum de demòcrates del feixisme, que es construeix dia rere dia, com una cosa d'una lògica aclaparadora, continua ampliant-se sense tenir en compte per a res l'equitat, o altres conceptes que la socialdemocràcia es va dotar sobretot a partir de la segona guerra mundial. Però la democràcia que patim ni molt menys segueix les regles d'una democràcia plural, que es construeix a partir d'iniciatives, debats i conclusions. Podem entendre avui dia el que vol dir democràcia des d'aquest altre costat de la idea de democràcia, com ho fa el premi Nobel d'economia verda Max Neef: «*Creo que toda vida humana tiene el mismo valor intrínseco que la mía. Como consecuencia de sentir que tengo derecho a opinar sobre cómo conduzco mi vida, para mí la democracia es la única manera aceptable de organizar la sociedad. No me opongo al acto de competir si esto significa competencia para promover el bien común. En lo concerniente a los derechos básicos, sostengo que todos deben tener el derecho a vivir con dignidad; esto implica que rechazo la distinción de clase y el racismo.*»⁹⁷

El nostre projecte social de vida inclou recollir anècdotes i experiències viscudes en els falansteris utòpics del segle XVIII entre fourieristes o owenistes, dels quals hem esbossat pinzellades en anteriors capítols, i dels projectes socials com el comunisme llibertari proposat al Congrés de Saragossa de maig de 1936 i les lectures dels textos de l'Isaac Puente o valorar el sistema que recentment ens proposa Michael Albert amb el seu concepte *parecon*, que és la capacitat de crear economia participativa, que genera un context de solidaritat social que d'alguna manera prescindeix de classes. Ens diu Michel: «*La Parecon no le concede a una reducida clase dirigente un poder extraordinario a la vez que condena al grueso de la población*

---

97 Manfred Max-Neef i Philip B Smith *La economía desenmascarada. Del poder y la codicia a la compasión y el bien común* Icaria editorial. Barcelona, 2014. Pàgina 72.

a la impotencia, sino que fomenta una autogestión adecuada que influye sobre toda la sociedad.»⁹⁸

També podem fer costat i fer observacions al “Primitivisme” de John Zerzan a qui vam tenir ocasió de conèixer el 2001 quan va ser convidat per l’Ateneu Enciclopèdic Popular i altres grups de Catalunya a explicar el seu projecte en diverses conferències a Barcelona.

De moment, i recordant a Tomás Ibáñez quan ens diu que referint-se a l’anarquisme i ampliant l’anàlisi també a altres idees o polítiques socials alternatives i, fins i tot, religioses que podríem trobar repartides per tota l’amplada del Planeta, però referint-se al nostre anarquisme i amb qui cohabita: «*Demasiado insignificante frente a los más de siete mil millones de seres humanos de todas las condiciones y creencias que habitan el Planeta y de los que cabe pensar que gran parte preferirían, mal que nos pese, otros sistemas de valores y otros modos de vida que los que nos parecen tan deseables.*»⁹⁹

Avui dia, no li falta raó a en Tomàs, no som panacea de res, i de moment i deixant radicalisme al costat, potser és interessant apreciar les idees del xilè Max Neef que sens dubte ens conviden a reflexionar en profunditat, amb el seu llibre editat per Icaria del qual crec que no té malbaratament, que porta per títol *La economía desenmascarada*; un llibre carregat d’experiències, de convivències perquè avui dia les societats, que estiguin més habituades a conviure conjuntament tindran més oportunitats a l’hora d’afrontar els condicionants del canvis ambientals que s’apropen. I per això serà fonamental tenir democràcies carregades d’acció directa, així que serà necessària una democràcia que uneixi l’acció directa i l’arrel social: «*Una democracia social que no provoque miedo en los consejos de administración no es, en absoluto una democracia social.*»¹⁰⁰

I més endavant Hamilton ens dona unes pautes que ens reforcen les nostres teories quan ens diu : «*La democracia se hace valer cuando las naciones se sienten subyugadas por algún gran problema que exige decisiones colectivas.*»¹⁰¹

98 Michel Albert *Vida más allá del capitalismo* Icaria editorial. Barcelona, 2016. Pàgines 43 i 44.

99 Tomás Ibáñez *Anarquismo es movimiento*. Ed. Virus. Barcelona, 2014. Pàgina 6.

100 Clive Hamilton *El fetiche del crecimiento* Editorial Laetoli. Pamplona, 2006. Pàgina 20.

101 Íbidem, pàgina 140.

També probablement és de força interès fer una mirada a Llatinoamèrica i els seus moviments, entesos com escoles d'aprenentatge. Un exemple que esdevé referent són els moviments comunals, dels quals ens ha parlat per exemple Raúl Zibecchi, i altres homes observadors o protagonistes de les lluites socials de l'Altiplà bolivià i la seva manera de portar endavant l'autogestió.

Perquè aquí no solament es tracta de nacions, regions o ciutats, sinó de la pràctica de cadascuna de les persones que ens acompanya en aquest projecte, que per principis ha de ser tothom. En aquest sentit Murray Bookchin exposa: *«Por último, debo destacar que la democracia directa es en definitiva la forma más avanzada de acción directa. No hay dudas de que existen muchas maneras de expresar las ambiciones que el individuo y la comunidad tienen en lo referente a ser autónomos y autoerigidos, tanto hoy como en una futura sociedad ecológica. Ejercitar los propios poderes de soberanía por medio de sentadas, huelgas, ocupaciones no es apenas una táctica para resistirse a las instituciones autoritarias: es una sensibilidad, una visión de la ciudadanía y la personalidad que presupone que el individuo libre tiene la capacidad de manejar los asuntos sociales de un modo directo, ético y racional.»*¹⁰²

Els temps de democràcies piramidals i jeràrquiques ja les denunciava Proudhon, que clar no era anglès, sinó que a la França del XIX ja feia temps que la monarquia havia estat suprimida d'arrel i ens deia: *«Los príncipes y los reyes, tomados al pie de la letra, son ya de otros tiempos; los hemos constitucionalizado, y se acerca el día en que no sean sino presidentes federales. Habrán concluido entonces las aristocracias, las democracias y todas las cracias posibles.»*¹⁰³

O sigui que un cop més per allí on mirem, ara toca canviar i ser més directes i ja toca saber què és realment el que manca i fa falta al conjunt de persones que habiten a cada un dels espais d'aquesta terra, i cal optar com ens remarca Petrella: *«A un acceso justo a la alimentación, la vivienda, la energía, la educación, la salud, el transporte, la información, la democracia y la expresión artística.»*¹⁰⁴

---

102 Murray Bookchin *La ecología de la libertad* Editorial Madre Tierra. Madrid, 1999. Pàgina 463.

103 Pierre Joseph Proudhon *El principio federativo* Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgina 153.

104 Riccardo Petrella *El bien Común. Elogio de la solidaridad* Temas de debate. Madrid, 1997. Pàgina 18.

I cal tenir en compte, cada vegada més, l'advertència que ens fan, quan ens diuen que *«desde Locke sabemos que propiedad y democracia son dos conceptos inseparables.»*¹⁰⁵

És ineludible qüestionar directament la democràcia i per descomptat acabar amb la propietat, sobretot amb la multipropietat i ha de fer-se un pas per posar en dubte la propietat de tots els elements naturals des d'aire, el sol, l'aigua i per descomptat la terra, són elements que pertanyent al conjunt de tots, i la seva preservació com a bé comú serà una àrdua batalla.

Però segurament aquesta observació, que des del capitalisme ens remarquen constantment, en el sentit que la propietat està molt lligada al capitalisme, però altra cosa és la democràcia, i fins i tot aquesta democràcia que ens inculquen els avars, que carregats d'egoisme volen de totes controlar la vida dels altres si cal com esclaus, o en la parafernàlia de democràcies fictícies que són instrument de la conveniència classista. Per recordar aquesta hipotètica propietat i el que realment amaga són pertinents aquestes paraules de Rafael Barret: *«Si el aspecto concreto de lo inicuo es la propiedad legal, su aspecto psicológico es la avaricia impune [...] el concepto jurídico de la propiedad y sus excesos. Miremos más alto, más hondo; no tengamos miedo de hacer la realidad demasiado amplia. El principio de propiedad no puede ser justo; el exceso de lo justo no puede ser injusto. La propiedad es una forma de parasitismo; desarrollada o en germen es un veneno que nos debilita, que nos enferma, que nos hará perecer si no lo eliminamos.»*¹⁰⁶

Aquesta democràcia piramidal ja fa massa temps que dura i cal que sigui qüestionada tant pel concepte de propietat com per la forma de reproduir-se, que es limita al ritual del vot cada quatre anys i poca cosa més que no sigui el circ d'un parlament poc resolutiu que ja poca credibilitat té i encara que avui dia sigui realment qui ens ofega i des d'on ens ofeguen. Malgrat que des de diferents fòrums ens parlin del sentit comú i del menys dolent dels sistemes, Carlos Taibo posa el dit a la nafra una vegada més quan fa referència a la democràcia *«Lejos de ser una garantía para el pueblo, propicia y garantiza, por el contrario, la existencia permanente de una aristocracia gubernamental que actúa contra el pueblo [...] La libertad*

105 Jacques Attali *Historia de la propiedad* Ed. Planeta. Barcelona, 1989. Pàgina 13.

106 Rafael Barret *A partir de ahora el combate será libre* Ed. La dinamo libre. Madrid, 2003. Pàgines 165 i 166.

ha quedado reducida a elegir tu marca de detergente en los pasillos de un centro comercial.»¹⁰⁷

Aquesta, evidentment, no és la democràcia que volem ni la que necessitem. Ara, quan estic revisant el text d'aquest treball per donar-lo a difondre, vivim uns moments especials a Catalunya, quan per situacions polítiques de dos governs enfrontats al llarg del temps per les seves diferents interpretacions de la política, tan l'estatal a Madrid com el govern de la Generalitat a Barcelona, tenen un contenciós per qui controla l'aixeta dels calés. Però no ens equivoquem, la força de l'Estat amb tot el poder monàrquic es troba a Madrid, però evidentment en aquest conflicte hi ha molt poca democràcia a defensar des del moment en què tot parteix de les manipulacions de sempre, tant se val on acudim per referència, tot és o sembla una imposició que a través dels temps pensem que està legitimada.

L'economia que mou el món, està en aquest indret a punt de patir un sotrac del qual encara no podem preveure les conseqüències, d'alguna manera entenc que aquest ranci sistema del segle XX, ha de deixar pas a una altra manera de fer polítiques que probablement no solucioni tots els problemes dels que des del municipalisme llibertari podríem incidir, però crec que en aquest cas concret, després de tants anys d'un sistema sustentat en una Constitució i monarquia, que poc més o menys van desenvolupar una part important del feixisme espanyol o com a mínim dissenyada per respectar-lo, és hora de desprendre's d'ella, si es dona l'oportunitat i les condicions, és un fet llargament reivindicat i somiat per alguns anti-franquistes al llarg del temps. Observant com van anar els primers passos d'aquesta nova i nefasta monarquia, com a mínim per un bon grapat de persones d'aquest cantó de la barricada. *«Franco comprendió pronto que la reaparición de la institución monárquica no podía sustentarse en un gesto de su exclusiva voluntad; por ello sometería a referéndum de la nación si deseaba o no el retorno de la Monarquía. Y el referéndum no sería un plebiscito cualquiera, sino un plebiscito orquestado por Franco, y tal y como él entendió siempre que tenía que hacer estas cosas. En primer lugar, se tomó tiempo antes de convocar al país a las urnas; robusteció bien su prestigio interior, y no le preocupó ser víctima*

---

107 Carlos Taibo *Repensar la Anarquía*. Ed. Los libros de la Catarata. Madrid, 2013. Pàgines 49-52.

propiciatoria de la incomprensión y el cerco internacionales, puesto que parecía estar seguro de que a la larga eso iba a beneficiarle.»¹⁰⁸

S'evidencia que sempre ha estat manipulats el projecte d'aquesta Espanya. La Constitució és un text que es desenvolupa pausadament en aquella nit del franquisme que encara tenim avui dia per imposició dels feixistes d'un règim feixista/monàrquic. A cada pas els polítics de torn ens recorden una Constitució, i un ordre constitucional amb el seu estat de dret, amb garantia de drets de llibertat, mentre aquests polítics constantment vomiten persistentment una pretesa opció democràtica. Però tot això, com he comentat més amunt, era molt present a la gent que participava activament de la lluita social del 1978, i, sobretot entre els afiliats a la CNT. Un exemple d'aquesta situació és un document de la CNT d'aquella època que resumeix els acords d'una reunió d'un Ple Nacional de Regionals de la CNT-AIT del novembre de 1978: *«Esta Constitución, servilmente apoyada por los partidos y centrales sindicales de la llamada izquierda, no sólo es claramente antiobrera, sino que además legaliza el golpe de estado y, por si fuera poco, contiene la ley antiterrorista dirigida a limpiar el país de cualquier posible disidencia... El sistema y sus cómplices necesitan para llevar adelante ese proceso implicar a la clase obrera, planteándole el falso dilema de democracia o terrorismo, cuando en realidad pretenden desviar a los trabajadores de sus objetivos de clase para que acaben apoyando la Constitución, que es un eslabón más en la cadena de la explotación.»¹⁰⁹*

---

108 Fernando González Doria *¿Por qué la Monarquía?* Ed. Mirasierra. Madrid, 1976. Pàgina 33.

109 *Acuerdos del pleno nacional de Regionales* Dictamen sobre estratègia sindical CNT- AIT. Dies 18 i 19 de novembre de 1978. Pàgina 8.

La Nació, el nacionalisme, què és el que tenim

Nombrosos historiadors recullen la frase d'Albert Einstein que diu: *«El nacionalisme és una malaltia infantil. És el xarampió de l'espècie humana»*.

De moment res a dir i res a objectar ja que no soc ningú, ni la mosca que pugui contrariar a Einstein, i podem estar força d'acord amb ell; de fet estem completament d'acord, però sempre pot haver-hi un però, així que crec que primer hauríem de definir nació, i després estat nació, que crec és la institució que realment oprimeix i castiga.

Però en tot cas he de dir que el nostre objectiu camina en una altra direcció, i el nostre desig és sempre entendre'ns amb la resta del món, amb totes les persones allò que ja més o menys cantaven els internacionalistes de la Primera Internacional, i també durant la revolució Russa. La història no ha anat com ens agradaria i les desfetes han estat una constant pel que observem que en aquests moments la gran majoria de les nacions d'aquest planeta, encara estan amb un "xarampió" que sembla etern, enrocat i sense voler sortir d'aquesta malaltia que, sovint, porta greus conseqüències per a tota la comunitat; en definitiva, sempre acaba passant el mateix i el sistema establert protegeix els interessos de les castes a cada indret d'aquest planeta.

I, darrere, els antiestatistes, que camuflats amb els seus purismes, esperen no sé quina oportunitat per canviar-ho tot.

La gran majoria de les persones han caigut en el parany nacionalista i estan imbuïdes en un fals sentiment nacionalista que incita a competir amb els altres i això i cada vegada més, es nota àmpliament per exemple

en l'esport d'elit que probablement hauria de ser una altra cosa, de l'esperit olímpic de Courbertin sempre ha estat una fal·làcia, l'esport d'elit nodreix el xovinisme, a penes val el competir per salut i per gaudir, això sempre queda en segon terme, simplement l'orgull de la raça de cada una de les nacions, el xovinisme dels francesos que ha estat importat a altres indrets del planeta, que ha desplaçat a un altre tipus de sentiment de pertinença cultural i social. Si ens fixem en el cas d'Espanya, que és, evidentment, un estat plurinacional, el poder centralista ha malmès aquest encreuament plural de les regions i es barreja amb un estrany patriotisme com mai lligat a la dictadura franquista de tan mal record per alguns que encara està per revisar després de les penúries de la postguerra, i d'una democràcia amb favoritismes de classe, construint una Constitució a mida del antic règim. Recordeu, per exemple, la pel·lícula *Raza* dels anys 40 amb guió del "Caudillo" d'Espanya, Francisco Franco, que amb freqüència i subtilment les televisions estatals emeten a les bones hores de les audicions televisives, argumentant cicles de cinema espanyol.

Enrere queda en la gran majoria de la geografia ibèrica el sentiment arrelat, per un temps de pertinença a una ciutat, regió o país. La democràcia feixista vol que tot sigui Espanya, i el que és més fotut, l'Espanya monàrquica, ni tan sols aquella malparida República té en aquest context la possibilitat d'existència.

Durant aquella etapa preromàntica de la lluita al carrer dels 70 amb freqüència, veiem per Castella que la gent reivindicava el seu territori amb el penó de Castella, el verd d'Andalusia, l'Estel de Galícia, etc., semblava que per la geografia ibèrica havia un sentiment de pertinença a algun lloc, malgrat que els més puristes podien carregar contra ells, però existia aquest sentiment i trucava a la porta d'una tercera República. Avui dia, aquest projecte sembla que no té gaire recorregut, excepte sorpreses.

En tot cas, es pot tolerar un sentiment de pertinença a una comunitat sempre que s'intenti anar una mica més enllà, o almenys treure dels plantejaments el contingut pervers del nacionalisme, que manté una postura exclusivista de pertànyer a un purisme concret i de superioritat que entronca amb la xenofòbia, és a dir, la superioritat classista que no afavoreix gens la convivència.

El sentit de la nació es pot entendre com una característica col·lectiva i de traços homogenis en un entorn geogràfic, a vegades de difícil accés a causa de les barreres naturals, muntanyes, valls, rius, etc, que han provocat l'aïllament durant segles i per tant, tenen o acostumen a tenir diferències tant culturals com socials i fins i tot físiques. Els costums quotidians i altres factors fan a les persones nascudes en aquest lloc geogràfic concret amb unes característiques que, a vegades, poden ser de trets facials o si més no, d'estils de tradició cultural per la qual cosa vivim en un món molt divers, sigui pel color de la pell, per les creences ancestrals paganes o religioses, sigui per comportaments generats per llargs períodes d'incomunicació amb la resta, o inclús de comportament social etc., Aquesta és una evidència en el món global que vivim que s'expressa avui dia amb molta assiduïtat per exemple a les grans ciutats europees amb el multiculturalisme que en general en aquests moments provoquen ghettos socials a la majoria de conurbacions de les grans ciutats per refugiar-se sovint en temes de l'ètnia, el cos religiosos o econòmics; aquest últim terme "l'econòmic" es va fer molt visible en les últimes revoltes dels barris del cinturó de ciutats com París, Marsella, Lió, Nantes, a la França desenvolupada del principi del segle XXI i el polvorí dels barris de proximitat abans esmentats, així com ciutats estil Brussel·les o el recent cas de Ripoll a Catalunya, que ens associa a un món al qual cal estar molt atents, ens exigeix ser molt dinàmics en el terreny de les idees, i sobretot que aquestes siguin noves.

Evidentment, geològicament i escatològica tots som iguals però el fet de ser racionals ens ha permès tenir una sèrie de comportaments i costums al llarg de la història que en cada un dels llocs té molt a veure amb els nostres avantpassats i, per descomptat, amb els condicionants geogràfics, que ens fan molt vulnerables en el moment de sortir de l'entorn que ens protegeix i abraçar l'altre, i perquè no, les lectures que a cada moment formen la nostra personalitat.

Una altra cosa és la construcció d'un Estat que, per regla general, es construeix més enllà de les fronteres geogràfiques, que a vegades són les que marquen els pobles des dels costums a la base lingüística d'una o altra vall o desnivell geogràfic.

En aquest segle XXI, després de les fortes onades d'emigració, els estats nació que coneixem per la seva proximitat, tenen cada vegada més

difícil la gestió dels fluxos migratoris, precisament per aquesta diversitat de costums i tradicions dels nouvinguts amb els autòctons. Sobre aquesta qüestió cal recordar a Hakim Bey quan diu: «*La nacionalidad es el más alto principio del gobierno mundial [...] Es la apoteosis del gansterismo territorial Ni un solo centímetro cuadrado de la Tierra queda libre de vigilancia o gravamen.*»¹¹⁰

Hem d'entendre que el que ens indica Bey no crec que sigui del tot correcte o la traducció no és del tot adient ja que la nacionalitat no és en principi alguna cosa tangible arrelada i fixa, més aviat hauria de parlar d'estat nació i des d'aquí podríem encetar un nou debat sobre l'estat nació, que avui dia sembla que quedi més diluït perquè, per exemple en països com el nostre o europeus, sembla encertat el principi que ens assenyala Hakim Bey; alhora també ens apropem a afirmacions com la del situacionista Raoul Vaneigem: «*El Estado no es ya nada, seamos todo*».

De fet aquest govern a l'ombra del que ens parla Hakim Bey ja fa temps que el tenim a sobre amb el G7 encara que les diferents faccions que governen l'ordre mundial continuen amb els seus particulars egoismes nacionalistes i es dona una lluita per imposar els interessos particulars, cosa que provoca un cert alentiment respecte a la consolidació d'un govern mundial, encara que potser ja podem assegurar que tenim un consell de ministres mundial amb aquest G7.

---

110 Hakim Bey *Zona temporalmente autónoma (TAZ)* Ed. Enclave de libros, 2014. Pàgina 96.

Algunes consideracions a tenir en compte per l'Assemblea permanent i els delegats del municipalisme llibertari

La Propietat privada

Tot i que la qüestió de l'habitatge en aquest país ve de lluny, com a mínim a ciutats com Barcelona podríem parlar d'una problemàtica originada durant la primera revolució industrial quan comença la gent a amuntegar-se a les ciutats fins arribar a viure en barraques i en molts barris es produeix el barraquisme vertical; per aprofundir en aquest tema ara per ara podeu consultar el meu llibre de la vaga de lloguers del 1931 a Barcelona, que ajuda una mica a entendre aquell període.¹¹¹

Ens centrarem en els últims processos duts a terme en aquest país des del tardofranquisme. La idea de la propietat privada dels immobles es troba molt arrelada en el pensament de les famílies populars, fet que encara es va concretar molt més a partir dels anys 80 per la coneguda llei Boyer, que va posar en revisió aquells vells contractes indefinits que poc a poc van ser suprimits. Aquesta usurpació va provocar una gran especulació a les grans ciutats amb l'aplicació de la llei del sòl, i amb una estocada final quan el Govern de José María Aznar liberalitza el terreny de pràcticament tot el país, per passar a ser edificable pràcticament qualsevol racó d'aquest territori. El resultat ha estat sobretot a l'entorn de la costa Mediterrània un desastre urbanístic darrere de l'altre, la irracionalitat i els arguments han

---

111 Manel Aisa *La huelga de alquileres y el Comité de Defensa económica. Barcelona 1931* Ed. El Lokal. Barcelona, 2014.

estat de tant baixa categoria que tenim un país ple totxos completament inútils.

Si ja abans l'especulació es feia evident a partir de l'esclat de la globalització i l'aplicació de polítiques neoliberals la producció i les fàbriques quedaren en desús i obsoletes o enviades a països del tercer món, on els salaris són irrisoris, o sigui salaris completament d'esclavatge. A partir d'aquell moment, a l'estat espanyol la febre de l'or s'orienta a altres sectors, el més conegut serà el del totxo, aquest sector va fer que el país s'omplís d'especuladors, que sense cap tipus de pudor, han aprofitat la conjuntura favorable als interessos capitalistes, per buidar els pocs recursos de les persones que no tenen la malícia de la qual ells són portadors. Les conseqüències han estat devastadores en el seu conjunt, tant econòmicament pel que representa de robatori per a la majoria de les persones, com l'impacte en la degradació del paisatge i el deteriorament i la qualitat dels espais naturals. La gran majoria dels espais edificats o la requalificació de terrenys no ha obeït a l'interès general sinó simplement a bombolles especulatives, per la qual cosa en molts casos les consideracions ambientals han estat completament al marge de l'acció devastadora de la construcció.

I és que, en aquest país, poques iniciatives més semblen existir. L'economia ha estat en mans de les immobiliàries i els constructors que han campat per tot el territori com si estigués fet a la seva mida. La resta, aquells empresaris del tèxtil i altres que davant un món globalitzat van optar per reduir costos, van enviar les seves empreses a llocs on els salaris eren d'esclavisme, com el Marroc, l'Índia o la Xina, directa competidora. Per això s'entén que cada dia més, els llocs de treball en aquest país seran del sector serveis, una vegada que la construcció no disposa del líquid econòmic dels bancs que els oferien préstecs, després de tot el mal que anys enrere van provocar en societats com la nostra, ja solament queda l'arribada d'un turisme predador que en general no té curiositat, en la seva immensa majoria i com una piconadora destrueix i es perd l'oportunitat que noves iniciatives marquin la diferència de la singularitat; en definitiva, experiències com les de Airbnb són nefastes per a la convivència de les capes socials més humils.

Amb això, els governants per fer créixer el PIB només tenien i tenen una opció i una preocupació, que passa pel creixement desenfrenat de la

construcció, comptant també amb el sector automobilístic i ara també un desorbitat sector turístic, que desvirtua i devora tots els llocs on s'instal·la. L'especulació promoguda pels inversors i el turisme formen una parella que genera grans guanys i que han passat a ser motors econòmics del capitalisme, especialment en el món occidental just després de la passada crisi de les *subprimes*, que diuen superada.

Però ara recordant tota aquella emigració que va arribar al començament del nou segle, amb aquella onada de l'emigració comença la bombolla de la construcció. Una vegada arribats aquests emigrants tenien la necessitat d'un habitatge i els equipaments del domicili i els de l'oci (habitatge, cotxe, neveres, televisions, etc). En una estructura piramidal de conformitat prioritària respecte a l'arribada al país. Aquesta dinàmica necessitava un finançament que per moments els bancs i caixes anaven aportant alegrement. Però pel camí els grans lobbis i els mateixos bancs i el seguit de dissenyadors d'estratègia van fer el gran negoci, i bona part d'aquests diners van quedar en mans dels especuladors de sempre. El país, com hem comentat abans, va ser víctima d'una intensa destrossa paisatgística i ecològica i amb el temps van aparèixer els errors i despropòsits comesos per les constructores i els seus aliats banquers, que davant la impossibilitat que la gran majoria de les persones poguessin fer-se càrrec de les seves hipoteques, després de moments crítics i un cop recuperat els diners assumits per l'Estat, els bancs recuperaven de nou els seus criteris i amb la crisi galopant de les famílies enganyades del moment, començaven en bona part de l'estat espanyol els desnonaments i a recuperar sense escrúpols la seva part del botí, una jugada mestra que ha enriquit a una selecta minoria i ha condemnat tota una generació a l'endeutament de per vida.

La destrucció del paisatge no és només una qüestió estètica, també representa un atemptat al que és natural, que ha provocat en molts casos fins i tot l'alteració climàtica o la ubicació d'habitatges i urbanitzacions on geogràficament mai haurien d'haver-se construït, tot i aquesta situació provoca la tristesa de la vida social de les persones i el seu entorn, encara resulta més indignant tot allò que el sistema provoca i amaga sense cap consideració pels seus coetanis, que un cop més patim els enganys.

Com hem dit anteriorment, la propietat està molt arrelada en aquest país, com ja ha quedat clar més amunt, ens referim a la compra d'un ha-

bitatge, les persones quan compren un pis, pensen en “el seu pis”, en la seguretat de no acabar els seus dies al carrer i s’aferren a aquesta idea. De vegades quan es tracta de viure en un sistema com el nostre, l’habitatge esdevé una assegurança de vida, perquè d’alguna manera, en això ens va la vida a la immensa majoria dels mortals. Però la majoria de la població desconeix que en realitat la “propietat vertical” és una compra compartida d’un terreny amb la resta del veïnatge. És a dir, que en cas d’enfonsament o altre desastre que impliqui la desaparició de l’habitatge només queda un terreny a compartir amb els veïns, el solar. *«Existen docenas de estudios sobre los méritos comparativos de la propiedad pública y privada.»*¹¹²

Dins del seu estudi Hamilton el que intenta dir-nos a continuació és que allà on l’administració pública regula amb convicció i eficàcia, l’empresa privada generalment s’adapta i col·labora eficientment amb la pública, fets que no han passat en general al nostre país que ha significat un despietat *far west*. *«La conclusión general es que donde se da un monopolio natural o donde es necesaria una fuerte regulación estatal para garantizar la protección de la población la izquierda propicia una mayor igualdad, mientras que la derecha considera que la sociedad es inevitablemente jerárquica.»*¹¹³

La Constitució espanyola parla de que tot ciutadà té dret a un habitatge digne (article 47), però en cap cas dona els mecanismes per gaudir d’aquesta dignitat ni d’aquesta vivenda, fet que evidentment no ha significat una acció política ni social. El tema de l’habitatge en aquest país no està solucionat ni molt menys, i des que la Constitució del 78 fixava aquest dret és quan s’han produït més desajustos en aquest tema, sobretot quan un grapat d’inversors especuladors han vist en aquest terreny un camp abonat per canviar el concepte de vivenda, en el sentit que ja no és un lloc, natural i necessari per viure i convida, sinó al contrari, un lloc de desequilibri social i especulatiu que no té pal·liatius i provoca sens dubte un malestar social que és evident en les famílies més vulnerables.

Davant de situacions com aquesta, els delegats del municipalisme lliibertari ja sigui a les assemblees permanents de veïns o als ajuntaments han de ser conscients i prioritzar el seu treball per l’abolició de la propietat privada de la terra, és a dir, igual que l’aire i l’aigua, un element natural com és

112 Clive Hamilton *El fetiche del crecimiento* Editorial Laetoli. Pamplona, 2006. Pàgina 149.

113 Íbidem. Pàgines 149 i 150.

la terra no pot tenir propietat; en conclusió, l'habitatge ha de tenir caràcter social i comunitari entès com un bé, com un dels factors més importants que ajuden al desenvolupament de l'ésser humà, i també del comportament col·lectiu de la comunitat a la qual pertany l'individu.

Això sí, tots aquests elements han de ser administrats pels municipis o les assemblees permanents del sector amb una petita contribució econòmica pel desgast natural del temps que pateix l'habitatge, i també en concepte de manteniment de l'estructura de l'edifici, com a inquilí cal assumir les obligacions de manteniment, neteja, etc. Els municipalistes llibertaris han de lluitar per una societat futura on la vivenda sigui administrada pels municipis i hauria de ser distribuïda equitativament des del centre del municipi cap a la perifèria, buscant els mecanismes més adequats, per exemple poden passar per un rigorós ordenament generacional, (és a dir, una rotació de vuitanta a noranta nou anys) o bé en tot cas l'assemblea permanent decideixi quina és la postura que cal defensar en cada moment.

Ara bé, com creiem que la propietat està molt arrelada al nostre país i a tot el món, fins i tot a les classes populars, amb tota seguretat, els delegats del municipalisme llibertari es trobaran segurament amb nombrosos rebuïgs a aquesta proposta amb arguments des de les actituds de sentiment que arrancant de les entranyes de la més humilitat del poble en el sentit que són moltes les persones que s'han construït poc a poc, la seva casa amb les seves pròpies mans, sobretot això ho podem trobar als barris perifèrics o a les conurbacions urbanes o pobles de l'interior, pel que suposem que aquest serà un punt que haurà de seguir desenvolupant-se gradualment. Però des d'aleshores, on sí haurà de posar-se en seriós debat, serà en el lloc de la multipropietat, perquè aquesta no busca més que el benefici especulatiu i l'enriquiment a costa de l'esforç dels altres, i a la curta o a la llarga crea diferències classistes, és a dir, no és convenient tolerar a qui espera tenir un rendiment econòmic de la llar i explotar l'esforç d'un igual, i en tot cas aquests habitatges actuals dels especuladors hauran de passar a l'administració municipal.

És de tots sabut que mentre existeixi la propietat existiran les enveges, les especulacions, les classes socials i en conseqüència el classisme i l'interclassisme, que a la llarga provoquen la violència i la usura. Després de les jornades del 15 M i en una reunió de barri que vàrem tenir al centre

cívic del Sortidor del Poble Sec un dels conferencians ens deia que el capitalisme estava mort, i que mai tornaria a ser el que havia estat; vaig re-
celar d'aquella argumentació tot i que m'agradava molt, sens dubte aquella
afirmació ens provocava i resultava il·lusionant, mira que si fos veritat!
La creació de noves maneres de desenvolupar les nostres vides, però més
enllà d'aquella conferència no estaven per la feina que ens proposàvem,
potser s'havia d'esperar una revolució sense revolucionaris, però també
necessitàvem més conviccions, com les que sempre ha defensat per exem-
ple Mikhaïl Bakunin quan ens diu: «*La Libertad debe ir de la mano con la
igualdad. Soy un partidario convencido de la igualdad económica y social [...] mediante una organización espontánea del trabajo y de la propiedad colectiva, mediante la libre organización de las asociaciones de productores en comunas y la libre federación de las mismas; pero de ningún modo mediante la acción suprema y tutelar del Estado.*»¹¹⁴

Sens dubte al costat de Bakunin trobem freqüentment a Proudhon
que ens dona el cop directe de la relació de l'estat i el seu concepte més
preciós que és la propietat i ens diu com comença aquesta «*La propiedad
tendría su origen primero en la guerra y la conquista después en los tratados y
en los contratos.*»¹¹⁵

I a continuació poques pàgines més enllà i parlant de les lleis terrenals
escrites pels homes diu: «*El derecho de propiedad está justificado por el hecho
de la propiedad, y en cuanto a este particular, la ley civil es puramente declara-
toria... Todo derecho debe justificarse por sí mismo o por otro derecho anterior: la
propiedad no puede escapar a esta alternativa.*»¹¹⁶

Un altre dels personatges al qual cal fer una mirada al seu pensament
en aquest aspecte és Rafael Barret, que fa una reflexió de tot allò que es
dona de contradictori en la propietat i diu: «*Tuyo y mío... ¡qué palabras de
hielo! clama el Crisóstomo, y añade: El rico es un salteador. La propiedad es un
robo, contesta diecisiete siglos más tarde el eco de Proudhon.*»¹¹⁷

114 Bakunin *El sistema del anarquismo* Ed. Proyección. Buenos Aires, 1973. Pàgina 82.

115 Pierre Joseph Proudhon *¿Qué es la propiedad?* Ed. Tusquets. Barcelona, 1977. Pàgina 75.

116 Íbidem, pàgina 88.

117 Rafael Barret *A partir de ahora el combate será libre* Ed. La dinamo libre. Madrid, 2003. Pàgina 164.

La salut

La salut és un dels pilars de la nostra civilització. De fet l'evolució des del primitivisme, i de les carícies de l'amistat, fins avui és evident que les coses han canviat molt i els humans a poc a poc han perllongat les seves vides, com a mínim en grans zones del planeta. Els coneixements del nostre cos i el seu entorn i de les seves necessitats han fet que cada vegada més intentem entendre les nostres capacitats i mancances.

Si bé fa unes dècades les malalties eren freqüentment intractables avui dia l'extensió de la medicina, en països com el nostre, ens permet en molts casos continuar i allargar la nostra vida en uns quants anys més; hem de reconèixer que som genèticament molt vulnerables, però també cal remarcar que som allò que mengem i el que respirem, per tant, sembla clar que haurem de ser curosos en aquests dos aspectes, i més ara, que sembla inevitable el canvi climàtic. Esperem que el sistema sanitari es pugui mantenir, i sobretot cal incidir en aquesta qüestió i plantejar una revisió acurada a partir de les assemblees permanents i dels delegats del municipalisme llibertari. També s'ha de fer un seguiment molt curós dels aliments i com són elaborats industrialment, i els efectes o les contraindicacions tan dels aliments com de les medicines que han de prendre els malalts, i els no tant malalts amb la prevenció; altra dels apartats que hauran de vigilar el municipalisme llibertari el podríem focalitzar en el tema ambiental i sobretot en els sobrants d'una societat com la nostra que sovint no serveixen ni per a compost. En definitiva, la salut del nostre cos està molt condicionada a les nostres vides més properes i les seves condicions, i l'entorn, per això la necessitat de protegir aquells que de moment estan fora d'una sanitat pública i gratuïta, perquè en realitat són temes de solidaritat que necessitem corregir amb molta urgència.

I ja sabeu, la salut és juntament amb la pedagogia un pilar de la societat democràtica europea, és un baluard a defensar en el proper temps alhora d'ampliar la percepció de la salut al que mengem i respirem.

Així doncs tenim clar que la salut és un dels ben més preuats per tots, i tal com de moment camina el món hem de tindre clar que és un dret global i solidari per a tots; la lluita i conquesta d'aquest dret no serà una tasca fàcil.

Mentrestant hem de construir altres maneres d'organitzar-nos, que haurem de treballar en xarxa perquè les oportunitats del dit primer món en aquest tema com un dels principals estigui a l'abast de les persones del sud; en definitiva, són drets que no entenen de fronteres, que el municipalisme llibertari haurà de plantejar com una de les seves prioritats. La natura és un dels pilars de la vida i des del primer moment organitzatiu farà falta molta cooperació, generositat i consciència del canvis naturals. Un món que tracta de frenar el canvi climàtic no és més que aquell que estima la vida.

La Justícia (policies, presons, detinguts, repressió)

Tots sabem que el moviment llibertari està en contra de tot allò que significa el càstig i la repressió contra un ésser igual, encara que sigui d'una mentalitat política completament contrària, per això l'eslògan tan sentit a les manifestacions «A terra els murs de les presons», però som conscients que perquè això sigui una realitat hauran de treballar molt i molt bé els homes i les dones del municipalisme llibertari; sens dubte estarem en un nou estat del paradigma que suposarà quan arribi un moment màgic.

El municipalisme llibertari com a moviment polític té d'alguna manera l'obligació d'implicar-se directament en totes les causes i lluites per l'equitat de les persones i del que és col·lectiu. La justícia ha de ser objectiva amb el pes equilibrat de la balança que sosté en les seves mans.

Les persones que per un moment estan en l'assemblea permanent o bé pertanyen al municipalisme llibertari, probablement en aquest apartat hauran de treballar i molt per apaivagar aquest terme, que és sinònim de repressió del poble.

D'alguna manera s'hauran d'acotar els temes que són susceptibles de ser qüestionats pel conjunt de la comunitat. L'aplicació de la justícia haurà de ser en moments puntuals, d'alteracions diguem que humanes, d'agressivitat, violència i, o, mort que són imprevisibles i que arriben fins nosaltres amb marcats símptomes psiquiàtrics, mèdics, morals, físics, de despit i imprudències o fortuïts, i per acabar amb comportaments irracionals

difícils de prevenir que d'alguna manera agredeixen la integritat individual o col·lectiva.

Aquest és un dels punts calents on l'anarquisme sempre s'ha definit amb major força, la justícia en una societat classista no té gaires garanties ni en un estat democràtic i tampoc podem creure, per descomptat, en la justícia salomònica.

Però de moment en una societat classista com la nostra per molta democràcia o socialdemocràcia que tinguem, continua sent sovint una societat injusta, i probablement en un sistema més equitatiu on les persones tinguin comportaments més generosos començarem a poder prescindir sovint de tota la parafernàlia d'una "ciutat de la justícia", com les que coneixem avui dia, que semblen més un circ econòmic que a penes aclareix qualsevol qüestió i per sempre obre més dubtes amb les seves reglamentacions.

La policia a ningú se li escapa que és una eina al servei de les classes privilegiades i de l'aparell estatal com primera centúria davant la lluita de classes que sovint és fortament reprimida per elits dels cossos de la mateixa policia especialitzats en reprimir les persones més ignorades o pobres del poble. La policia amb un sistema social de convivència de lliures productors no té gaire sentit, com tampoc el tenen els jutges. Els delegats del municipalisme llibertari han de tenir clar que el conflicte ha de caminar per altres vies de solucions però en cap cas des d'instàncies supremes i, sobretot, en una societat responsable d'ella mateixa, la policia ha de quedar reduïda a la mínima expressió, és a dir, en referència al que entenen avui dia en la direcció de tot el que són els cossos repressius, aquells que han estat creats únicament i exclusivament per reprimir el poble. Així Barret ens diu: *«Para verlos, sentirlos y resolverlos, es necesario que el hombre desnude su espíritu, es necesario que liberte su cerebro, es necesario que haga a su inteligencia bastante valiente para mirar cara a cara la verdad y confesarla, y a su corazón bastante valiente para mirar cara a cara la justicia y defenderla.»*¹¹⁸

En el món idíl·lic de l'anarquisme sempre es defensa l'abolició de les presons perquè no hi haurà necessitat d'advocacia, ni de palaus de justícia i encara que sembli una quimera arribarà un moment en què les mateixes

---

118 Rafael Barret *A partir de ahora el combate será libre* Ed. La dinamo libre. Madrid, 2003. Pàgina 87.

necessitats generals posaran tots els esforços en què les coses caminin en aquesta direcció, en un sentit que el propi veïnatge estigui al cas de repartir la justícia, o com a mínim assabentats de l'historial personal de cadascú del elements conflictius a cada moment.

No obstant això, evidentment en un primer moment pels grups del municipalisme a l'ajuntament el camí no serà gens fàcil, i d'una o altra manera haurà moments en que els casos a resoldre seran conflictius i les decisions a prendre al respecte les trobarem complicades, i tot i sabent que és un terreny on sovint es pot arribar a l'equivocació, i per descomptat en qualsevol moment es necessitaran prendre decisions difícils.

El precedent més proper que ara mateix em passa pel cap, no és més que apropant-me als moments més àlgids de la revolució espanyola quan a Barcelona i altres ciutats constitueixen els Tribunals Populars dirigits per exemple a Barcelona pel conegut Eduardo Barriobero Herranz. Aquests tribunals en temps de revolució sobretot es dedicaven a jutjar la Cinquena Columna, i els seus elements, però també els delictes quotidians de batusses, agressions, estraperlo, robatoris, i tota classe d'emboics que també existien en una societat com aquella del 36 convulsa i en construcció, on tot estava per fer. Les presons continuaven existint, perquè l'enemic es va esmunyir amb facilitat i només cal recordar a en Joan Garcia Oliver, ministre de Justícia del govern de Largo Caballero, quan va nomenar a Melchor Rodríguez director de presons del govern de Madrid, perquè era l'anarquista que més temps havia estat a les presons, i per tant coneixia bé els centres penitenciaris. Un altre cas que cal mencionar és el de l'Aurelio Fernández, un dels grans homes del grup anarquista Els Solidaris, que va ser anomenat secretari de la Junta de Seguretat Interior del Comitè de Milícies antifeixistes, és a dir, el cap de la policia. A més la CNT tenia el seu propi servei d'intel·ligència amb Manuel Escorza com a home més destacat. Un paper difícil, però una vegada creat el Comitè de Milícies Antifeixistes havia de prendre responsabilitats i algunes sens dubte no eren de la voluntat i de l'agraïment dels homes i dones del moviment llibertari, però algú havia de fer front a l'obligació i el compromís, i aquesta difícil tasca va recaure en un grupat de companys, la majoria llibertaris.

Evidentment, aquells companys tenien davant una situació d'excepcionalitat, de guerra i revolució, en què, la realitat del moment va superar els

ideals, però que d'una o altra forma van haver d'afrontar i intentar sortir el millor possible del bloqueig i els interessos i intrigues partidistes, cosa que evidentment encara porta raons i milers de pàgines escrites.

Doncs, salvant les distàncies de la guerra i la revolució i en un període d'altra índole i calat, és evident que els delegats del municipalisme llibertari als diferents ajuntaments es trobaran moltes vegades davant els problemes de la justícia, els càrrecs i la policia que hauran de gestionar amb la màxima prudència possible, però probablement amb força. Ja que continuaran existint casos execrables per a la comunitat dels quals no hi ha manera d'escapolir-se, per molt llibertaris que siguin. Perquè es trobaran en una casuística que pot anar des del gran especulador al petit huracà i l'agressió passant per casos de pedofília, etc.

I per això hauran de conviure amb allò que en un principi les angoixes detesten, però la societat reclama, i naturalment hauran de donar resposta a cada una de les noves situacions que es produeixen, encara que no siguin agradables.

S'ha de recordar que aquests delegats del municipalisme llibertari s'han de nodrir dels acords presos en cada moment a l'assemblea permanent de la qual hem parlat abans, i esperem que sàpiguen donar una resposta convincent als nostres ideals a cada moment i cada situació. No caldrà que les presons continuïn tancant a les persones, el càstig, si és que ha d'existir, pot ser en altres condicions, això a cada moment serà el tot de la col·lectivitat qui ho decideixi.

La religió

La religió és un altre dels punts calents amb els que es troben els delegats o les persones de l'assemblea permanent i del municipalisme llibertari. Avui quan la llibertat de culte està tan estesa hi ha moltíssimes formes de glorificar un Déu, que la seva suposada existència esdevé gairebé una necessitat. Creure en alguna cosa més enllà de les misèries presents, mitigar la desorientació de molts ciutadans humils que necessiten creure per estranyes necessitats de grup, o de buscar-se un aliat en altres espais on participa l'ànima de cadascú en espais metafísics difícils de conceptuar,

fins i tot amb dades científiques. Sectors de la població viuen uns temps de creixement de la fe dogmàtica, en busca de la vida eterna, etc.

Davant tota aquesta allau de creences, i de la gran quantitat de persones que estan en aquesta dinàmica, probablement hauríem de tenir tolerància amb totes aquestes persones que professen la fe i el culte religiós, i dic probablement, perquè almenys en un primer moment no tinc els elements per corregir aquest dogma de fe, tan sols podem emprar la paraula, tenir present un grapat de milers d'anys on les religions ens han trepitjat i això és molt difícil de treure-ho de sobre. Però crec que el diàleg, la paraula i la raó sobre el que és natural amb el temps es pot donar, i ens podem veure en la situació d'haver de donar una altra orientació a les persones que professen el culte; és un camí llarg i escabros que portarà temps, amb dosis d'utopia però crec que, en absolut, aquesta tolerància ha de ser contemplada per als professionals dels cultes religiosos, la cúpula del poder de les religions. Per aquest motiu, el cavall de batalla en aquest apartat per als municipalistes llibertaris pot ser dur i exigent, perquè amb les Esglésies hem topat i els seus radicalismes cada vegada més exacerbats ens poden portar per camins sense sortida; recordeu que tota la violència l'engendra el fanatisme i les guerres estan a un sol pas. Aquesta era una de les feines que ja al segle XIX es plantejava la Primera Internacional. Bakunin ens diu: «*Por lo tanto, la tarea que se impone la Asociación Internacional de Trabajadores es nada menos que la abolición total del mundo político, religioso, jurídico y social y su reemplazo por un nuevo mundo económico, filosófico y social.*»¹¹⁹

Una tasca que evidentment ha quedat a mig camí, però no per això hem de decebre aquells que ho han intentat i als que ho hauran de tornar a intentar, perquè el problema continua existint i probablement augmentarà conforme avança el temps i, ara, amb més causa comuna que al seu moment. Així en Kropotkin ens recorda que la religió és ancestral i s'autoalimenta per si mateixa: «*Una vez existente la comunidad, nacen inevitablemente en su seno ciertas formas de vida, costumbres y usos que, siendo reconocidas como útiles y, entrando en el modo habitual de pensar, se transforman poco a poco en costumbres instintivas y luego en reglas de vida. Así se forma la moralidad, la ética de la tribu, que los ancianos guardadores de las costumbres*

---

119 Bakunin *El sistema del anarquismo* Ed. Proyección. Buenos Aires, 1973. Pàgina 102.

*ponen luego bajo la salvaguardia de las supersticiones y de la religión, es decir bajo la protección de los antepasados muertos.»*¹²⁰

Per acabar amb un xic d'esperança cal apropar-nos per exemple a Ricardo Mella que sempre alimenta la ment amb bones i clares idees i aquest ens diu simplement que *«Así como la evolución religiosa termina en la negación de la divinidad, la evolución política termina en la negación del poder y del gobierno del Estado.»*¹²¹

Sens dubte en això estem molts, per no dir tots, ja que som a les portes d'un canvi climàtic i crec que ha arribat el moment en què cap dels poders fàctics que han controlat aquest món poden continuar en aquesta capriciosa organització social que legitima el poder d'uns pocs sobre els altres. Una minoria que aspira a perpetuar-se en el poder, i totes les religions formen part, d'una manera o altra, del poder dels Estats, com bé ho defineix Bakunin quan diu: *«Por otra parte, la historia, ¿no nos demuestra que los sacerdotes de todas las religiones, exceptuados los de los cultos perseguidos, han sido siempre los aliados de la tiranía?»*¹²²

Encara que poc temps i camins em queden per recórrer no cal ser castròfic però sí intentar llegir i entendre allò que ens està passant i sens dubte totes les creences religioses, o com a mínim la majoria si fem cas de Bakunin, estan confabulades amb el poder de cada cantonada d'aquest planeta i ha arribat l'hora de dir prou a tal magnitud de despropòsit i començar a caminar fent cas de Latouche: *«Pervertida por la religión del crecimiento, la modernidad no podía hacer otra cosa que acomodarse a la rapidez, sinónimo de autoridad, de audacia, de progreso, de resultados, de éxitos, de dominio del tiempo y del espacio. Llevando ese tren infernal, la máquina económica planetaria alimentaba un proceso irreversible en el que solo se integraban los más aptos para mantener ese ritmo infernal. Los moderados y los ingenuos no sometidos del todo a la fuerza de las cosas, pero también los débiles buscan su lugar y algunos de ellos se encuentran, sin ni siquiera darse cuenta, al borde del camino.»*¹²³

---

120 Piotr Kropotkin *Ética* Libros Dogal. Barcelona, 1977. Pàgina 54.

121 Ricardo Mella *Forjando un mundo libre* Las ediciones de la Piqueta. Madrid, 1978. Pàgina 68.

122 Mikhaïl Bakunin *Consideraciones filosóficas* Editorial Aguilera. Madrid, 1977. Pàgina 79.

123 Serge Latouche i Didier Harpagès *La Hora del decrecimiento* Editorial Octaedro. Barcelona, 2011. Pàgina 76.

La demografia

La superpoblació del planeta és un problema que cal tenir molt present, per una banda els fluxos migratoris ja són una constant i no són migracions capritxoses perquè a la majoria de les persones el que els interessa és una estabilitat vital i emocional, fet que aquestes migracions que en la majoria de les ocasions són per problemes de gran abast, econòmics, de desertització o guerres, gran part són conseqüències de polítiques nefastes guiades pel neoliberalisme.

La natalitat probablement és un problema social i cultural que no té una base equilibrada en els diferents territoris, crec que es necessita una manera de reglamentar la distribució de la població, encara que això sembli molt bèstia, la superpoblació no està repartida equitativament pel planeta. En algun moment caldrà prendre mesures racionals pel control entre d'altres de la natalitat, amb alguna mena de consciència de grup. Les últimes prediccions indiquen que per a l'any 2050 el planeta tindrà una població que superarà els 9000 milions de persones, la qual cosa suposa uns 3000 milions més d'habitants en els pròxims quaranta anys. Cal tenir present que des de fa molts anys els llibertaris ja tenien aquest preocupació que observaven i analitzaven amb llibres com, per exemple, *El exceso de población y el problema sexual* de G. Hardy, publicat per la Biblioteca Estudios de València al 1933. En aquest text hi ha, entre d'altres, un interessantíssim estudi sobre l'avortament, la seva necessitat, els procediments per dur-lo a terme i els perills que comporta. Si el voleu consultar el podeu trobar a l'Ateneu enciclopèdic Popular¹²⁴.

El nombre desorbitat de persones pot crear una manca de salubritat en tot el conjunt sobretot pel que fa a les necessitats bàsiques d'alimentació i altres com el repartiment de la riquesa, quan avui bona part de la humanitat està mal nodrida i cada dia sembla que estem més necessitats d'una agricultura industrial que està esprement la Terra i a cada passa es necessita més química i més productes pesticides per accelerar el ritme de producció cosa que provoca desertització. És una espiral de difícil solució mentre no utilitzem la racionalitat per afrontar els problemes reals amb

---

124 Hardy, G.: *El exceso de población y el problema sexual* Biblioteca Estudios. València, 1933. 444 pàgines.

el coneixement de causa per a tota la comunitat. En qualsevol moment es poden presentar els problemes de superproducció que s'estan generant actualment, és a dir, que pot arribar el moment en què la terra llaurada no pugui produir més del que ara es demana, i s'hagi d'afrontar un col·lapse agrícola, a causa de l'esgotament de la terra per la saturació generada per l'ús massiu de fertilitzants i pesticides organofosforats. Les solucions que ofereix el capitalisme passen per la biotecnologia i els aliments transgènics que segur no ens porten a bon port si el que defensem és la seguretat, la salubritat i la sobirania alimentària.

El municipalisme llibertari, a banda de treballar per la racionalitat dels aliments a les ciutats, també crec que serà evident que focalitzi el tema en la descolonització de les grans ciutats que generen una concentració molt elevada dels serveis necessaris per a la convivència de les persones, és a dir, si el capitalisme aposta pel reagrupament de les persones en ciutats monstres, un sistema basat en l'esforç del *treball dels lliures productors* com el definia la Frederica Montseny, tal com els membres de l'assemblea permanent, de la que ens parlava Luis Andrés Edo, crec que han d'apostar per la descongestió de les grans ciutats.

La demografia no pot deixar-se a la sort dels fluxos econòmics de cada moment com veiem sempre molt present en els plantejaments dels governs occidentals, per això és necessari comprendre l'economia de manera molt diferent a com la plantegen constantment els governs europeus, en base a les amenaces de no poder mantenir la societat del benestar si no és a partir dels sacrificis de la majoria. Se'ns parla de creixement per ser competitius quan en realitat avui ja toca mantenir els pilars de l'estat del benestar tal com són, sobretot la medicina l'educació i la cura dels més febles a partir d'una economia basada en el decreixement que doni oportunitats a altres valors com són la igualtat entre els humans, sense condicions de classe, per evitar d'alguna manera aquests períodes que constantment arriben, i cada vegada amb més freqüència, i el que és més evident, escenes de misèria social, sensesostres, etc., que ens envolten i veiem constantment a les cantonades de les nostres ciutats. Taibo escriu: «*Citemos entre ellos la carestía de otras materias primas, los atentados contra la biodiversidad, los problemas demográficos, el tétrico escenario social, el hambre, la escasez de agua, la extensión de las crisis financiera, el papel represor de los Estados, unas tec-*

nologías fuera de control, la ampliación de la huella ecológica y en fin el propio crecimiento económico.»¹²⁵

És evident que allò que no vols per a tu, no ho vulguis per als altres, i cada vegada és més fàcil que en un moment donat et trobis dormint en un caixer a un amic o conegut i que el pròxim pot ser qualsevol del nostre indret, sols cal un trencament social del nostre entorn i prou: pot ser el pròxim!

---

125 Carlos Taibo *Colapso. Capitalismo terminal, transición ecosocial, ecofascismo* Los libros de la Catarata. Madrid, 2016. Pàgina 54.

L'estat nació i l'anarquisme

L'emblemàtic que tenim aquest 2017 a Catalunya és de difícil comprensió i solució en la seva amplitud i cada dia que passa en canvien les consideracions, i l'anàlisi que s'ha tingut en compte en vint-i-quatre hores pot resultar completament desfasat, de fet, això és una constant que dia a dia estem vivint. Conflueixen diferents sensibilitats, que s'encarreguen de multiplicar-se amb les increïbles malifetes d'alguns polítics i periodistes que s'han dedicat a desvirtuar el debat, amb el que s'ha perdut una ocasió per aprofundir en les idees. No s'està fent un debat de participació activa moderat pel parlament, que podria tenir un cert interès polític si totes les posicions estiguessin en igualtat i s'actués amb alçada de mires i noblesa; observem que això no ha estat així.

Queda clar que a nosaltres (em refereixo a la gent del carrer), una vegada dins del nus de la pregunta, els referents contínuament se'ns escapen, hi ha tant laberint a recórrer, que cada un pren el seu corredor allà on el porta la intuïció; veiem que tot marxa accelerat, l'anàlisi amb prou feines recull l'anècdota o qualsevol part directament de l'anomenat problema català, quan en realitat estimo que la qüestió és molt més àmplia; que ha adquirit una dimensió a la qual en aquests últims anys no estem acostumats a analitzar i ens impedeix fins i tot prendre partit objectivament, cada un des de la seva realitat. Vivim en una societat evidentment injusta però, en definitiva, la més opulenta que existeix en aquests moments. Aquesta Europa dels privilegis, que té les fronteres més altes i infranquejables i el Mediterrani com cementiri, que llança la seva mirada cap a un altre lloc mentre suborna als països perifèrics i compra les voluntats dels seus per-

sonatges més opulents per reforçar aquestes fronteres. Aquesta no pot ser la nostra Europa, per la qual tant se sospira.

Aquesta Europa a la qual hem d'aspirar, entre parèntesis, necessita una altra forma de fer les coses, probablement és l'Europa de les nacions i els seus governs, necessita donar un pas més i començar a donar un lloc perquè tothom participi directament dels seus projectes, és a dir, és el moment d'un canvi perquè siguin les regions i les ciutats que prenguin un pes de major envergadura en aquest projecte europeu.

Anem a pams i procurem conèixer millor l'autonomia governada per la Generalitat de Catalunya, per què i com ha fet el recorregut fins arribar als nostres dies. Així observarem com els polítics catalans recorden una vegada i altra aquell projecte d'Estatut del 2006 que després de ratificar-se per referèndum a les urnes catalanes, i passats tots els requisits polítics democràtics del moment, en una posterior campanya del Partit Popular que comença a poc a poc, una campanya per carregar-se aquest Estatut. Mariano Rajoy com a instigador, paper compartit en aquell moment per l'Església catòlica d'aquest país, la patronal, les multinacionals, i alguns estaments institucionals més, i fins i tot, prohoms del socialisme espanyol, com Felipe González o Alfonso Guerra, que es van carregar les propostes de Pasqual Maragall. Recordem el ribot d'Alfonso Guerra (*Hemos pasado el cepillo*), i els posteriors acudits que van propiciar els seus seguidors. El poder Judicial va quedar totalment instal·lat i convertit en guardià de la majoria centralista i recentralitzadora, passant a formar part d'un govern a l'ombra.

Mentre Rajoy i el seu equip actuaven eren temps del Tripartit a Catalunya amb Montilla al cap, on encara el PSOE no s'havia posicionat d'una manera tan brutal com després ho ha fet, i ha aconseguit la seva pèrdua de credibilitat a nivell nacional.

Això és poc més o menys el que va ocórrer a nivell polític i si des de les bases populars, o des del moviment llibertari, no se li presta una adequada atenció, no acabarem de copsar la relació interessant que hi ha dins aquesta controvèrsia entre els dos governs i els nostres salaris més de *low cost* o sigui molt en precari, en definitiva uns i altres tracten de gestionar les nostres misèries.

A partir d'aquest moment el Parlament de Catalunya i els seus polítics amb els arguments que esgrimeixen el Cercle de Negocis Català van redefinint la seva decisió i aquesta se centra en l'opció de la secessió, és a dir separar-se d'Espanya com estat nació, en principi fonamentalment pel tema de l'economia i la forma de gestionar els recursos que generen els ciutadans, amb els retalls pertinents del moment o una nova forma i sistema d'administrar aquesta economia; amb tots els intervals que implica la quotidianitat de les nostres vides en aquest mateix espai de temps, i en plena crisi quan els governs, i sobretot a Catalunya, estan retallant prestacions socials. En aquest context es produeix l'ocupació de les places de pràcticament tota Espanya i el posterior encerclament i bloqueig del Parlament per part del personal indignat del 15M. Un conflicte que va intentar impedir l'accés al Parc de la Ciutadella i va obligar a entrar a diversos membres del parlament català en helicòpter. Aquests moments van generar molta tensió. Aquesta situació es va revertir quan aquells que ocupaven el carrer van decidir participar al parlament. I ara en això estem.

A Catalunya la posterior entrada en política governamental d'aquells que ocupaven el carrer, es ramifica en dos branques polítiques clarament diferenciades en alguns aspectes com són Comuns Podem i la CUP que eren part activa d'aquella okupació de les places i els carrers. La iniciativa contestatària va quedar delmada i els quatre que van mantenir-se fidels a la seva reivindicació van formar en alguns barris les assemblees de barri o van reforçar la PAH i la PAC o els sindicats de barri, però globalment la situació i les reivindicacions del carrer es van anar diluint.

El procés es va anar gestant en tot aquest temps de crisi amb el rescat dels bancs per part del govern espanyol. Va ser un temps llarg d'angoixa i on des de la política alguns també sembla que veien necessari un canvi de paradigma. Amb tot això els polítics convergents arribaren al poder i al cap de poc temps el fenomen de la denúncia de Maragall del 3% en comissions a Mas comença a prendre forma en el Cas Pujol, que mai acaba d'esclatar perquè les dobles llengües apunten que implicaria molta més gent de tot l'*establishment* espanyol.

Mentrestant, part de la burgesia catalana comença a denunciar els cicles econòmics del govern central i la distribució estatutària, el projecte cada vegada més centralista i els favoritismes de l'Estat espanyol. D'aquí

neix i es va dissenyant la possibilitat per part dels economistes inscrits en els cercles neoliberals com, per exemple, del Cercle de Negocis Català, que posa l'èmfasi en una nova manera d'entendre la globalitat que ens envolta. Des de la concepció del món capitalista analitzen les dades d'aquesta economia que ens absorbeix desgranant els percentatges de cadascuna de les regions o autonomies de l'Estat espanyol d'aquelles que aporten i de les que reben; i el govern de Madrid sempre al marge entenent la capital com el govern de l'Estat i els amics de l'IBEX 35 convertits en una elit que practica el *pelotazo* del favoritisme encobert. La llotja del Reial Madrid esdevé el símbol de tota aquesta situació, on fa poc en el cas Gürtel argumentaven que tenir un lloc en aquest banquet podia costar el dia de partit 5000 euros pel cap baix. L'amiguisme també mou a omplir el país de naus industrials subvencionades, on amb prou feines hi ha activitat econòmica, i observar que les subvencions es perllonguen i són concedides altre cop; i en absolut s'observa cap tipus de reclamació ni perspectiva econòmica allunyada de l'especulació. En definitiva, s'inverteix en els deserts econòmics per a benefici de l'amiguisme del govern. Mentre que Catalunya, València i Múrcia reclamen amb insistència un corredor ferroviari anomenat de la Mediterrània que amb prou feines té el seu suport governamental, perquè evidentment el Govern central té altres interessos, que no afavoreixen que aquest projecte ferroviari passi per la franja marítima.

La nostra reflexió al principi crec que s'ha de fer amb diverses preguntes que abastin un bon ventall de qüestions polítiques i socials. Davant la complexitat del tema cal prendre una decisió, en definitiva, cal adoptar una postura política compromesa.

I aquestes preguntes giren al voltant que, per un moment, entenguem que hi ha dos governs enfrontats per la gestió de les nostres misèries i un Estat, tots dos governs lluitaran per l'hegemonia del seu sistema en un món globalitzat al qual ens ha portat el capitalisme; un sistema en constant voràgine que contínuament ens marca una ràpida actuació en tots els elements que ens envolten, i ens marquen pautes a seguir, ens atemoreix i condicionen constantment. De fet sabem que ja hi ha masses advertències sobre "La sisena Extinció" i de moment la reacció del capitalisme i els seus Estats és molt tènue i aquelles persones que podrien dir alguna cosa sobre un tema tan significatiu són silenciades o ignorades.

D'una banda l'Estat amb tota la seva maquinària i el poder que això implica, amb la seva capacitat intimidatòria i repressora, i la Generalitat o el Parlament de Catalunya intentant dotar-se de prou eines polítiques per aconseguir construir el seu propi Estat, a partir de la construcció d'un discurs intel·ligible democràticament que sigui prou atractiu a totes les democràcies occidentals, és a dir, un intent de lliurar-se de la tutela d'Espanya amb el consentiment de la resta dels països europeus.

Però el que veiem és que això no és prou per atreure les simpaties europees i canviar les correlacions de forces i construir un nou Estat en el segle XXI, que en la pràctica és el mateix que en el passat segle XIX o XX, on tanta sang es va abocar als carrers de bona part d'Europa.

Però, què es porta entre mans el Govern català? Ja hem parlat abans del Cercle de Negocis Català, que probablement sigui qui marca les pautes. Si tractem d'entendre de què ens parlen aquests economistes i empresaris observarem que primer i durant tots aquests anys destaca l'interès d'una manera de portar cap endavant un capitalisme neoliberal, que està plenament identificat amb la globalització i la seva dinàmica constant d'iniciatives especulatives i econòmiques empresarials. Unes iniciatives que moltes vegades resulten efímeres en constants canvis que duren cicles cada vegada més curts. Aquelles empreses que tenen la capacitat de la innovació constant, és a dir, aquells sectors que constaten com el seu sistema de producció ha quedat obsolet i, per tant, cal invertir de nou en l'últim model, però alhora des de Catalunya observen que amb prou feines els seus impostos o aportacions a l'estat revertixen en el seu propi entorn. Aquest tipus de capitalisme per poder captar simpaties aposta no només per l'àmbit empresarial sinó també per apel·lar al món social per tal de portar a terme les seves innovacions; mentre ells mateixos any rere any veuen amb preocupació que cada vegada més l'oligarquia econòmica del país absorbeix pràcticament tot el benefici de la pràctica totalitat de l'Estat. Els guanys revertixen en les grans fortunes del país i en un sector molt determinat de la capital de l'Estat circumscrit al poder del govern; és allò que sovint escoltem que la riquesa està concentrada cada vegada en menys mans; en aquest cas a l'Ibex 35, mentre que el nostre *low cost* d'avui dia ens marca el camí del que és residual, la precarietat i la pobresa.

Pel que entenc d'aquesta reflexió que ens arriba des d'aquest capitalisme vingut d'una part dels cercles economistes i empresarials catalans, no cal que els cercles empresarials ens ho indiquin, coneixem perfectament el nostre entorn en els barris obrers i és eloqüent, i amb una simple observació el tenim sempre molt present, ja que en el nostre entorn la crisi és permanent.

Però el fet que cercles econòmics liberals remarquin la situació, d'alguna manera ens posa en guàrdia i ens queda claríssim que vivim en un món cada vegada menys solidari i la pobresa adquireix en el nostre entorn una condició més preocupant i probablement els símptomes d'aclapament d'aquesta societat ens inciten a pensar que amb les polítiques actuals la situació s'accentuarà més i serà cada dia més precària i de pobresa extrema, el temps pot ser el pitjor aliat per als dèbils, sobretot d'aquells que no s'organitzin autogestionàriament.

Una altra vegada em pregunto si la lluita d'aquests dos sectors del capitalisme, ens ha d'importar o no? És una pregunta que des de la nostra posició, diguem social o llibertària ens pot preocupar relativament poc. És a dir, podem arribar a pensar que ja va bé que es barallin entre ells, que no ens pertoca per res cadascuna de les seves posicions neoliberalis.

El nostre interès, més que per denunciar i conèixer en profunditat el que estem denunciant, ja que ni un ni l'altre dels sistemes econòmics basats en la competitivitat en el millor dels casos és del nostre interès, perquè aspirem a un altre tipus de sistema molt menys agressiu i, sobretot ara mateix, a un sistema de decreixement per necessitat de supervivència de tots i fins i tot d'ells, "aquests elements monstres del capitalisme acèrrim".

Davant l'enfrontament d'aquests dos sistemes econòmics i els seus interessos governamentals, veiem d'una banda l'oportunitat dels moviments socials i en ells voldríem incloure l'anarquisme de poder obrir una mica les esquerdes de l'Estat i hipotèticament creure'ns que ara si és possible d'eixamplar les seves contradiccions internes, i a partir d'aquest moment potser arribar a l'imprevisible, fet d'altra banda necessari perquè hi hagi un canvi real i una oportunitat a la vida amb més llibertat, oportunitat que ens crea il·lusió, i d'alguna manera fa renéixer la utopia, que en definitiva és la que ens permet avançar, tenir un objectiu una vegada més il·lusionant i ens apropa a un altre més enllà, cosa o fet latent que el moviment lliber-

tari i altres iniciatives socials des de la transició poden tenir molt presents, com acabar amb aquest malson de la transició que ja dura massa.

Davant la deriva de la qual ens parlen els teòrics de l'anarquisme i el purisme d'una part important del mateix; respectant la seva posició, en resposta, de moment, l'única cosa que se m'acut és intentar entendre tot allò que m'envolta i cobreix les vint-i-quatre hores de la meua vida i de les persones que en general m'envolten, siguin o no vinculades al moviment llibertari, ja que observo que hem cedit massa espai i reprendre la coherència i el pols als ideals de l'anarquisme de moment només afecten a la nostra dignitat ja que sembla que per les causes que siguin, el moviment llibertari com a tal està bastant lluny de la quotidianitat dels barris i ciutats del nostre entorn i sembla que això serà per molt de temps. El nostre sistema polític camina en altres direccions difícils de corregir des del sofà de casa, tret que tinguem en compte els moviments socials que en més d'una ocasió s'enfronten al poder estatal i que d'una manera o altra resisteixen i tracten de fer front amb els escassos mitjans de què disposen a tota política injusta. No oblidem en aquest moment la "lleï mordassa".

Per aquest i altres motius crec que de moment, deixant al marge els tripijocs llibertaris i els seus purismes, és una oportunitat per a persones inquietes i curioses intentar participar en tot allò que ens és donat i s'aproxima a nosaltres i no deixar-ho passar de llarg, com tantes altres vegades ha passat, tot i que ens equivoquem.

Els nacionalismes fa molts anys que estan instal·lats en el poder, ben apoltronats, configurant i fortificant el seu propi estat nació, difícilment són qüestionables en la seva política governamental i el seu poder s'estén en tentacles a tots els camps imaginables, i per descomptat disfressat d'estat democràtic. Ho podem observar perfectament en aquesta part d'Europa, on el poder està molt assentat, malgrat l'aparent llibertat dels ciutadans europeus encara que aquests gaudeixin d'una estabilitat econòmica cada vegada més precària i gens perenne; o sigui, el futur digne s'haurà de lluitar com en tantes altres ocasions de la història.

Però ara veiem una mica més d'història i intentem entendre-la, entrant en la matèria que ens porta fins aquí, és a dir, què està passant a Catalunya? Per què la seva insistència política de preguntar al poble català en un

referèndum si vol o no vol constituir un nou estat dins de la comunitat europea?

La pregunta és clara i concisa, i no hauria de violentar ningú, cal entendre aquesta pregunta en el marc de decidir sobre el dret a l'autodeterminació; i davant d'aquesta pregunta, veig cada vegada més com les esquerdes de l'Estat espanyol s'eixamplen, i entenc el dret a decidir del poble català com una escapada del joc i de les estratagemes de l'estat nació que ens oprimeix (Ves a saber des de quan?). Perquè quan avui dia intentem repassar la història d'Espanya i entendre alguna cosa sempre ens quedem a mitges en un maremàgnum d'idees i preguntes que només els grans especialistes del segle passat van ser capaços d'argumentar, com per exemple Vicens Vives, Pierre Vilar, i algun hispanista britànic més, però al final per proximitat queda recollit i emparat en el títol del llibre d'Antoni Jutglar *La España que no pudo ser*, que es va editar per primera vegada el 1971. Aquesta Espanya que mai no va acabar res, diferentment dels francesos que van poder dur a terme la seva revolució burgesa i acabar amb la monarquia, una Espanya incapaç de fer una revolució ni tan sols burgesa, en la qual no vam tenir l'oportunitat de tenir el nostre Jean Paul Marat, els nostres Jacobins, ni tan sols a Robespierre, però sí que tenim encara, com càstig, una monarquia borbònica, és a dir, un rei de dinastia francesa, que probablement molt pocs dels espanyols d'avui dia es posin a pensar en aquesta anomalia, encara que potser ni tan sols és un problema o una molèstia per a ells, però que entenc que acabar amb aquest estat nació hauria de ser un deure i l'objectiu de la major part d'aquells que se senten espanyols i volen ser-ho.

Però incomprendiblement el nostre discurs està completament fora de context i completament desvirtuat, per la qual cosa per intentar contextualitzar-lo, ens cal seguir furgant una mica més en la història per comprendre els fets, com abans hem advertit la referència dels Borbons a Espanya. Perquè el problema no crec que és ni tan sols exclusivament català ni per descomptat de la Guerra de Successió de 1714, que pot tenir alguna connexió en algun debat o en algun moment puntual que coincideixi en el text, però en síntesi tot deu anar molt més enllà, més aviat en la complexitat global dels temps que ens toca viure i ha de ser un objectiu arribar a poder interrelacionar-la.

A partir de fets com aquests, tan tangibles, a Catalunya en observar el malbaratament d'uns polítics i els seus sequaços, simplement per la desídia a l'altre neix de nou la necessitat que alguna cosa canviï i l'autodeterminació comença a prendre forma, que fins i tot al marge de la qüestió econòmica entenc com una aposta i un dret legítim en qualsevol moment i circumstància, i que garanteixi el dret d'autodeterminació de tots els pobles i la seva gent individualment o col·lectiva.

Tornant al dret a l'autodeterminació, és un dret del qual no es pot estar en contra ni tan sols adjectivant-lo, no puc estar-hi en contra, quan ho he defensat tantes altres vegades, precisament en opcions disperses en altres latituds geogràfiques, que volem i vam voler per al Vietnam, per al Sàhara i el seu Front Polisari, per a Escòcia, Armènia, Ucraïna, Bòsnia, Estònia, el Quebec i tants altres pobles que pensen de prendre la seva pròpia iniciativa i el seu propi camí, i actuar com els companys anarquistes de les zones implicades. En el cas d'Escòcia els mateixos companys escocesos ens envien les seves observacions sempre a favor d'aquesta decisió d'autodeterminació i per descomptat ara mateix la lluita noble del poble del Kurdistan, que tant seguiment té en els mitjans alternatius i llibertaris, sense oblidar el llarg camí ple d'infortunis del poble palestí, massacrats una i altra vegada.

En definitiva, en la majoria de tots aquests casos el dret d'autodeterminació està implícit en una lluita de classes, que en general castiga la força del poder al més feble, el fet que propicia la lluita per la vida de cada un de nosaltres.

Ens caldran, sobretot ara, eines per al nostre coneixement, de manera que, voldria fer esment del principi federatiu del qual ens parla Pierre Joseph Proudhon quan entre d'altres coses ens diu en el seu treball *El principi federatiu*: «*Conviene organizar en cada Estado federado el gobierno con arreglo a la ley de separación de órganos o de funciones, esto es, separar en el poder todo lo que sea separable, definir todo lo que sea definible, distribuir entre distintos funcionarios y órganos todo lo que haya sido definido y separado, no dejar nada indiviso, rodear por fin la administración pública de todas las condiciones de publicidad y vigilancia.*»¹²⁶

---

126 Pierre Joseph Proudhon *El principio federativo* Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgina 129.

Aquest text de Proudhon, escrit a meitat del segle XIX, del qual encara hauríem de treure algun profit, ens permet analitzar el debat per aconseguir una millor organització de les nostres vides. Per la nostra proximitat lingüística cal prendre en consideració a Francesc Pi Margall, polític republicà i primer president de la Primera República espanyola del qual tant parlen molts dels nostres primers internacionalistes als voltants de la fi del segle XIX; però el que sí recordo amb molta empatia són les estades del catedràtic Antoni Jutglar a l'Ateneu Enciclopèdic Popular en els seus últims anys de vida. El contacte amb en Jutglar va representar per a mi un aprenentatge i tota una experiència vital força important. El pensament de Jutglar seguia les premisses de Proudhon o de Pi i Margall i ens permetia entendre moltíssimes coses, una d'elles era la seva aportació als ensenyaments de l'autodeterminació de les persones en tots els camps de la vida, fins arribar al conjunt dels pobles. A finals dels noranta, Bernard Muniesa, sense la càrrega emocional del que avui significa aquesta autodeterminació per al poble català, i que molts llibertaris neguen avui com a pràctica llibertària, era capaç d'articular un discurs clar i alhora molt senzill i convincent, sense càrregues polítiques ni condicionants, ni tan sols emocionals. Després d'escoltar amb atenció d'alumne el discurs docent de Muniesa i el vivencial de Jutglar entenc personalment l'autodeterminació com una cosa tangible, palpable i de necessitat dels moviments socials i llibertaris en cadascun dels seus moments que assembleàriament decideixin.

Naturalment aquesta autodeterminació ha d'anar acompanyada del federalisme de les persones i els pobles que en definitiva és la llibertat individual i col·lectiva que són les condicions bàsiques per crear un sistema de govern basat en la solidaritat, el suport mutu i l'autogestió de persones i pobles que siguin capaços d'interrelacionar-se indistintament i de seguir, si cal, les directrius del lliure acord.

I així ens ho remarca Pierre Joseph Proudhon quan per convicció ens diu: *«El sistema federativo es aplicable a todas las naciones y a todas las épocas, puesto que la humanidad es progresiva en todas sus generaciones y en todas sus razas, y la política de la federación, que es por excelencia la del progreso, consiste en tratar a cada pueblo, en todos y cualquiera de sus períodos, por un régimen de*

autoridad y centralización decrecientes que corresponda al estado de los espíritus y de las costumbres.»¹²⁷

En una primera fase queda clara la nostra posició davant aquesta autodeterminació, perquè sempre defensarem a partir de l'individual, el col·lectiu en l'espai d'un federalisme que hem deixat esbossat més amunt i que reiterem que és un pas per a l'elaboració d'una societat sense privilegis, una societat que ha de practicar la democràcia directa i el lliure acord com altres dels passos necessaris i a tenir en compte en un projecte que des de la nostra iniciativa només depèn d'idees de transformació social i autogestió.

Tornem a agafar el debat on el vam deixar anteriorment i tot considerant una d'aquestes utopies que tant anhelem, crec que bona part de republicans i llibertaris, volen acabar amb la monarquia, i l'altra utopia és, naturalment, l'abolició de la Constitució de 1978 i els pactes de la Moncloa; perquè entre altres coses aquest encaix cap a un "Estat democràtic" que tant volen i reclamen alguns polítics i ara fins i tot l'Ibex 35, no la podem acceptar de cap manera, ja que parteix des d'una idea preconcebuda d'un "Estat Genocida" que va durar gairebé quaranta anys, que va tenir temps de reprimir tota iniciativa de llibertat. Vivim en un estat hereu de l'estat franquista, un estat feixista que va mantenir la seva condició d'estat gràcies, primer, al feixisme europeu dels anys 30 i, després, als interessos tèrbols d'Europa i l'Amèrica de la postguerra o sigui, pels interessos de la guerra freda. L'Espanya democràtica necessita a corre-cuita una mirada interior a les seves clavegueres, és a dir, posar sobre la taula aquesta transacció que tant de mal ha provocat i posar les cartes cap per amunt perquè aquesta democràcia gairebé ja no té recorregut i per encobrir els polítics de torn que es nodreixen de noves lleis completament reaccionàries i antisocials que, a la curta o a la llarga, només portaran problemes de convivència amb el seu pretès i esbombat estat de dret amb el qual s'omplen la boca.

Per això entenc que l'autodeterminació de Catalunya no és un problema de dos governs i els seus respectius nacionalismes, sinó que afecta el conjunt de la societat espanyola.

---

127 Pierre Joseph Proudhon *El principio federativo* Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgina 130.

És una reflexió que els moviments socials i llibertaris no han de passar per alt i almenys crec que han de qüestionar-se, si els ve de gust considerar si val la pena incidir i furgar en aquestes esquerdes de l'estat i qüestionar-les.

D'altra banda, tractar de veure similituds amb l'octubre de 1934 a Catalunya en la qüestió d'avui, és a la meua manera de veure no entendre res, o almenys no saber enfocar el debat on s'ubica en aquest moment, o simplement les frivolitats del moment. És a dir, el moviment llibertari sempre ha estat autònom i ha actuat com ha cregut oportú, de manera que cal veure i saber que el 6 d'octubre de 1934 està precedit, per la Vaga General del dia 5 d'octubre on hi va haver una aturada general important en les principals ciutats d'Espanya, en què naturalment va participar la CNT, ja que llavors era pràcticament l'única central sindical recolzada en alguns llocs per la UGT que podia paralitzar el país i, si bé la CNT remarca el seu desacord a Catalunya amb l'acció posterior de Lluís Companys, això no descarta que moltíssims anarquistes o anarcosindicalistes inquiets de l'època participessin en els enfrontaments i l'acció d'aquells dies a la ciutat de Barcelona. També hi va haver forts enfrontaments entre guàrdies d'assalt i manifestants, per exemple, a Madrid i altres ciutats espanyoles, de les quals gairebé no tenim notícies i constància bibliogràfica, però es van donar. En fi, van passar coses que algun dia algun curiós per la història esperem que ens argumenti i les posi en valor.

En aquest context, la CNT forma part de l'imaginari del moviment llibertari capaç d'enfrontar-se a l'Estat en nombroses ocasions, així podem recordar els moviments insurreccionals tant de 1932 o 1933, o fins i tot encara més reafirmar-nos en la nostra convicció de considerar la vaga solidària del 6 setembre de 1931 a Barcelona, en el context de la Vaga de lloguers de 1931, com un altre dels grans moments dels moviments insurreccionals d'aquella Espanya efervescent i la multitud d'alçaments que hi va haver fins als racons més insospitats, tant d'Andalusia com de la Rioja, sense oblidar l'alçament de Jaca amb Fermín Galán i Miguel Ángel García Hernández al desembre de 1930, que mereix una mirada per il·lustrar un projecte que, com tants altres, es va quedar en el camí, en aquest cas a causa de les males interpretacions d'alguns republicans que no van acabar de coordinar els projectes per crear en aquell moment una nova República.

Però ara, deixem la història dels anys trenta i mirem al carrer del nostre present i el nostre quotidià anarquisme en transformació, en fase de buscar i trobar el seu encaix i interpretació d'aquest segle XXI que segur que necessita noves il·lusions i objectius clars per a l'anarquisme i per a la vida mateixa.

El nostre desig és sempre entendre'ns amb tothom, amb totes les persones, allò que ja més o menys, cantaven els homes i dones de la Internacional del segle XIX, i per descomptat durant la revolució Russa de 1905 i la de 1917, i *Els fills del poble* o *Les barricades* de la nostra estimada revolució espanyola del 36, però les coses no han anat com voldríem i la desbandada ha estat una constant, sempre de derrota en derrota, i les frustracions que provoquen.

El que observem és que la gran majoria de les persones en aquesta nova etapa perllongada de democràcia, amb el pas del temps han acceptat la delegació de l'acció política a un tercer, aquesta dinàmica parlamentària dels partits polítics que difícilment es plantegen altres possibilitats d'opció política, no hi ha molt més fora d'això, això és una realitat tangible i difícil d'obviar i corregir. La gran majoria de nacions d'occident encara pateixen el seu "xarampió" particular tal com ho definia Einstein; només cal fer una ullada a Europa i la ultradreta que torna amb pas ferm i en algun país com a Espanya mai acabà d'anar-se'n. Aquesta tornada als egoismes centralistes no és més que una malaltia que no acaba de curar-se i constantment torna a aparèixer, per les pors instal·lades en el beneplàcit de les persones i els seus privilegis, en definitiva sempre acaba per passar el mateix, i en aquestes condicions el sistema capitalista establert protegeix molt millor els seus interessos de casta usant quan és menester a la seva tropa de feixistoides d'ultradreta.

Pel que hem vist aquests mesos anteriors, hauríem de reubicar el sentiment nacionalista i tractar de visualitzar on realment hem detectat aquest nacionalisme, perquè d'alguna manera la mecànica del poder ha estat tan gran i perversa que ha invertit tots els termes per atribuir a l'altre el que el propi Estat practica. És a dir, instal·la l'odi com a argument de l'altre, mentre que ell i els seus correligionaris han estat realment els precursors d'incentivar-lo on no existia.

L'Estat del qual partim després de la mort del dictador el 1975 es va acabar de definir entre els anys de 1977 i 1978 lligat a la dictadura franquista, amb un mal record per a molts de nosaltres on encara avui hi ha molt a revisar de la postguerra, aquells terribles anys foscos on s'afusellava cada dia als dissidents d'un règim nefast. Un règim on encara els fills i hereus d'aquella nit negra tenen les pretensions de seguir governant i enriquint-se amb uns arguments que avui dia no són assumibles, però que s'imposen recolzant-se en la força que dona una pretesa democràcia instal·lada en els favoritismes de classe de sempre i amb una Constitució a mida de l'antic règim feixista.

Enrere queda en la gran majoria de les persones de la geografia ibèrica el sentiment arrelat a la fi dels setanta on es reivindicava amb freqüència el fet de pertànyer a un barri, ciutat, regió, territori; ara sembla que una bona part s'identifica només i exclusivament amb el sentiment nacional, cosa que em sembla normal, el que em sembla més fotut d'entendre és com les persones de classe mitjana, obrers, etc. puguin estar orgullosos de la seva Espanya Monàrquica, ni tan sols reparant en aquella mal volguda Espanya republicana de 1931 que té el dret a prestar les seves credencials en aquest context actual. En fi, on és l'Espanya republicana? On és aquell projecte expulsat i que tant tenim a la memòria i l'emoció? La recordem amb freqüència al pensar en Antonio Machado, que ens va ensenyar a estimar els camps de Castella, o l'exili de León Felipe, aquell poeta que ens va parlar de "*el payaso de las bofetadas*", "*Español del éxodo y del llanto*", "*Llamadme republicano*", o Miguel Hernández, que el van deixar morir tuberculós a la presó sense cap remordiment i al poeta del poble Federico García Lorca, que el van assassinar i el van abandonar en un racó del camí perquè molestava a tot un país enquistat amb la creu i l'espasa.

Aquest idea i sentiment de plurinacionalitat que s'observava en els anys 70 i 80 fa la impressió que ha desaparegut i si bé avui dia a causa de la forta emigració em fa l'efecte que ha enrarit els pobles, la veritat és que la xenofòbia està molt present en les capes populars d'aquesta Europa cada vegada més reaccionària que sigui com sigui cal evitar, i el moviment llibertari segueixo reclamant que hauria de tenir un paper important en aquests sectors i ambients, com el va tenir en els moments puntuals que

se li va requerir de les dècades passades dels anys 20 i 30 a Catalunya, Andalusia, Aragó, Llevant, etc.

Doncs bé, avui dia aquesta capacitat del moviment llibertari no existeix, pel que no entenc que es puguin comparar les situacions des de cap perspectiva i molt menys la llibertària.

Per això, entenc que avui l'anarquisme necessita confluïr amb tots els moviments socials alternatius que existeixen i ser respectuosos amb tots ells, i aprendre de totes les experiència autogestionàries que s'han produït al llarg i ample del planeta ja sigui a Mèxic, l'Altiplà bolivià, de les empreses autogestionàries d'Argentina després del *corralito*, o les posteriors reaccions d'ocupar les places del 15 M, sent conscients que en aquest moment bona part de la via del 15 M ha deixat d'ocupar les places i d'encerclar congressos per apostar i ocupar els parlaments des de les seves poltrones.

Crec que, davant d'un món global que ens empresona, que ens envolta i aixafa un a un, no és oportú plantejar els purismes ideològics, que en definitiva el que fan és aïllar qualsevol iniciativa anarquista per inoperant i inviable; per la qual cosa qualsevol iniciativa des d'aquest espai o no neix o neix derrotada. I és urgent, per exemple, sortir de la Monarquia o del pensament del falangisme que envolta i ronda per bona part del país. Això crec que ja estava en l'ADN de bona part dels llibertaris que l'any 1978, ja que la majoria van estar activament en contra del Pacte de la Moncloa.

En definitiva, el moviment llibertari d'avui no pot aspirar a incidir massa en la història que l'envolta, ni de bon tros les actituds puristes que es defensen des de la calma dels *Whatsapp* o dels despatxos de cada un de nosaltres i, no obstant això, hem d'actuar davant la remota possibilitat de construir alguna cosa que vagi en la línia de fer-nos la vida no més fàcil, sinó més lliure; tenim el dret a equivocar-nos i sobretot a intentar incidir en la societat per contrarestar el màxim de qüestions estatistes.

L'anarquisme a Espanya va ser fort quan va estar al carrer, quan va saber connectar amb les inquietuds i les reivindicacions del moment i les necessitats de les persones i de l'obrisme que caminaven per aquestes lúgubres carrers de la península Ibèrica al marge dels politikejos i de la retòrica política que ara ens mareja constantment.

En aquest segle XXI després dels forts fluxos migratoris dels Estats nació que coneixem per la seva proximitat, cada vegada entenem que és

més difícil gestionar aquesta plurinacionalitat precisament per aquest motiu de diversitat de costums i tradicions dels nous arribats i la convivència amb els autòctons.

De fet aquest govern a l'ombra del qual ens parla Hakim Bey ja fa temps que el tenim sobre els nostres caps amb el G7 i les seves variants quan els convé encara que ells continuen amb les seves particulars egoïsmes nacionalistes que ho fan per interessos molt particulars i de força una mica militar, política o econòmica. Aquestes tendències provoquen una certa ralentització respecte a un govern mundial a semblança dels ja clàssics poders de la Nació Estat, on un consell de primers ministres mundial del G7 de moment desenvolupa aquesta funció.

Avui, quan els problemes que ha generat el capitalisme i la nostra pròpia existència ens porten al col·lapse, es fa més evident que es tracta de posar fre al consum i tractar d'aprendre a viure amb molt menys per poder viure tots, i que la immensa majoria, davant la inoperància política, entengui la problemàtica i en sigui conscient. En aquest moment, és quan la mirada es dirigeix cap als moviments socials i també la posició de l'anarquisme ha d'anar cap a l'impuls de polítiques de decreixement, per arribar a un estat de transició que permeti un coneixement real i conseqüent del cooperativisme social.

L'alternativa global al canvi climàtic només pot ser des del que és local, regional o estats molt menys densos en població per millor gestionar els recursos, això sí, com hem apuntat anteriorment amb un federalisme actiu. O sigui, tenim la necessitat peremptòria de construir una societat que sigui capaç de gestionar-se de molt diferent manera de com fins avui l'han modelat els governs del capitalisme cada vegada més salvatge. Ara, pel bé de la humanitat ens toca ser molt més recelosos i sobretot ser més conscients amb les engrunes de recursos que donem d'herència a properes generacions, perquè el malbaratament capitalista arriba al final i convé trobar amb afany un desenvolupament econòmic sostenible: *«la realidad ecológica acepta que la economía mundial ha excedido los límites sostenibles del ecosistema global y que una expansión de cinco a diez veces de algo remotamente*

*semejante a la economía actual, simplemente nos llevaría con rapidez a la insostenibilidad a largo plazo y al colapso inminente.»*¹²⁸

Així que no tenim alternativa i ens cal construir una societat que tant de bo la poguéssim construir des de l'autogestió i com diu Vaneigen acabar de buidar de contingut l'Estat, almenys allò que no ens interessa i realment acudir a les necessitats del conjunt dels pobles en tots els racons del planeta. És probable que la nova política necessiti una gran dosi d'imaginació. Capacitat en relació a la creació de nous paradigmes i propostes del laboratori d'idees, en definitiva arriba el moment de racionalitzar «*La sociedad de la sobriedad voluntaria supondrá trabajar menos para vivir mejor.*»¹²⁹

Però també necessitem conèixer la procedència de cada un dels elements que envolten la nostra vida, per no patir situacions com el treball infantil o l'explotació de l'home per l'home; hem de revertir la generació de plusvàlua i que deixi de tenir sentit.

Ens pot servir recordar el treball de Carlos Taibo i, en especial, el seu llibre *Colapso* on ell mateix ens adverteix que és tan evident, que ni tan sols es planteja arribar i apuntar en el llibre el que representa la "sisena extinció", de la qual ja ens parlen amb freqüència els erudits del tema, o el decreixement que ja fa un temps Serge Latouche ens advertia que «*este decrecimiento sufrido no tiene evidentemente nada que ver con el decrecimiento elegido.*»¹³⁰

En definitiva és possible, segons Latouche, que amb consciència puguem encara triar el nostre decreixement mentre Taibo ens assenyala que possiblement ja estem dins d'aquest decreixement atès que serà d'incalculables conseqüències. Pel que fa a la preocupació dels éssers humans s'ha de centrar a posar fre a les lleis que fins avui ens han inculcat des del propi sistema capitalista i el seu estat nació, la manera de fer sabem que ens condueix a la immensa majoria de persones al sofriment i a la destrucció. Per això, tenim el dret i el deure d'organitzar-nos per contrarestar aquest poder fàctic.

---

128 AAVV *Desarrollo económico sostenible. Avances sobre el informe Brundtland* Ediciones Uniandes. Bogotá, 1994. Pàgina 16.

129 Serge Latouche i Didier Harpagès *La Hora del decrecimiento* Editorial Octaedro. Barcelona, 2011. Pàgina 16.

130 Íbidem, pàgina 27.

L'anarquisme té molt a dir en aquest moment i no crec que pugui continuar sense activar els seus mecanismes i interferir en tots aquests assumptes que esdevenen perquè entre altres coses no només està en joc la nostra vida i el nostre entorn com diu ara sense anar més lluny Tomás Ibáñez «Eso significa que el anarquismo que cambia es el anarquismo que lucha, no el anarquismo que se limita a la difusión y repetición del pensamiento anarquista y a los debates en torno a sus principios y a su historia.»¹³¹ Aquest comentari té la seva lògica perquè la pràctica antiautoritària de l'anarquisme xoca amb freqüència amb les decisions humanes o almenys amb moltes de les seves pràctiques quotidianes, és a dir, d'una manera o altra l'anarquisme no està sol i hi ha moltes altres orientacions polítiques, religioses, etc. que fan que l'avanç social sigui lent perquè en una societat multicultural els ritmes mai són constants i el camí traçat té moltes ziga-zagues, que són inevitables, a causa de les càrregues culturals ancestrals, segurament perquè encara no som humans i així apropant-nos a Albert Camus tractem d'entendre la nostra evolució d'aquests darrers anys: «Se ayuda más a un ser dándole una imagen favorable de sí mismo que enfrentándolo sin cesar con sus defectos. Normalmente, todo ser se esfuerza por parecerse a su mejor imagen. Puede extenderse a la pedagogía, la historia, la filosofía, la política. Por ejemplo, somos el resultado de veinte siglos de imaginaria cristiana. Desde Hace 2000 años se presenta al hombre una imagen humillada de sí mismo. El resultado está a la vista. En todo caso, ¿Quién podría decir lo que seríamos si hubiera perseverado en estos veinte siglos el antiguo ideal clásico, con su bella figura humana?»¹³²

Espero no molestar ningú del corrent llibertari i em mouen els millors desitjos perquè l'anarquisme deixi de ser testimonial, adquireixi i recuperi una vigència que li és característica d'aquestes terres, que busquen, com en altres latituds, la dignitat d'una vida on no hi hagi ni opressors ni oprimits i el millor benestar possible per a tots els éssers humans amb el respecte, per descomptat, a l'entorn en el qual ens toca viure.

---

131 Tomás Ibáñez *Anarquismo a contratiempo* Virus editorial. Barcelona, 2017. Pàgina 22.

132 Albert Camus *Obras Completas. El mito de Sísifo*. Volumen I. Alianza editorial. Madrid, 1996. Pàgina 115.

Les conclusions d'un federalisme municipalista

El que hem de tenir molt present en un projecte de Municipalisme llibertari a banda de tot el projecte que s'ha de desenvolupar dins del perímetre del municipi que, com ja hem comentat en altres apartats, ha de ser un projecte vivencial apartat de les macrociutats de milions de persones que tant defensa el capitalisme, és a dir, centrar-nos en nuclis vivencials de màxim 100.000 persones. Però, evidentment, perquè una ciutat per petita que sigui pugui viure i desenvolupar-se necessita forçosament d'un bon enllaç, amb interrelacions de diversos municipis, que propiciïn un federalisme dels pobles. L'anarquista aragonès Félix Carrasquer ens posa sobre la taula les formes del federalisme que cal desenvolupar: *«El federalismo implica que cada región, como cada pueblo, goce de autonomía para resolver sus propios problemas y se fusione con los demás para solucionar los de índole más amplia; pero si, en lugar de eso, se crean gobiernos, parlamentos, policías y una burocracia absorbente, se multiplican los estados y los ciudadanos quedan tan reprimidos como antes.»*¹³³

Com també defensa aquesta posició el propi Joseph Proudhon quan ens diu que *«Trato de demostrar que esa constitución única, cuyo reconocimiento será el mayor esfuerzo que pueda hacer la razón de los pueblos, no es otra cosa que el sistema federativo.»*¹³⁴

Per tant, els membres del municipalisme llibertari han de treballar a les seves assemblees o les plenàries de municipis per convèncer els altres

133 Félix Carrasquer *Federalismo. Estructura y dinámica federal. Una proyección de liberación humana*. Ed. Descontrol. Barcelona, 2018. Pàgina 71.

134 Pierre Joseph Proudhon *El principio federativo* Editora Nacional. Madrid, 1977. Pàgina 84.

grups socials de la necessitat d'aquest federalisme, que necessita desenvolupar-se a tots els nivells, és a dir, començant pel federalisme de les persones, una vegada tinguem clar que la interrelació de les persones o sigui el seu federalisme per reunir-se amb qui vulgui i quan vulgui, ja sigui com a col·lectiu o com a individu i sempre respectant l'acord lliure. Així recollim també reflexions de Carrasquer referint-se a Pi i Margall: «*Lo Importante, como señala Francesc Pi i Margall, es el pacto, poniendo el dedo en la llaga cuando dice: No se ha concebido nunca alianza sin pacto y la federación no es más que una alianza general y permanente... Negar el pacto es sobrepasar la autonomía de la nación a la de la provincia y el municipio, cuando todo ser humano, en su vida interior, es igualmente autónomo... Fuera del pacto se puede ser descentralizador, no federal.*»¹³⁵

Així doncs, el repte immens que ara mateix té la humanitat crec que gira al voltant de l'individu, que ha de ser capaç d'interrelacionar-se amb els altres dins d'un espai de convivència i, alhora, ha de ser capaç d'interrelacionar-se amb els altres per qüestions tàctiques i tècniques. Així es pot avançar en la construcció d'un món que necessita posar-se a caminar en moments molt difícils que amenacen la diversitat d'aquesta vida. Cal, doncs, rectificar, i cal reconstruir en aquest món tot allò que l'enveja, la propietat usurpadora i el capitalisme ha malmès.

---

135 Félix Carrasquer *Federalismo. Estructura y dinámica federal. Una proyección de liberación humana*. Ed. Descontrol. Barcelona, 2018. Pàgina 76.

Agraïments

Quan arriba la fi d'un nou llibre tractes de recordar les vicissituds que pel camí has passat i a tota aquella gent que d'una manera o altra han suportat els meus mals moments o les inoportunes apreciacions de voler arreglar el món. I res de tot això pot formar part del nostre imaginari tot i encetar un nou paradigma, paraula de moda que en un temps m'agradava, però que ara poso en dubte per desvirtuada. De tota manera si he arribat fins aquí és perquè aquest tema sempre m'ha preocupat, per mi és cabdal i d'alguna manera m'apassiona, perquè entenc que en aquesta qüestió ens hi juguem la vida. Espero que el debat porti a una nova manera de fer les coses i mentrestant vaig recordant aquells que estigueren a prop meu o lluny, però sempre per afinitat al costat. La meva companya Olga Fernández, la nostra filla Júlia Aisa, Ivan Pàmies, a l'editor com no podia ser d'una altra manera, Iñaki García, que continua escoltant les meves observacions i moltes vegades les enriqueix, a Miquel Vallés, Marga, Gerardo, Pere, i altres companys de l'Àgora Juan Andrés Benítez. També, la gent de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, Albert, Pep, David, Carles i Carlos, per descomptat a la gent de Can Vies: Oriol i Montse, l'amic Isidre que ha tingut la paciència de fer el pròleg d'aquesta edició, a Toni del Lokal, a Txell i Pascual què sense ells el llibre probablement seria un altre cosa i, per descomptat, a Txell Bragulat a Carmen Deiros, Sònia Turón, Antonina Rodrigo...

Manel Aisa Pàmols

Barcelona, Porrera 2012-2018

Bibliografia

- Acuerdos del pleno nacional de Regionales Dictamen sobre estratègia sindical CNT- AIT. Dies 18 i 19 de novembre de 1978.
- Butlletí FELLA núm. 5 Primavera, 2001.
- *L'esquella de la Torratxa*, març 1902.
- *La metròpolis de Barcelona cap a la justícia climàtica* Edita: Moviment per la justícia climàtica, 2018.
- AAVV *Claves del ecologismo social* Ed. Libros en acción. Madrid, 2009.
- AAVV *Vivir ligeramente sobre la Tierra* Premios Nobel Alternativos. *Integral*, 1992.
- AAVV *Desarrollo económico sostenible. Avances sobre el informe Brundtland* Ediciones Uniandes. Bogotá, 1994.
- Aisa Pàmpol, Manel *Efervescencia social de los años veinte. Barcelona 1917-1923*. Editorial Descontrol, Barcelona.
- Aisa Pàmpol, Manel *Municipio libertario en el camino de la autogestión*. Barcelona, 2010.
- Aisa Pàmpol, Manel *La Huelga de alquileres y el Comité de Defensa económica. Barcelona 1931* Ed. El Lokal. Barcelona, 2014.
- Aláiz, Felipe *Hacia una Federación de Autonomías Ibéricas* Toulouse, 1945.
- Albert, Michel *Vida más allá del capitalismo* Icaria editorial. Barcelona, 2016.
- Álvarez Blanco, Palmar y Gómez L Quiñones, Antonio (coordinadores) *La imaginación Hipotecada. Aportaciones al debate sobre la precariedad del presente* Libros en Acción. Madrid, 2016.
- Amigos de Ludd *Las ilusiones renovables* Muturreko Burutazioak, 2007.

- Attali, Jacques *Historia de la propiedad* Ed. Planeta. Barcelona, 1989.
- Bakunin, M. *El sistema del anarquismo* Ed. Proyección. Buenos Aires, 1973.
- Barret, Rafael *A partir de ahora el combate será libre* Ed. La dinamo libre. Madrid, 2003.
- Bey, Hakim *Zona temporalmente autónoma (TAZ)* Ed. Enclave de libros, 2014.
- Biehl, Janet i Bookchin, Murray *Las políticas de la ecología social: Municipalismo libertario* Virus editorial. Barcelona, 2009.
- Blanco, Antonio *¿Democracia o Acracia? Divagaciones para salir de una crisis* Editorial Salud. Barcelona, 1995.
- Bookchin, Murray *La Ecología de la Libertad* Ed. Madre Tierra. Madrid, 1999.
- Bookchin, Murray *Anarquismo social o anarquismo personal* Ed. Virus. Barcelona, 2012.
- Camus, Albert *La sangre de la libertad* Editorial Americalee. Buenos Aires, 1960.
- Camus, Albert *Obras Completas* Alianza editorial Volumen I. Madrid, 1996.
- Camus, Albert *Obras Completas* Alianza editorial Volumen IV. Madrid, 1996.
- Carbonell, Eudald i Sala, Robert *Encara no som humans. Propostes d'humanització per al tercer mil·lenni* Editorial Empúries. Barcelona, 2001.
- Carrasquer, Félix *Federalismo. Estructura y dinámica federal. Una proyección de liberación humana* Ed. Descontrol. Barcelona, 2018.
- Debord, Guy *La sociedad del espectáculo* Pretextos. València, 2000.
- Edo, Lluís Andrés *El Municipio Libre* Debat a les Jornades Repensar Barcelona, recuperar la ciutat, 26 d'abril de 2005. Butlletí FELLA.
- Eisenzweig, Uri *Ficciones del anarquismo* Fondo de Cultura Económica. México, 2004.
- García Pradas, José *Origen, esencia y fin de la sociedad de clases* Editorial Libertad. Rennes, 1948.
- Gattai, Zelia *Anarquistas gracias a Dios* Alianza Tres. Madrid, 1986.
- Gelderloos, Peter *La anarquía funciona* Editorial Descontrol. Barcelona, 2016.

- Giacomoni, Valeria *Joan Puig Elías. Anarquismo, pedagogía y coherencia* Ed. Descontrol. Barcelona, 2017.
- Ginsberg, Allen *Testimonio en Chicago* Ed. Fontamara. Barcelona, 1975.
- González Doria, Fernando *¿Por qué la Monarquía?* Ed. Mirasierra. Madrid, 1976.
- Hamilton, Clive *El fetiche del crecimiento* Editorial Laetoli. Pamplona, 2006.
- Hardy, G.: *El exceso de población y el problema sexual* Biblioteca Estudios. València, 1933.
- Ibáñez, Tomás *Anarquismo es movimiento*. Ed. Virus. Barcelona, 2014.
- Ibáñez, Tomás *Anarquismo a contratiempo* Virus editorial. Barcelona, 2017.
- Kropotkin, Piotr *Ética* Libros Dogal. Barcelona, 1977.
- Laborit, Henri *El Hombre y la ciudad* Ed. Kairós. Barcelona, 1973.
- Latouche, Serge i Harpagès, Didier *La Hora del decrecimiento* Editorial Octaedro. Barcelona, 2011.
- Lizano, Jesús *Lizania. Aventura poética 1945-2000* Editorial Lumen, Barcelona.
- Lorenzo, Anselmo *El Banquete de la Vida* Imprenta Luz. Barcelona, 1901.
- Malatesta, Enrico *Pensamiento y acción revolucionarios* Ed Proyección. Buenos Aires, 1974.
- Martínez Alier, Joan i Wagensberg, Jorge *Solo tenemos un planeta. Sobre la armonía de los humanos con la naturaleza* Icaria editorial. Barcelona, 2017.
- Max-Neef, Manfred i Smith, Philip B *La economía desenmascarada. Del poder y la codicia a la compasión y el bien común* Icaria editorial. Barcelona, 2014.
- Mella, Ricardo *Forjando un mundo libre* Las ediciones de la Piqueta. Madrid, 1978.
- Montseny, Frederica intervenció al programa La Clave de RTVE, 8 de juny del 1984.
- Neruda, Pablo *Hombre Invisible* poema publicat l'any 1954.
- Paz, Abel *Durruti en la revolución española* Ed. Bruguera. Barcelona, 1978.

- Petrella, Riccardo *El bien Común. Elogio de la solidaridad* Temas de debate. Madrid, 1997.
- Proudhon, Pierre Joseph *El principio federativo* Editora Nacional. Madrid, 1977.
- Proudhon, Pierre Joseph *¿Qué es la propiedad?* Ed. Tusquets. Barcelona, 1977.
- Read, Herbert *Anarquía y orden. Ensayos sobre política* Ed. Americalee. Buenos Aires, 1959.
- Solà, Pere Francesc *Ferrer i Guàrdia i l'Escola Moderna* Ed. Curial. Barcelona, 1978.
- Taibo, Carlos *Repensar la anarquía* Los libros de la Catarata. Madrid, 2013.
- Taibo, Carlos *Colapso. Capitalismo terminal, transición ecosocial, ecofascismo* Los libros de la Catarata. Madrid, 2016.